

Audit hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku v roku 2020

Bratislava 2022

EURÓPSKA ÚNIA
Európsky fond regionálneho rozvoja
OP Integrovaná infraštruktúra 2014 – 2020

MINISTERSTVO
DOPRAVY A VÝSTAVBY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

MINISTERSTVO
HOSPODÁRSTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Vydavateľ: Slovak Business Agency

© SBA, Bratislava, 2022

Všetky práva vyhradené. Údaje, ktoré sú obsahom tejto publikácie, je možné použiť len s uvedením zdroja.

Neprešlo jazykovou úpravou.

Obsah

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek.....	4
Úvod.....	6
1 Iniciatíva Small Business Act for Europe.....	7
1.1 Charakteristika princípov SBAfE a vybrané podporné iniciatívy	8
1.2 Podpora uplatňovania princípov SBAfE vo vnútroštátnych právnych predpisoch v roku 2020	33
2 Vplyv legislatívy na uplatňovanie princípov SBAfE	37
2.1 Podnikanie	37
2.2 Druhá šanca	40
2.3 Najskôr myslieť v malom	41
2.4 Ústretová verejná správa	42
2.5 Štátna pomoc a verejné obstarávanie	45
2.6 Prístup k financovaniu	46
2.7 Jednotný trh	48
2.8 Zručnosti a inovácie	48
2.9 Životné prostredie	48
2.10 Internacionalizácia	48
2.11 Digitalizácia	49
3 Hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku	50
3.1 Zdroje údajov a metodika hodnotenia	50
3.2 Podnikanie	52
3.3 Druhá šanca	56
3.4 Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	59
3.5 Štátna pomoc a verejné obstarávanie	63
3.6 Prístup k financiám	66
3.7 Jednotný trh	69
3.8 Zručnosti a inovácie	72
3.9 Životné prostredie	75
3.10 Internacionalizácia	78
3.11 Digitalizácia	81
4 Postavenie a vývoj SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE	84
4.1 Postavenie SR v rámci EÚ po zohľadnení pravidelných a nepravidelných ukazovateľov....	84
4.2 Vývoj uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku	85
4.3 Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku.....	87
4.4 Dopad prijatých iniciatív a legislatívnych zmien na súčasnú pozíciu SR	89
5 Podnikateľské prostredie v SR a zahraničí.....	92
5.1 Global Competitiveness Index	92
5.2 World Competitiveness Yearbook	95
5.3 IMD World Digital Competitiveness Ranking	97
5.4 Index ekonomickej slobody	98
6 Návrhy a odporúčania.....	101
Záver.....	105
Použité zdroje	106

Zoznam grafov, tabuliek a skratiek

Zoznam grafov

Graf č. 1: Zastúpenie hodnotených ukazovateľov v rámci jednotlivých princípov SBAfE	50
Graf č. 2: Postavenie SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE.....	84
Graf č. 3: Celkové postavenie SR v rámci EÚ z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE v roku 2020	85
Graf č. 4: Strednodobý trend vývoja ukazovateľov uplatňovania princípov SBAfE v SR.....	86
Graf č. 5: Medziročná zmena vo vývoji ukazovateľov uplatňovania princípov SBAfE v SR	87
Graf č. 6: Postavenie SR v jednotlivých oblastiach IEF v r. 2019-2020	100

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1: Celkový počet disponibilných ukazovateľov vstupujúcich do spracovania.....	51
Tabuľka č. 2: Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania - porovnanie SR vs. EÚ.....	51
Tabuľka č. 3: Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania – hodnotenie vývoja v SR	52
Tabuľka č. 4: Porovnanie ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020	54
Tabuľka č. 5: Vývoj ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR.....	55
Tabuľka č. 6: Porovnanie ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020	57
Tabuľka č. 7: Vývoj ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR	58
Tabuľka č. 8: Porovnanie ukazovateľov princípov "najsťôr myslieť v malom" a "ústreťová správa" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020.....	61
Tabuľka č. 9: Vývoj ukazovateľov princípov "najsťôr myslieť v malom" a "ústreťová správa" v SR	62
Tabuľka č. 10: Porovnanie ukazovateľov princípu "šťátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020.....	64
Tabuľka č. 11: Vývoj ukazovateľov princípu "šťátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR.....	65
Tabuľka č. 12: Porovnanie ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020	67
Tabuľka č. 13: Vývoj ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR	68
Tabuľka č. 14: Porovnanie ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020.....	70
Tabuľka č. 15: Vývoj ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR.....	71
Tabuľka č. 16: Porovnanie ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020	73
Tabuľka č. 17: Vývoj ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR.....	74
Tabuľka č. 18: Porovnanie ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020	76
Tabuľka č. 19: Vývoj ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR.....	77
Tabuľka č. 20: Porovnanie ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020	79
Tabuľka č. 21: Vývoj ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR	80
Tabuľka č. 22: Porovnanie ukazovateľov princípu "digitalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020.....	82
Tabuľka č. 23: Vývoj ukazovateľov princípu "digitalizácia" v SR.....	82
Tabuľka č. 24: Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku	88
Tabuľka č. 25: Jedenásť prioritných oblastí na dosiahnutie ekonomickej transformácie.....	93
Tabuľka č. 26: Postavenie SR v r. 2020 v špeciálnom vydaní Správy o globálnej konkurencieschopnosti	94
Tabuľka č. 27: Postavenie vybraných krajín v rebríčku WCY v r. 2020	96
Tabuľka č. 28: Celkové postavenie SR v rebríčku WCY v r. 2014 - 2020	97
Tabuľka č. 29: Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku IEF v r. 2020	99
Tabuľka č. 30: Celkové postavenie SR v rebríčku IEF v r. 2014 - 2020	100

Zoznam skratiek

ČŠ	členské štáty
DB	Doing Business
DPH	daň z pridanej hodnoty
ECB	Európska centrálna banka
EK	Európska komisia
EŠIF	Európske štrukturálne a investičné fondy
EÚ	Európska únia
FO	fyzická(é) osoba(y)
GCI	Global Competitiveness Index
GEM	Global Entrepreneurship Monitor
HDP	hrubý domáci produkt
IEF	Index of Economic Freedom
IKT	informačné a komunikačné technológie
IT	informačné technológie
JKM	jednotné kontaktné miesto/a
MSP	malé a stredné podniky
NBS	Národná banka Slovenska
OECD	Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj
PO	právnická(é) osoba(y)
SBA	Slovak Business Agency
SBAfE	Small Business Act for Europe
SB	Svetová banka
SR	Slovenská republika
SZČO	samostatne zárobkovo činná(é) osoba(y)
ŠÚ SR	Štatistický úrad Slovenskej republiky
ÚVO	Úrad pre verejné obstarávanie
VO	verejné obstarávanie
V4	Vyšehradská skupina
WB	Svetová banka
WCY	World Competitiveness Yearbook
WEF	World Economic Forum

Úvod

Analytický dokument „Audit hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku“ je pravidelným výstupom Slovak Business Agency monitorujúci aktuálny stav a vývoj uplatňovania desiatich základných princípov iniciatívy SBAfE na Slovensku. Hlavným cieľom dokumentu je **zhodnotiť implementáciu odporúčaní iniciatívy SBAfE prostredníctvom vybraných ukazovateľov hodnotiacich podnikanie MSP na Slovensku a porovnať ich s inými krajinami EÚ**. V záujme dosiahnutia hlavného cieľa dokumentu boli vytýčené nasledujúce parciálne ciele:

- zhodnotiť a porovnať aktuálne postavenie SR v rámci EÚ na základe uplatňovania princípov SBAfE;
- zhodnotiť dopad/vplyv prijatých iniciatív a legislatívnych opatrení na podnikanie MSP;
- na základe vybraných ukazovateľov vymedziť silné a slabé stránky uplatňovania princípov SBAfE v SR;
- porovnať podnikateľské prostredie v SR prostredníctvom vybraných medzinárodných indexov;
- navrhnúť odporúčania na lepšie uplatňovanie iniciatívy SBAfE na Slovensku.

Oproti predchádzajúcim ročníkom ako samostatnú oblasť hodnotíme aj ďalší princíp – Digitalizáciu. Kým v predchádzajúcich ročníkoch došlo k hodnoteniu 10 princípov, tento rok sme pristúpili k hodnoteniu 11 princípov. Motiváciou, prečo sme sa rozhodli zmeniť prístup v hodnotení je najmä publikácia Európskej komisie, ktorá odporúča princíp zahrnúť do koncepcie SBAfE.¹ Keďže dostupnosť týchto kritérií v databáze Eurostat bola pomerne široká, Audit hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE 2020 sa podarilo obohatiť o nový princíp.

Prvá kapitola dokumentu je zameraná na základné vymedzenie iniciatívy SBAfE, identifikáciu a charakteristiku jedenástich základných princípov hlavnej iniciatívy a ďalších legislatívnych a nelegislatívnych opatrení zabezpečujúcich implementáciu a podporu MSP vo vymedzených oblastiach. Súčasťou prvej kapitoly je aj prehľad aktivít SR smerujúcich k podpore podnikania MSP v roku 2020. Tretia kapitola obsahuje hodnotenie jednotlivých princípov SBAfE na základe vybraných ukazovateľov - a to ako z pohľadu aktuálneho stavu, tak aj vývoja. Súčasťou hodnotenia je okrem porovnania s priemerom EÚ aj identifikácia príkladov dobrej praxe z iných krajín EÚ, ktoré zaviedli významné opatrenia na podporu MSP v danej oblasti, resp. dosahujú dlhodobo nadpriemerné výsledky. Štvrtá kapitola agreguje dosiahnuté výsledky a vymedzuje postavenie SR v rámci EÚ, hodnotí vývoj a dopad prijatých opatrení na uplatňovanie princípov SBAfE a identifikuje oblasti, v ktorých má SR najväčšie nedostatky. Piata kapitola je zameraná na komparáciu podnikateľského prostredia SR s ostatnými krajinami sveta prostredníctvom vybraných medzinárodne uznávaných indexov hodnotiacich podnikateľské prostredie. Šiesta kapitola obsahuje návrh odporúčaní na podporu malého a stredného podnikania v SR s ohľadom na odporúčania vyplývajúce z iniciatívy SBAfE.

¹ Monitoring SMEs' performance in Europe, Methodological assessment of the SME Scoreboard 2020.

1 Iniciatíva Small Business Act for Europe

Iniciatíva Small Business Act, resp. Zákon o malých podnikoch (ďalej len „iniciatíva SBAfE“) sa považuje za **najkomplexnejšiu iniciatívu na podporu MSP** zo strany Komisie. „Symbolický názov iniciatívy ako aktu je vyjadrením **politickej vôle uznať centrálnu úlohu MSP** v ekonomike EÚ a po prvýkrát ustanoviť komplexný politický rámec pre EÚ a jej členské štáty prostredníctvom súboru desiatich zásad, ktoré majú uľahčiť pochopenie a implementáciu politik na úrovni EÚ a členských štátov.“²

Cieľom iniciatívy SBAfE je vytvorenie primeraných podmienok v Európe pre MSP, so zameraním sa na ich odlišné potreby v porovnaní s veľkými podnikmi, pričom výsledkom má byť vytvorenie čo najvhodnejšieho podnikateľského prostredia pre rast a rozvoj MSP. Európska iniciatíva SBAfE pritom kladie dôraz na spoločenské uznanie MSP. Prostredníctvom rôznych nástrojov chce presvedčiť jednotlivcov, aby zvážili cestu podnikania pred zamestnaním sa. Založenie podniku so sebou prináša viacero výhod, napr. výrazne prispieva k rastu zamestnanosti, k ekonomickej prosperite a rozvoju regiónov. Iniciatíva SBAfE „prezentuje opatrenia, na realizácii ktorých sa má podieľať Európska komisia i opatrenia, ktoré majú byť v kompetencii národných štátov. To odlišuje SBAfE od predchádzajúcich iniciatív.“³

V roku 2008 Európska komisia prvýkrát predstavila návrh Zákona o malých a stredných podnikoch, ktorým malo dôjsť k zjednoteniu všetkých doterajších realizovaných iniciatív do jedného legislatívneho dokumentu. V rovnakom roku bol tento dokument schválený a prijatý Európskou radou a v roku 2011 prešiel prvou revíziou. V priebehu uplynulých desiatich rokov Komisia navrhla rôzne **právne akty**, ktoré boli prijaté Európskym parlamentom a Radou a zároveň **mali uviesť do aplikačnej praxe ciele vyjadrené v iniciatíve SBAfE** a podporiť tak MSP v ich podnikaní:

- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/123/ES o službách na vnútornom trhu – prispela k odstráneniu zbytočnej byrokracie, prispôbeniu verejnej správy potrebám MSP;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách – od orgánov verejnej správy požaduje, aby zaplatili záväzky voči MSP najneskôr do 30 dní;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2013/34/EÚ o ročných účtovných závierkach, konsolidovaných účtovných závierkach a súvisiacich správach určitých druhov podnikov, ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2006/43/ES a zrušujú smernice Rady 78/660/EHS a 83/349/EHS – prispela k zníženiu administratívnej záťaže pre MSP pri verejnom obstarávaní, modernizácii verejného obstarávania;
- Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2014/55/EÚ o elektronickej fakturácii vo verejnom obstarávaní – zabezpečila to, že elektronické faktúry a papierové faktúry sa stali rovnocennými;

² Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov „Najskôr myslieť v malom“ Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, Brusel, 25.6.2008, KOM(2008) 394, s. 4. Dostupné na: <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0394&from=SK>>

³ Správa o stave implementácie iniciatívy SBA pre rozvoj sektora MSP na Slovensku, s. 1. Dostupné na: <<https://www.economy.gov.sk/uploads/files/vLbgwWq.pdf>>

- Nariadenie Komisie (EÚ) č. 651/2014 zo 17. júna 2014 o vyhlásení určitých kategórií pomoci za zlučiteľné s vnútorným trhom podľa článkov 107 a 108 zmluvy Text s významom pre EHP – napomohla k zvýšeniu flexibility pre členské štáty pri poskytovaní štátnej pomoci MSP;
- Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1287/2013, ktorým sa zriaďuje program pre konkurencieschopnosť podnikov a malé a stredné podniky (COSME) (2014 – 2020) a ktorým sa zrušuje rozhodnutie č. 1639/2006/ES – vytýčené viaceré ciele napr. zlepšenie prístupu MSP k financovaniu, zlepšenie podmienok vstupu MSP na trhy v rámci EÚ a iné.

1.1 Charakteristika princípov SBAfE a vybrané podporné iniciatívy

Zákon o malých podnikoch pozostáva z desiatich princípov (zásad), ktoré majú napomôcť k implementácii politík na úrovni EÚ a členských štátov. Na podporu princípov v rámci SBAfE boli na úrovni EÚ prijaté alebo predstavené **iniciatívy** prevažne zo strany **EK**, ktoré môžu mať legislatívnu alebo nelegislatívnu podobu.

Princíp č. 1 „Podnikanie“

Vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie.

Podstatou prvého princípu je podpora motivácie osôb vstúpiť do podnikateľského sektora prostredníctvom vytvárania vhodných podmienok. Podnikanie by malo byť uprednostňované pred pozíciou zamestnanca. Zdrojom nových pracovných miest je vznik nových pracovných miest v MSP. Atraktívnu príležitosť ponúka priestor sociálnej ekonomiky. Podporenie **zakladania sociálnych podnikov** prispeje k vytvoreniu udržateľných pracovných miest. Rozvoj záujmu o podnikanie je možné uplatniť na **znevýhodnené skupiny obyvateľov**, za ktoré sa považujú mladí ľudia, absolventi, ženy, seniori, cudzinci, telesne znevýhodnené osoby.

Do popredia v poslednom čase vstupujú najmä rodinné podniky. Tie v prípade Slovenska môžeme zaradiť, až na výnimky, do segmentu mikro, malých a stredných podnikov. Práve MSP sú citlivé na legislatívne zmeny, pričom nové regulačné zaťaženie sa do nákladov premieta dramatickejšie ako v prípade veľkých firiem. Rodinné podnikanie je jednou zo zásadných tém Slovak Business Agency, preto aj v rámci tohto auditu upozorňujeme na to, že legislatívne zmeny je nevyhnutné prijímať tak, aby bol braný dostatočný ohľad pri tvorbe legislatívy na MSP a špeciálne na rodinné firmy. Rôzne deformácie trhu v zmysle ďalších regulačných povinností zasahujú jednotlivé podniky rôzne, a kým veľké firmy majú celý aparát na to, aby ich zvládli absorbovať, v MSP je bežné, že jeden človek vykonáva množstvo činností súvisiacich s chodom firmy.

Stále aktuálnou témou je aj podnikateľské vzdelávanie a podpora zakladania podnikov mladými ľuďmi - absolventmi stredných a vysokých škôl. Do školských programov by bolo vhodné zaradiť kurzy venujúce sa zakladaniu a rozvoju podnikania. Cieľom dlhoročnej pravidelnej edukatívnej činnosti je **poskytnúť mladým ľuďom** už počas ich štúdia čo možno **najviac informácií a návodov na podnikanie**. Vo všeobecnosti platí, že investície do vzdelávania patria medzi investície s najvyššou mierou návratnosti.

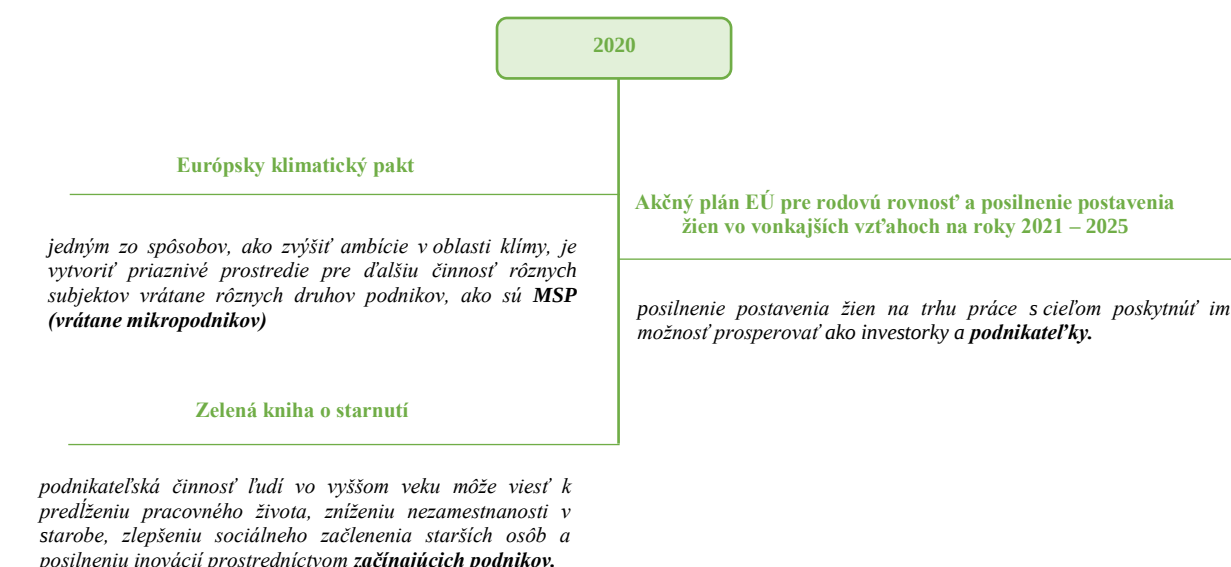
Druhým krokom pri uplatňovaní prvého princípu je **efektívne zlepšenie podmienok podnikania** MSP. Je potrebné dosiahnuť taký stupeň podpory podnikateľov, aby v prípade vzniku krízovej situácie, podnikateľ nezačal uvažovať nad ukončením podnikania a tým nad zmenou svojej pozície z podnikateľa na zamestnanca. Z hľadiska výziev ostáva veľkou témou aj starnutie populácie a vťahnutie nielen mladých ľudí do podnikania. Na druhej strane stojí generácia, ktorá je síce v dôchodkovom veku, no i v tomto veku by vedela, prípadne mala chuť aspoň čiastočne byť užitočná pre spoločnosť a podnikať.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Jednou z iniciatív prijatých EK v roku 2020 bol Európsky klimatický pakt. V rámci tohto paktu sa EÚ zaviazala okrem iného vytvárať priaznivé prostredie aj pre rozvoj MSP. Výzvou ostávajú aj demografické riziká, vzhľadom na čo bola prijatá **Zelená kniha o starnutí** s cieľom predĺžiť pracovný život, znížiť nezamestnanosť, posilniť inovácie práve prostredníctvom začínajúcich podnikateľov vo vyššom veku. Iniciatíva s názvom **Akčný plán EÚ pre rodovú rovnosť a posilnenie postavenia žien** vo vonkajších vzťahoch je zameraná na posilnenie postavenia žien na trhu práce s cieľom poskytnúť im možnosť prosperovať aj ako podnikateľky.

Okrem toho bol v roku 2020 zaradený do procesu schvaľovania aj návrh nariadenia⁴, ktorým sa okrem iného stanovuje program Európsky zbor solidarity. Osobitná pozornosť by sa mala venovať sociálnym podnikom, ktoré by sa mali podporovať aj v rámci Európskeho zboru solidarity. Na osvetových, propagačných a informačných činnostiach by sa mali podieľať všetky vykonávacie orgány programu, a to v prípade potreby aj s podporou ďalších kľúčových zainteresovaných strán. Avšak v spomínanom roku neprebehli žiadne ďalšie schvaľovacie procesy.

Prehľad vybraných iniciatív za obdobie. 2020

⁴ Návrh NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje program Európsky zbor solidarity a zrušujú [nariadenie o Európskom zbore solidarity] a nariadenie (EÚ) č. 375/2014.

Princíp č. 2 „Druhá šanca“

Zabezpečiť, aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu na nový začiatok v podnikaní.

Súčasťou každého podnikania je určitá miera rizika, ktorú musí podnikateľ znášať. Časť podnikateľov nie je schopná presadiť sa na trhu, naproti tomu sa časť podnikateľov dostane do problémov z dôvodu nezvládnutia podnikateľského rizika. No veľká časť podnikateľov sa do problémov dostáva nie z dôvodov vlastnej neschopnosti, či nesprávneho rozhodnutia, ale práve z dôvodu krachu, či platobnej neschopnosti iného podnikateľa. Tá je najčastejšie spôsobená tzv. druhotnou platobnou neschopnosťou. Podstata princípu „Druhá šanca“ spočíva v poskytnutí možnosti a podpory podnikateľom, ktorým prvý pokus nevyšiel možnosť pustiť sa do podnikania ešte raz. Existuje množstvo podnikateľov, ktorí sa zo svojej chyby dokážu poučiť a v budúcnosti túto chybu nezopakujú. Preto ich podnikanie môže byť v budúcnosti úspešné a pomôže tvoriť hodnoty pre celú spoločnosť.

V období pandémie prišlo do účinnosti opatrenie, ktoré zaviedlo inštitút dočasnej ochrany podnikateľov, kedy sa na podnikateľov vzťahuje ochrana pred účinkami konkurzov, exekúcií, výkonu záložného práva a zákaz ukončenia zmlúv. Napriek tomu je však inštitút druhej šance dôležitým, pretože jeho snahou je prijímanie takých opatrení, ktoré by dokázali vytvoriť podmienky konkurzného konania, ktoré by podnikateľov neodradili v ich motivácii znova začať podnikáť, ale ktoré by zároveň zamedzili špekulatívnym podnikateľom využívať systém konkurzného konania.

Na druhej strane je potrebné nastaviť podmienky tak, **aby skutočne poctiví podnikatelia mohli rýchlo a efektívne ukončiť neúspešné podnikanie, vyrovnať finančné záväzky a rozbehnúť svoje nové podnikanie.** Negatívnym dopadom je aj **dlžnícka minulosť** takýchto podnikateľov, ktorá im v novom podnikaní sťažuje prístup k financiám. Všetky tieto spomenuté problémy sú ťažiskom zlepšenia podmienok aj v normálnych časoch. Avšak v roku 2020 je riešenie týchto záležitostí potrebné vnímať aj v kontexte celosvetovej pandémie COVID – 19. Zlepšenie podnikateľských podmienok, poskytnutie poradenstva začínajúcim podnikateľom, zlepšenie prístupu k financiám MSP - to všetko sú preventívne opatrenia vedúce k zamedzeniu, resp. zmierneniu vzniku prípadov zbankrotovania podnikov. Z hľadiska pandémie je to najmä zlepšenie prístupu k rýchlej a efektívnej štátnej pomoci (financiám) na preklenutie kritického obdobia. Hlavnými oblasťami, kde je priestor na prijatie nových opatrení, je zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok, a práve už v zmysle pandémie aj rýchlosti poskytnutej pomoci. Pozitívne môže byť aj poskytnutie poradenstva už zbankrovaným podnikateľom, ktorí majú záujem skúsiť podnikanie ešte raz.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Pandémia COVID-19 mala v roku 2020 silne negatívny dopad na podnikateľské prostredie. Táto pandémia ovplyvnila podnikateľské prostredie zásadne najmä protipandemickými opatreniami, ktoré boli zamerané na uzatváranie časti ekonomiky. Takéto masívne hygienické opatrenia, ktoré viedli k uzatvoreniu prevádzok, pretrhaniu dodávateľsko–odberateľských reťazcov, či k výraznému obmedzeniu dopytu po niektorých typoch služieb spôsobil že aj poctiví podnikatelia s dovtedy bezproblémovým podnikaním mali existenčné problémy.

Podpora podnikateľov a možnosť druhej šance sa v opatreniach premietla, okrem iného, aj v podobe dočasného rámca opatrení štátnej pomoci na podporu hospodárstva v situácii spôsobenej nákazou COVID – 19.

Prehľad vybraných iniciatív za obdobie. 2020

2020

Dočasný rámec pre opatrenia štátnej pomoci na podporu hospodárstva v situácii spôsobenej nákazou COVID-19 - rekapitalizácia a podriadený dlh

poskytovanie **rekapitalizácie** alebo **podriadeného dlhu** nefinančným spoločnostiam v núdzi členskými štátmi EÚ. Podriadený dlh je ktorýkoľvek typ pôžičky (úveru), ktorá sa spláca až po splatení všetkých ostatných podnikových dlhov a pôžičiek, v prípade zlyhania dlžníka. Predstavuje tak **významnú podporu najmä pre MSP**, ktoré sú poklesom tržieb, vzhľadom na bilančnú hodnotu oproti veľkým firmám výrazne oslabené

Princíp č. 3 „Najskôr myslieť v malom“

Vytvárať pravidlá podľa zásady najskôr myslieť v malom.

Princíp presadzujúci zásadu najskôr myslieť v malom „Think Small First“ spočíva v tom, **aby pri tvorbe nových právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy (ako sú napríklad strategické dokumenty alebo administratívne iniciatívy a pod.) boli zohľadňované potreby MSP, tak aby sa posilnila ich konkurencieschopnosť voči veľkým podnikom.** Princíp je dôležité uplatňovať na legislatívu EÚ a rovnako tak aj na národnej úrovni. V porovnaní s veľkými podnikmi sú **MSP vo väčšej miere citlivé na legislatívne zmeny**, konkrétne na ich frekvenciu prijímania, náročnosť a vznik administratívnych povinností.

Posudzovanie dopadov regulácií so zreteľom na MSP sa vykonáva prostredníctvom tzv. **testu MSP**. Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov v ustanovení § 10 upravuje, čo sa pod testom vplyvov rozumie. Test vplyvov na MSP je *„súhrn činností, ktorých obsahom je posudzovanie a kvantifikácia vplyvov navrhovaných právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy na mikropodniky, malé podniky a stredné podniky; identifikácia alternatívnych riešení obsahu právnych predpisov a materiálov nelegislatívnej povahy, ktorých cieľom je znižovanie regulačnej záťaže mikropodnikov, malých podnikov a stredných podnikov; konzultácie so zástupcami mikropodnikov, malých podnikov a stredných podnikov.“*

Spolu s uplatňovaním tohto princípu v kontexte ex ante kontroly regulácií úzko súvisí aj tzv. **gold plating**, pod ktorým sa rozumie rozširovanie požiadaviek kladených európskou legislatívou, najmä smerníc, v procese transpozície do vnútroštátnych právnych poriadkov členských štátov EÚ.

Hlavným cieľom princípu najskôr myslieť v malom je prijímať nové zákony tak, aby zohľadňovali potreby MSP čo možno s najmenšou mierou regulačného a administratívneho zaťaženia.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Dohoda o lepšej tvorbe práva je zameraná na zlepšenie spôsobu, akým EÚ prijíma právne predpisy voči podnikom. Proces tvorby legislatívy EÚ by sa mal stať transparentnejším, otvorenejším, a ľahšie sledovateľným. Pomocou neho sa bude môcť posúdiť vplyv právnych predpisov EÚ aj na malé a stredné podniky. Zavedie sa ním nová dohoda medzi inštitúciami EÚ zameraná na zefektívnenie a presnejšie vymedzenie ich vzájomnej spolupráce. Zavedením prístupu založeného na „zásade rovnováhy záťaže“, ktorý je prispôsobený tvorbe politiky v EÚ sa posilňuje pozornosť tvorcov politik, pokiaľ ide o dôsledky a náklady spojené s uplatňovaním právnych predpisov, najmä pre malé a stredné podniky (MSP).⁵

Účelom hodnotenia je analyzovať do akej miery právne predpisy o ochrane dizajnov dosiahli svoje ciele, pokiaľ ide o účinnosť, efektívnosť, relevantnosť, súdržnosť a pridanú hodnotu EÚ. V hodnotení právnych **predpisov EÚ o ochrane dizajnov** sa identifikujú možnosti zjednodušenia postupov registrácie s cieľom uľahčiť jednoduché využívanie ochrany

⁵ <https://www.europedirectpp.eu/tvorba-pravnych-predpisov-eu/>

dizajnov v EÚ s potenciálnym znížením nákladov a administratívneho zaťaženia v prospech podnikov, dizajnérov a MSP.⁶

Snahou **farmaceutickej stratégie pre Európu** v spolupráci s Európskou radou pre inováciu a Európskym inovačným a technologickým inštitútom je vytvoriť vhodné prostredie pre MSP a startupy pôsobiace v sektore zdravotníctva, aby mohli rásť a dokázali prilákať rizikový kapitál. Cieľom Komisie je prehodnotiť existujúce regulačné nástroje, ako je preskúmanie priorít a vedecké poradenstvo na podporu podnikov, najmä MSP, pri vývoji inovačných produktov zameraných na nenaplnené liečebné potreby. Globálne trhy sú základným zdrojom rastu, a to aj pre MSP. To si vyžaduje zabezpečenie rovnakých podmienok a regulačného prostredia priaznivých pre inovácie a konkurencieschopnosť.⁷

Daňový akčný plán zavádza 25 rôznych opatrení na zjednodušenie daní a spravodlivejšie a lepšie prispôsobenie daní modernej ekonomike v nasledujúcich rokoch. Pre daňových poplatníkov to znamená odstránenie prekážok od registrácie, cez platby, overenie až po riešenie sporov. Akčný plán pomôže členským štátom využiť potenciál informačných technológií, lepšie bojovať proti daňovým podvodom, zlepšiť dodržiavanie predpisov a znížiť administratívnu záťaž. Oznámenie o dobrej správe v daňovej oblasti sa zameriava na podporu spravodlivého zdaňovania a potláčanie nekalej daňovej súťaže v EÚ a na medzinárodnej úrovni. Komisia navrhuje reformu kódexu správania, ktorá sa zameriava na daňovú súťaž a rieši škodlivé daňové praktiky v EÚ. Navrhuje tiež vylepšiť zoznam daňových rajov mimo EÚ. Načrtáva tiež prístup EÚ k spolupráci s rozvojovými krajinami v oblasti daní v súlade s programom trvalo udržateľného rozvoja do roku 2030.⁸

Nariadenie o kryptoaktívach ukladá emitentom kryptoaktív povinnosť uverejniť informačný dokument, ktorý obsahuje požiadavky na povinné zverejňovanie informácií. Vzhľadom na to, že emitenti kryptoaktív a poskytovatelia služieb kryptoaktív sú veľmi často MSP, bolo by neprimerané uplatňovať na nich všetky ustanovenia nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 596/201444. Bude preto potrebné stanoviť osobitné pravidlá, ktoré zakážu určité správanie, aby sa nenarušila dôvera používateľov na trhu kryptoaktív a nenarušila sa integrita trhu s kryptoaktívami.

⁶<https://www.een.sk/aktuality/verejna-konzultacia-o-hodnoteni-pravnych-predpisov-eu-o-ochrane-dizajnu>

⁷<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX:52020DC0761>

⁸<https://www.epi.sk/clanok-z-titulky/eu-prijala-novy-balik-danovych-opatreni-na-ozivenie-ekonomiky-po-koronakrize.htm> a https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12233-Danove-podvody-a-uniky-akcny-plan-v-oblasti-danoveho-systemu_sk

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

Cielená zmena všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách v súvislosti s únióvnymi programami financovania

návrhom sa zabezpečí, aby sa vnútroštátne financovanie z prostriedkov členských štátov alebo z EŠIF, ktoré sa spravujú na vnútroštátnej úrovni, a z centrálne riadených prostriedkov EÚ, mohlo bezproblémovo kombinovať na podporu projektov v určitých oblastiach.

Oznámenie o lepšej právnej regulácii

prostredníctvom tohto programu by sa mal legislatívny proces EÚ stať transparentnejším, otvoreným voči podnetom zainteresovaných strán a ľahšie sledovateľný. Pomocou neho sa bude môcť posúdiť aj vplyv právnych predpisov EÚ na MSP, miestne výrobné odvetvia a bežných občanov.

Hodnotenie právnych predpisov EÚ o ochrane dizajnov

v hodnotení sa identifikujú možnosti zjednodušenia postupov zameraných na registráciu za účelom uľahčiť jednoduché využívanie ochrany dizajnov v EÚ s potenciálnym znížením nákladov a administratívneho zaťaženia v prospech podnikov, **dizajnérov a MSP**. Závěry hodnotenia sa očakávajú v roku 2021.

Princíp č. 4 „Ústretová správa“

Zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP.

Podstata princípu spočíva vo vytvorení podmienok a sfunkčnení procesov orgánmi verejnej správy vedúce k prispôbeniu sa potrebám MSP. Princíp „Ústretová správa“ významne nadväzuje na Princíp 3 „Najskôr myslí v malom“. Zo strany podnikateľov sa najčastejšie od orgánov verejnej správy vyžaduje **odstránenie zbytočnej byrokracie**, flexibilita a **elektronizácia**. Podnikatelia v mnohých prípadoch chcú využívať elektronickú formu komunikácie s orgánmi verejnej správy.

Zo strany verejnej správy by nastavenie procesov malo viesť k naplneniu vytýčených cieľov **zefektívniť fungovanie verejnej správy tak, aby sa čo najlepšie prispôsobila potrebám MSP**. Priestor na zlepšenie sa nachádza v oblasti tvorby a funkčnosti webových stránok orgánov verejnej správy spôsobom, aby boli prehľadné s aktualizovanými informáciami, a taktiež aby dochádzalo k menej častým odstávkam, resp. ich výpadkom. Zlepšenie vzájomného odovzdávania informácií medzi orgánmi verejnej správy spočívajúcim v elektronickom prepojení informácií v systémoch orgánov verejnej správy môže napomôcť k zníženiu potreby predkladania množstva požadovaných dokladov zo strany MSP. Priestor na zlepšenie podmienok podnikania sa nachádza aj v skrátení niektorých lehôt na vybavenie žiadosti. Zrýchlenie súdnych procesov a zlepšenie vymožitelnosti práva taktiež napomôže k lepšiemu aplikovaniu tohto princípu.

Zástupcovia MSP opakovane poukazujú na **časté legislatívne zmeny** a to najmä z dôvodu, že nestíhajú sledovať **novelizácie účtovných a daňových zákonov**. Ďalej MSP poukazujú na nejednoznačnosť a komplikovanosť prijatých právnych aktov. V rámci častých legislatívnych zmien by bolo možné zlepšiť **podporu informovanosti podnikateľov**, prípadne ustanoviť časové obdobia účinnosti nových zákonov.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Ambíciou **Akčného plánu na modernizáciu colnej únie** je, aby sa do roku 2025 stala inteligentnejšou, jednoduchšou, efektívnejšou a modernejšou z hľadiska využívania digitálnych technológií. Prospech by mal pre podniky plynúť zo zjednodušenia a zrýchlenia ohlasovacích povinností. Obsahuje súbor opatrení, ktoré sú zoskupené do štyroch oblastí, a to riadenie rizika, riadenie elektronického obchodu, podpora dodržiavania predpisov a colné správy vystupujúce ako jeden celok. Cieľom je podporiť a posilniť jednotlivé hľadiská rizika a kontroly, aby sa posilnila celá štruktúra, znížili náklady členských štátov a ešte väčšmi sa uľahčil zákonný obchod. Spotrebitelia a podniky, najmä mikropodniky a MSP, majú pri nákupe tovaru alebo služieb ako koncoví používatelia na základe všeobecných podmienok prístupu často podobné postavenie. Na účely tohto nariadenia by teda spotrebitelia aj podniky mali byť chránení pred diskrimináciou z dôvodu ich štátnej príslušnosti, miesta bydliska alebo sídla, ak konajú ako zákazníci. Existujú rôzne zásadné dôvody, prečo MSP uplatňujú rozdielne všeobecné podmienky prístupu. K neochote obchodníkov nadväzovať obchodné vzťahy so zákazníkmi z iných členských štátov prispieva v mnohých prípadoch odlišné právne prostredie, ním spôsobená právna neistota, súvisiace riziká, pokiaľ ide o uplatniteľné právne predpisy na ochranu spotrebiteľa, environmentálne právne predpisy či právne predpisy o označovaní, zdaňovanie a fiškálne otázky, náklady na dodanie alebo jazykové požiadavky. V iných prípadoch obchodníci týmto spôsobom umelo segmentujú vnútorný trh na vnútorných hraniciach a bránia voľnému pohybu tovaru a služieb, čím obmedzujú práva spotrebiteľov a neumožňujú im využívať väčší výber a najvýhodnejšie podmienky. Preto by preskúmanie

Nariadenia o vnútornom trhu a cezhraničnom elektronickom obchode malo vysvetliť situácie, v ktorých takéto rozdielne zaobchádzanie nemožno odôvodniť, a tým prinesie jednoznačnosť a právnu istotu všetkým účastníkom cezhraničných transakcií a zaručiť, že pravidlá nediskriminácie sa môžu skutočne uplatňovať a presadzovať na celom vnútornom trhu.⁹

Význam MSP v oblasti elektronického obchodu rastie. MSP by mali mať prospech zo zjednodušených postupov s cieľom uľahčiť ich činnosť, stimulovať prístup na trhy tretích krajín. Komisia presadzuje ideu **centrálneho elektronického priečinka**, ktorý by mal európskym podnikom dokončiť formality na hraniciach prostredníctvom jednotného portálu. Výsledkom by malo byť uľahčenie obchodu, rozvoj elektronického obchodu, odstránenie administratívnej záťaže pre podniky z EÚ. Centrálny elektronický priečink by mal prispieť k lepšiemu odhaľovaniu falšovaných výrobkov.¹⁰

V roku 2020 bola schválená a následne v Úradnom vestníku uverejnená smernica¹¹ na vytvorenie porovnateľných podmienok pre MSP obchodujúcich s alkoholom a alkoholickými nápojmi v EÚ v porovnaní s veľkými spoločnosťami a elimináciu faktorov motivujúcich k daňovým únikom.

Ďalšia zo schvaľovaných smerníc¹² súvisela so zavedením podrobných technických opatrení na fungovanie konečného systému DPH pre zdaňovanie obchodu medzi členskými štátmi. Snahou EK je dôsledne preskúmať možnosti zavedenia zásady krajiny určenia. Dôvodom je dosiahnuť, aby dodanie tovaru z jedného členského štátu do druhého bolo zdanené ako keby bol tovar dodaný a nadobudnutý v rámci jedného členského štátu (určenie dane podľa princípu pôvodu, t. j. zdanenie podľa usadenia dodávateľa). Vytvorenie jednotného priestoru Únie v oblasti DPH je nevyhnutné na elimináciu nákladov na dodržiavanie predpisov, ktoré znášajú podniky, najmä MSP s cezhraničným pôsobením, na zníženie rizika cezhraničných podvodov v oblasti DPH a na zjednodušenie postupov súvisiacich s DPH. Navrhovaný dátum implementácie predstavuje rok 2022.

⁹ 2020 (Zápis stanoviska k návrhu aktu EÚ, (MF SR). Iniciatíva sa neimplementuje. Venované EP a Rade. <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/SK/LPEU/2020/594/>

¹⁰ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0279_SK.html

¹¹ Návrh SMERNICA RADY, ktorou sa mení smernica 92/83/EHS o zosúladení štruktúr spotrebných daní pre etanol a alkoholické nápoje

¹² Návrh SMERNICA RADY, ktorou sa mení smernica 2006/112/ES, pokiaľ ide o zavedenie podrobných technických opatrení na fungovanie konečného systému DPH pre zdaňovanie obchodu medzi členskými štátmi.

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

Princíp č. 5 „Štátna pomoc a verejné obstarávanie“

Prispôsobiť nástroje verejnej politiky potrebám MSP – uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP.

Podstata piateho princípu pozostáva z dvoch oblastí, pričom jednou je uľahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a druhou je lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci určenej pre MSP. Táto oblasť bola v roku 2020 značne pod vplyvom opatrení v súvislosti s ochorením COVID – 19. Došlo k výraznému rozširovaniu schém štátnej pomoci určenej aj pre MSP.

Podľa štatistických údajov Úradu pre verejné obstarávanie v roku 2020 bolo vo verejnom obstarávaní úspešných 1 608 hospodárskych subjektov zo Slovenskej republiky a zahraničia. Z celkového počtu hospodárskych subjektov bolo 1 393 (predstavuje 86,6 %) mikropodnikov, malých a stredných podnikov s hodnotou zákaziek 2 224 mil. eur a 215 (predstavuje 13,37 %) veľkých podnikov s hodnotou zákaziek 2 404 mil. eur.¹³ Z vyššie uvedených čísel vyplýva, že veľkým podnikom (menšiemu počtu subjektov) sa podarilo získať zákazky s vyšším objemom.

Z pohľadu podnikateľov by MSP uvítali zlepšenie procesu verejného obstarávania tak, aby bolo viac transparentné, čím by sa zvýšila aj jeho dôveryhodnosť. Niektorí podnikatelia uvádzajú, že proces verejného obstarávania je pre nich veľmi časovo a administratívne náročný, a preto sa do procesu verejného obstarávania nezapájajú. Ďalším dôvodom nezapájania sa MSP do procesu verejného obstarávania spočíva v tom, že niektoré MSP pravidelne nesledujú vestník verejného obstarávania a uverejnenia v Úradnom vestníku EÚ a z toho dôvodu sa nedozvedia včas o podmienkach verejného obstarávania. Podnikatelia dlhodobo poukazujú na kritérium najnižšej ceny, ktorá nekorešponduje s kvalitou ponúkaných produktov a služieb.

Druhou oblasťou patriacou pod tento princíp je štátna pomoc a jej poskytnutie MSP. Štátnu pomoc môžeme definovať ako určitú výhodu, poskytnutú v akejkoľvek forme vybraným podnikateľom orgánmi verejnej moci, resp. z verejných zdrojov.

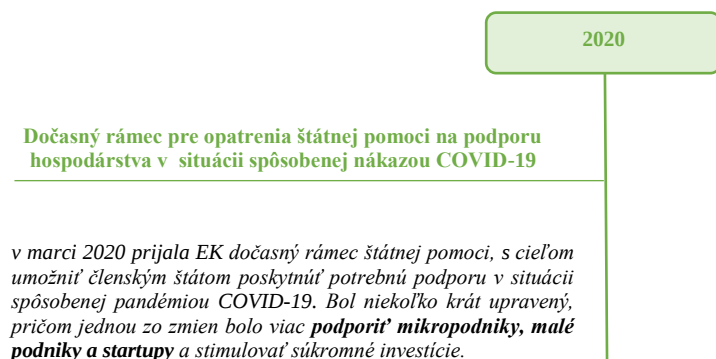
Najčastejším problémom nevyužívania štátnej pomoci určenej pre MSP je **nedostatok informácií. Zdlhavosť celého procesu schválenia** pridelenia štátnej pomoci a **administratívna náročnosť** sú ďalšími negatívnymi dôsledkami nevyužívania podpory poskytnutej zo strany štátu. Tento proces bol ešte umocnený problémami ohľadom nejednoznačnosti niektorých druhov pandemickej podpory, zdlhavej prípravy opatrení a nemožnosti niektorých subjektov získať pandemickú podporu. Možno aj práve z týchto dôvodov dochádza k obmedzenému čerpaniu štátnej pomoci MSP.

¹³ Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2019, Úrad pre verejné obstarávanie. Dostupné na: <https://www.uvo.gov.sk/informacny-servis/statistika-procesu-verejneho-obstaravania/2019-633.html>

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Jednou z prijatých iniciatív v rámci princípu je napríklad Správa o vykonávaní smerníc verejného obstarávania, ktorej cieľom je podporiť mikro, malé a stredné podniky v neľahkej situácii súvisiacej s pandémiou COVID – 19 a tiež s cieľom stimulácie zahraničných investícií. Cieľom stratégie je znížiť administratívne a regulačné zaťaženie MSP, zlepšiť prístup k financovaniu ako aj záväzku povzbudzovať MSP aby sa zapojili do transformácie smerom k udržateľnosti a digitalizácii.¹⁴

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

¹⁴ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0025_SK.html#title1

Princíp č. 6 „Prístup k financiam“

Uľahčiť MSP prístup k financiam a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií.

Pri činnosti každého podniku sú nevyhnutné financie. Väčšina podnikateľov podniká s cieľom dosiahnutia zisku. Možnosť ako financovať rozvoj podniku je však viacero. V súčasnosti v Európe, najmä na Slovensku, prevláda tradičné čerpanie úverov prostredníctvom bánk. Samostatnou kapitolou sú začínajúci podnikatelia, ktorí majú len podnikateľský nápad, avšak nemajú dostatok finančných prostriedkov na rozbehnutie biznisu. Oproti tradičným podnikateľom sú takíto podnikatelia v nevýhode, najmä z dôvodu prísnejšieho posudzovania zo strany bánk, preto ich prístup k úverovému financovaniu môže byť, aj napriek uvoľnenej monetárnej politike centrálnej banky, značne obmedzený. Preto sú častejšie takíto podnikatelia nútení nachádzať alternatívne formy financovania podnikateľského zámeru. Ide o zdroje, ktoré je možné získať napríklad prostredníctvom crowdfundingu, či prostredníctvom získania podpory od tzv. biznis anjelov. Ide o dôležitú súčasť podnikateľského prostredia, ktorá znamená, že takíto podporovatelia poskytnú nielen prvú, ale neraz i ďalšiu tranžu na rozvojové projekty daného projektu. Podnikateľskí anjeli, ale častokrát i rôzne crowdfundingové platformy, plnia pre začínajúcich podnikateľov rolu mentora alebo poskytujú sieť svojich kontaktov na podporu rozvoja financovania daného podniku.

Práve v súvislosti s prístupom k financovaniu zohrávajú odberateľsko-dodávateľské vzťahy pre MSP významnú rolu. Oneskorená úhrada platieb za poskytnuté tovary a služby môže pre niektoré MSP predstavovať vážne zhoršenie podmienok podnikania, pričom v niektorých prípadoch môže viesť až k druhotnej platobnej neschopnosti. V rámci podpory včasnej úhrady obchodných transakcií je potrebné prijať také opatrenia, ktoré by viedli k skráteniu doby splatnosti faktúr. Pre porovnanie, priemerná doba splatnosti faktúr na Slovensku bola 38 dní v roku 2016, 36 dní¹⁵ v rokoch 2017 a 2018 a v roku 2019 35 dní¹⁶. Vplyvom pandémie v roku 2020 stúpili oneskorené platby o 113 %.¹⁷

Snahou iniciatívy je poskytnúť startupom a MSP prístup k alternatívnym zdrojom kapitálu v súlade s inými iniciatívami, ktoré sa usilovali uľahčiť prístup k financovaniu pre tieto subjekty, a to tým, že sa platformám umožní rozšíriť ich činnosť na európskom trhu.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Aj keď založenie **Fondu pre spravodlivú transformáciu** je vnímané prevažne z environmentálneho hľadiska, ide tiež o dôležitý prvok z hľadiska uľahčenia prístupu MSP k financiam na dotknutých územiach. Mechanizmus spravodlivej transformácie bude pozostávať z troch hlavných zdrojov financovania:

1. Fond na spravodlivú transformáciu (bude napríklad podporovať pracovníkov v rozvíjaní zručností a kompetencií potrebných pre pracovný trh budúcnosti a pomáhať MSP, startupom a inkubátorom pri vytváraní nových hospodárskych príležitostí v týchto regiónoch).
2. Špecializovaná schéma spravodlivej transformácie v rámci Programu InvestEU (cieľom bude prilákať súkromné investície v prospech týchto regiónov vrátane investícií do

¹⁵ Podľa štúdie European Payment Practices z roku 2019.

¹⁶ Dostupné na: <<https://ekonomika.sme.sk/c/22242014/priemerna-splatnost-faktur-na-slovensku-je-35-dni.html>>

¹⁷ <https://www.trend.sk/biznis/bez-penazi-krk-dlhoch-firmam-pribudaju-zalohy-faktury-splatnosti>

udržateľnej energetiky a dopravy a pomôcť nájsť nové zdroje rastu pre ich hospodárstva).

3. Úverový nástroj pre verejný sektor v spolupráci s Európskou investičnou bankou podporovaný rozpočtom EÚ.¹⁸

Na oblasť ochrany životného prostredia nadväzuje aj **Stratégia udržateľného financovania**. Stanovuje niekoľko iniciatív na riešenie zmeny klímy a iné environmentálne výzvy, pričom sa zvyšujú najmä investície a inkluzívnosť malých a stredných podnikov (MSP) v rámci prechodu EÚ na udržateľné hospodárstvo.¹⁹

Iniciatíva „**Akčný plán pre úniu kapitálových trhov**“ je dôležitá pre rozvoj kapitálových trhov EÚ. Rozvoj kapitálových trhov EÚ a zabezpečenie prístupu k trhovému financovaniu podľa komisie pomôže tomu, aby sa EÚ zotavila z hospodárskej krízy spôsobenej koronavírusom. Veľké a integrované kapitálové trhy uľahčia obnovu EÚ a zaistia, aby podniky – predovšetkým tie malé a stredné – mali prístup k zdrojom financovania a aby európski sporitelia s dôverou investovali do budúcnosti. Snahou je podporiť oživenie hospodárstva uľahčením prístupu k financiam pre spoločnosti z EÚ, a najmä pre MSP. Za najnaliehavejšie sa v danej situácii považujú opatrenia dôležité pre zlepšenie financovania hospodárstva a najmä MSP, ktoré majú potenciál podporiť rýchlu hospodársku obnovu v kontexte pandémie COVID-19. Opatrenia by mali podporiť a uľahčiť prístup k financiam aj zo strany MSP na kapitálových trhoch a to zjednodušením a sprehľadnením súčasných pravidiel obchodovania na regulovaných trhoch. Zamerajú sa aj na podporu finančných ekosystémov, ktoré môžu zlepšiť prístup MSP ku kapitálu bez toho, aby boli ohrozené pravidlá ochrany investorov a narušená integrita trhu.

Cieľom **Stratégie pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu** je pomôcť odvetviu dopravy. V tej súvislosti sa počíta so sprístupnením financovania najmä na obnovu vozového parku a ďalšie zelené investície. Odvetvie dopravy bolo zasiahnuté pandemiou COVID – 19 veľmi výrazne. Mnohé z podnikov v doprave, či už osobnej alebo nákladnej spĺňajú práve definíciu MSP. Cieľom stratégie je pomôcť odvetviu a príslušným ekosystémom ako cestovanie a cestovný ruch vyrovnať sa s následkami, a to ekologickejšie, s prístupom k financiam na obnovu vozového parku. Členské štáty by mali určiť jednotné kontaktné miesto, v ktorom by mohli podniky o takúto podporu žiadať.

V roku 2020 prebehlo finálne stanovisko Rady k návrhu nariadenia²⁰, ktorým sa stanovuje program Horizont Európa. Ide o rámcový program pre výskum a inovácie na roky 2021 – 2027. Okrem toho bol schválený osobitný program prevažne rozpočtovej povahy na vykonávanie programu Horizont Európa. MSP podporované financovaním z prostriedkov EÚ na výskum a inovácie rastú rýchlejšie ako porovnateľné MSP bez financovania z prostriedkov EÚ. Prijatie oboch návrhov nariadení EP a Radou a ich uverejnenie v Úradnom vestníku prebehlo v roku 2021.

¹⁸ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-5-2021-INIT/sk/pdf>

¹⁹ <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/komisia-predklada-novu-strategiu-na-zvysenie-udrzatelnosti-financneho-systemu-eu/>

²⁰ Dostupné online: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2020/09/29/council-finalises-its-position-on-the-horizon-europe-package/>

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

2020	
Obnovená stratégia udržateľného financovania definuje niekoľko iniciatív na riešenie zmeny klímy a iné environmentálne výzvy, pričom sa zvyšujú investície a inkluzívnosť MSP v rámci prechodu EÚ na udržateľné hospodárstvo.	Fond pre spravodlivú transformáciu jeden zo zdrojov financovania Mechanizmu spravodlivej transformácie. Podporuje investície do MSP a nových firiem, výskumu a inovácie, technológií čistej energie a znižovania emisii, rekvalifikácie pracovníkov a pomoci pri hľadaní zamestnania. S cieľom posilniť hospodársku diverzifikáciu území postihnutých transformáciou by mal fond poskytovať okrem iného podporu vo forme produktívnych investícií do MSP.
Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo obsahuje program zameraný na budúcnosť a jeho cieľom je v spolupráci s hospodárskymi subjektmi, spotrebiteľmi, občanmi a organizáciami občianskej spoločnosti dosiahnuť čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu. Platforma na podporu financovania obehového hospodárstva bude naďalej poskytovať predkladateľom projektov usmernenia týkajúce sa stimulov v oblasti obehového hospodárstva, budovania kapacít a riadenia finančného rizika.	Oznámenie o budúcnosti výskumu a inovácií a o Európskom výskumnom priestore snahou Európskej rady pre inováciu spolu s finančnými nástrojmi EÚ je zlepšiť prístup k dlhovému a kapitálovému financovaniu pre MSP, startupy a spoločnosti so strednou trhovou kapitalizáciou, ktoré sú charakteristické vysokým rastom a sú založené na výskume a inovácii.
Stratégia pre udržateľnú a inteligentnú mobilitu cieľom stratégie je pomôcť odvetviu dopravy (v rámci, ktorého prevažnú časť tvoria MSP) a príslušným ekosystémom účinnejšie sa vyrovnat' s pandémiou a stať sa ekologickejšími, inteligentnejšími a odolnejšími. MSP potrebujú ľahší prístup k financovaniu, najmä na obnovu vozového parku a ďalšie inovačné a zelené investície. Podporou združovania prostriedkov, finančných fondov a iných sprostredkovateľských mechanizmov sa podarí zabezpečiť prístup k financiam pre kritické množstvo subjektov.	Akčný plán pre úniu kapitálových trhov II rozsiahle a integrované kapitálové trhy zjednodušia obnovu EÚ a zabezpečenia, aby predovšetkým MSP mali prístup k zdrojom financovania. Snahou je podporiť oživenie hospodárstva uľahčením prístupu k financiam pre spoločnosti z EÚ, a najmä pre MSP.
Aktualizovaný program v oblasti zručností pre Európu je dôležité aby sa v rámci Plánu obnovy a ostatných fondov EÚ mohli podniky a sociálne podniky zotaviť dopadov pandémie COVID-19, opäť ponúkať a udržiavať kvalitné pracovné miesta a zamestnancom zabezpečiť kvalitné zručnosti. ESF+ ako doplnkový fond pomáha zavádzať reformy v oblasti vzdelávania a odbornej prípravy identifikované v rámci európskeho semestra a mal by podporovať ciele európskej priemyselnej stratégie a politiky MSP v oblasti rozvoja zručností.	Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie posilnenie podpory pre vznik a rozšírenie prelomových inovácií vytvárajúcich trhy. Okrem toho bol v rámci iniciatívy schválený osobitný program prevažne rozpočtovej povahy na vykonávanie programu Horizont Európa. MSP podporované financovaním z prostriedkov EÚ na výskum a inovácie rastú rýchlejšie ako porovnateľné MSP bez financovania z prostriedkov EÚ

Princíp č. 7 „Jednotný trh“

Nabádať MSP na lepšie využívanie príležitostí, ktoré ponúka jednotný trh.

Jedným zo základných cieľov EÚ je umožniť občanom nielen žiť, študovať, ale i nakupovať, pracovať a stráviť dôchodok v ktorejkoľvek krajine EÚ. Preto EÚ má za cieľ zabezpečiť voľný pohyb tovaru, služieb, kapitálu a osôb na jednom vnútornom trhu. V rámci zlepšenia uplatňovania princípu č. 7 je potrebné neustále pokračovať v odstraňovaní prekážok jednotného trhu, s ktorými sa MSP stretávajú. Podstata princípu spočíva vo zvýšení aktivít v informovanosti MSP o konkrétnych príležitostiach, ktoré im ponúka jednotný trh. Cezhraničné podnikanie na jednej strane predstavuje rozšírenie spotrebiteľskej základne podniku, avšak na druhej strane predstavuje vyššiu konkurenciu.

Ako sme už upozornili aj v predchádzajúcich rokoch v rámci tohto dokumentu, v prípade MSP existuje priestor v oveľa väčšej miere poskytnúť poradenstvo v tejto problematike cez klastre, cechy a obchodné združenia, v ktorých sa slovenskí podnikatelia združujú. Poskytovať informácie prostredníctvom odovzdania bezprostredných skúseností s identifikovaním výhod, ktoré jednotný trh ponúka priamo vzájomne medzi podnikateľmi, môže presvedčiť ďalšie MSP, aby skúsili takúto cestu rozvoja podnikania za hranicami SR. Značný počet podnikateľov, najmä MSP, nevyužíva možnosti stáží v zahraničí. Takáto skúsenosť môže poskytnúť možnosť nielen spoznať nový trh, ale i získať nové skúsenosti. Kľúčovým je v tomto smere program Erasmus, ktorý je prioritne zameraný na študentov, no môže byť dobrým nástrojom aj pre podnikateľov, tzv. podnikateľský Erasmus.

S vnútorným trhom silne súvisí aj ochrana práv duševného vlastníctva. V tejto oblasti existuje slabšia vedomosť o jednotlivých procesoch, a to významne medzi MSP. Aj MSP sú tvorcami diel, inovácií, zlepšovacích procesov a preto má význam, aby si svoje výtvary ochránili prostredníctvom patentov a ochranných známk ešte predtým ako uvedú svoj nový nápad na trh.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Vnútroštátne orgány a jednotlivé hospodárske subjekty, najmä MSP, si často nie sú vedomé príležitostí a výhod vyplývajúcich z právnych predpisov v oblasti jednotného trhu. Problémom môže byť nezrozumiteľnosť informácií vyplývajúcich z právnych predpisov EÚ. To môže viesť následne k problémom s ich dodržiavaním a presadzovaním.

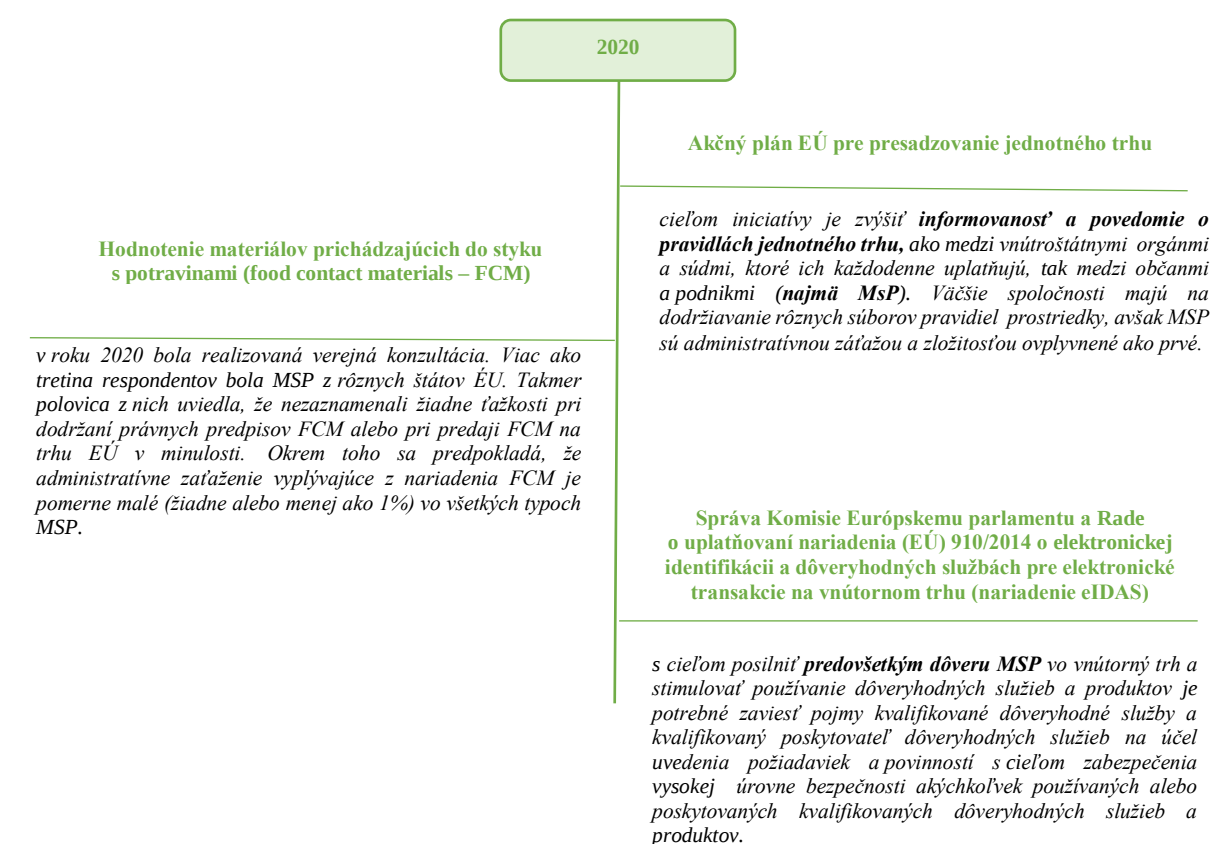
Akčný plán EÚ pre presadzovanie jednotného trhu, má za cieľ zvýšiť informovanosť a povedomie o pravidlách jednotného trhu, a to tak medzi vnútroštátnymi orgánmi a súdmi, ktoré ich každodenne uplatňujú, ako aj medzi občanmi a podnikmi (teda aj MSP). Väčšie spoločnosti majú na dodržiavanie rôznych súborov pravidiel prostriedky, no malé a stredné podniky sú administratívnou záťažou a zložitou „potrestané“ ako prvé, najmä keď na jednotnom trhu vykonávajú cezhraničné obchodné činnosti. Preto je jednotný trh a jeho riadne vykonávanie a presadzovanie zásadne dôležité pre rozvoj MSP. Práve tieto oblasti rieši uvedený Akčný plán, ktorý bol presadený v roku 2020.

Jednou z ďalších iniciatív je **Hodnotenie materiálov prichádzajúcich do styku s potravinami**. Podstatou návrhu je zaviesť harmonizovaný právny rámec EÚ, čo má za cieľ skúmať všetky aspekty o súčasných právnych aspektoch EÚ a o materiáloch prichádzajúcich

do styku s potravinami. Výsledná správa má slúžiť ako základ úvah o tom, aké a či nejaké kroky je nutné prijať v budúcnosti v súvislosti s týmito materiálmi.²¹

Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o uplatňovaní nariadenia (EÚ) 910/2014 o elektronickej identifikácii a dôveryhodných službách pre elektronické transakcie na vnútornom trhu (nariadenie eIDAS). S cieľom posilniť najmä dôveru malých a stredných podnikov a spotrebiteľov vo vnútorný trh a podporiť používanie dôveryhodných služieb a produktov by sa mali zaviesť pojmy kvalifikované dôveryhodné služby a kvalifikovaný poskytovateľ dôveryhodných služieb na účel uvedenia požiadaviek a povinností, ktoré zabezpečia vysokú úroveň bezpečnosti akýchkoľvek používaných alebo poskytovaných kvalifikovaných dôveryhodných služieb a produktov.²²

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

²¹https://ec.europa.eu/food/system/files/2019-07/cs_fcm_20190616_summary-report-sme-panel.pdf a https://www.uvzsr.sk/docs/info/hv/EK_letak_k_FCM.pdf a <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1212-Evaluation-of-Food-Contact-Materials-FCM-sk>

²² <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=465937>

Princíp č. 8 „Zručnosti a inovácie“

Podporovať zvyšovanie zručností v MSP a všetky formy inovácií.

Princíp „Zručnosti a inovácie“ je zameraný na inovovanie procesov v podnikaní, rozvoj produktov a služieb. Podpora inovačnej výkonnosti MSP je dôležitou aj vzhľadom na ich ďalší rast.

S uplatňovaním princípu „Zručnosti a inovácie“ súvisí podpora prepájania podnikov a inovačných a vedecko – výskumných centier. Neoddeliteľnou a dôležitou súčasťou je tiež ochrana práv duševného vlastníctva, zvyšovanie kvality a efektivity výrobných a technologických procesov spolu s podporou inovatívnych výrobkov a služieb na trhu. Pod spôsob uplatňovania princípu osem v praxi patrí aj zvyšovanie kvality a efektivity výrobných a technologických procesov spolu s podporou zavádzania inovatívnych výrobkov a služieb na trhu. Dôležitý rozvoj je aj v oblasti propagácie inovatívnych produktov, účasť na prezentačných podujatiach a prezentácia na zahraničných trhoch.

Aplikovaním obsahu tohto princípu môže sekundárne dôjsť k podpore ďalších princípov, a to: k zlepšeniu podpory podnikania, zlepšeniu prístupu k financiám, zlepšeniu prístupu na zahraničné trhy, zlepšeniu životného prostredia a v neposlednom rade princíp veľmi úzko súvisí s novo – vyhodnocovaným princípom Digitalizácia.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Priemyselná stratégia by mala podporiť transformáciu na zelené a digitálne hospodárstvo, zvýšiť konkurencieschopnosť priemyslu EÚ, či posilniť strategickú autonómiu Európy. Nenahrádza priemyselnú stratégiu z roku 2020, ani nezavrhuje procesy, ktoré sú započaté. Ide o aktualizáciu, toho, čo treba ešte urobiť a aké ponaučenia je nevyhnutné vyvodiť z krízy spôsobenej COVID – 19. Kríza odhalila vzájomnú závislosť globálnych hodnotových reťazcov a poukázala na kritickú úlohu globálne integrovaného a dobre fungujúceho jednotného trhu. V snahe riešiť tieto otázky sú v aktualizovanej priemyselnej stratégii navrhnuté nové opatrenia, ktorých cieľom je zohľadniť ponaučenia z krízy a udržiavať úroveň investícií. Stratégia sa zameriava najmä na tieto aspekty: Posilňovanie odolnosti jednotného trhu, Podpora otvorenej strategickej autonómie Európy vďaka riešeniu závislosti a Podpora opodstatnenia dvojakej transformácie (Riešenie dvojakej transformácie ekologickej a digitálnej transformácie). Rozhodujúca je dekarbonizácia a modernizácia energeticky náročných odvetví ako oceliárstvo, chemický a cementársky priemysel, ktoré sú pre európske hospodárstvo nenahradiťelné. Pri prijímaní všetkých opatrení v rámci tejto stratégie treba brať ohľad na malé a stredné podniky (MSP), ktoré sú hlavným prostriedkom inovácie v jednotlivých ekosystémoch. Nové opatrenia budú pre MSP a startupy veľkým prínosom – či už z hľadiska posilnenia jednotného trhu, zníženia závislosti od dodávok zo zahraničia alebo zrýchlenia zelenej a digitálnej transformácie. Súčasťou stratégie sú aj určité opatrenia zamerané na MSP, ako napríklad opatrenia týkajúce sa zvýšenej odolnosti, boja proti oneskoreným platbám a podpory platobnej schopnosti. Podporovať sa budú aj oblasti, kde majú potenciál vytvárať inovácie a pracovné miesta s vysokou hodnotou.²³

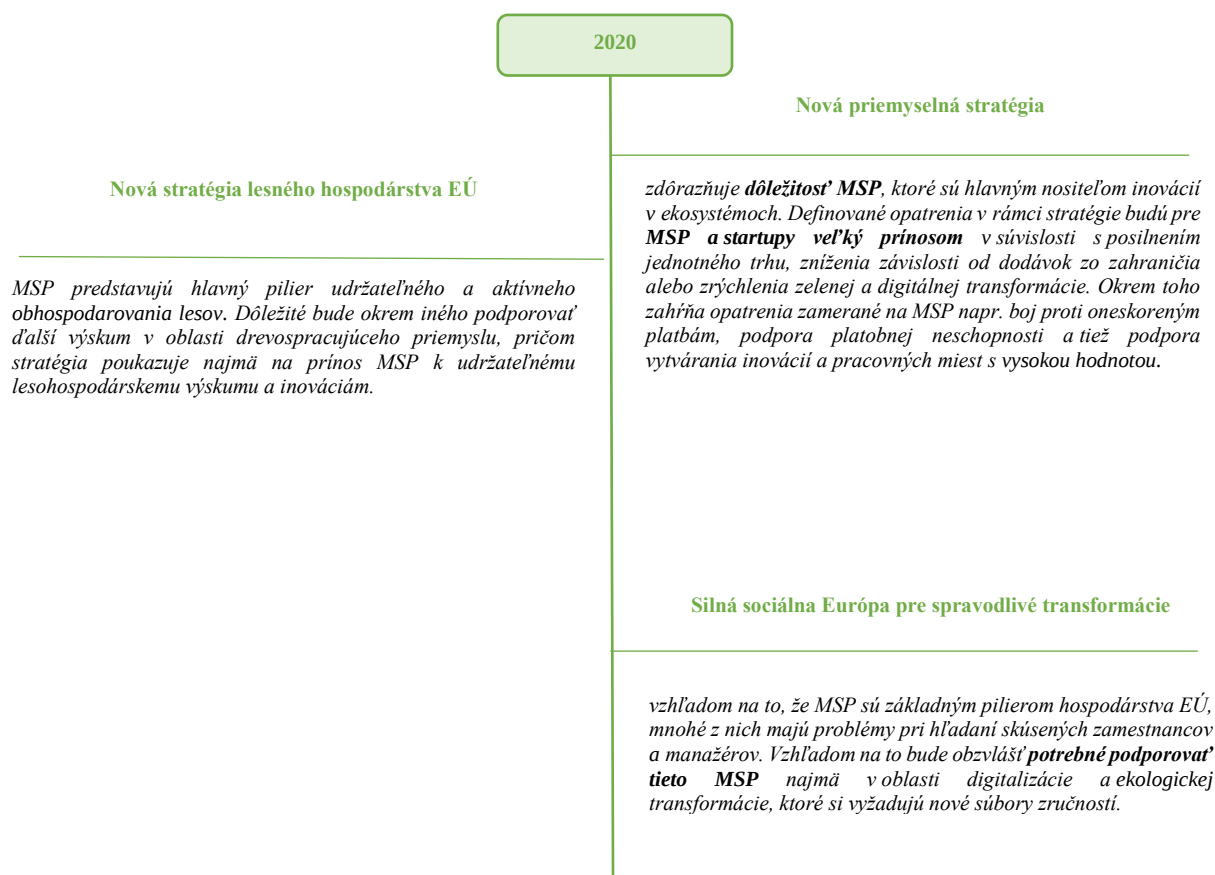
Pri vývoji produktov a služieb, najmä v oblasti startupov a malých a stredných firiem je dôležité disponovať **dátami**. V Európe však naďalej existuje nízka miera využívania cloudu (1 spoločnosť zo 4, v prípade MSP 1 podnik z 5). Súkromný sektor, a najmä MSP tiež potrebujú

²³ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/european-industrial-strategy_sk

dobudovať dátovú a cloudovú inforaštruktúru a služby, ktoré sú zamerané na bezpečnosť a udržateľnosť, interoperabilitu a škálovateľnosť. Komisia najneskôr v 4. štvrtroku 2022 uľahčí vytvorenie trhu cloudových služieb pre používateľov zo súkromného a verejného sektora v EÚ. Tento trh umožní potenciálnym používateľom (najmä verejný sektor a MSP) vybrať si z ponuky služieb spracovania v cloude, softvéru a platformy, ktoré spĺňajú viaceré požiadavky v oblasti ochrany údajov, bezpečnosti, prenosnosti údajov, energetickej efektívnosti a trhových postupov. Účasť poskytovateľov služieb na tomto trhu bude podmienená použitím jednoduchých, spravodlivých zmluvných podmienok, ktoré na súčasnom trhu nie vždy existujú, najmä pre mikropodniky a používateľov z radov MSP.²⁴

Ďalšou z radu iniciatív v rámci Princípu 8. je Silná sociálna Európa pre spravodlivé transformácie. Má pomôcť MSP pri hľadaní skúsených zamestnancov a manažérov.

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

²⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?qid=1582218646923&uri=COM%3A2020%3A66%3AFIN>

Princíp č. 9 „Životné prostredie“

Umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti.

Rovnako ako veľké podniky aj MSP sa svojou produkciou podieľajú na znečisťovaní životného prostredia. Podniky spracovávajú materiály, spotrebávajú energiu a vodu, produkujú odpady, vypúšťajú odpadovú vodu. Aj vzhľadom na ciele uhlíkovej neutrality do roku 2050 sa tento princíp tlačí čoraz viac do popredia. Všetky uvedené aktivity majú nemalý vplyv na životné prostredie. Preto je nevyhnutné zvýšiť energetickú efektívnosť aj MSP.

Aplikovanie princípu č. 9 je možné prostredníctvom šírenia relevantných informácií, odborných poznatkov a finančných stimulov určených pre MSP, ktoré by viedli k zvýšeniu energetickej efektívnosti aj malého podnikania.

Podnik presadeniu princípu môže pomôcť napríklad úsporou energie, **separovaním a minimalizovaním odpadu, taktiež recyklovaním, pričom sa tieto procesy môžu odraziť aj v ekonomickej sfére podniku šetrením nákladov**. Viaceré spoločnosti sa v súčasnosti prezentujú ako **zero waste**. Uplatnenie zero waste v podniku nemá len pozitívny vplyv na životné prostredie, pre viaceré firmy ide o vhodnú a účelnú formu marketingovej komunikácie.

Podpora MSP vo vyvíjaní **nových produktov vyrobených z recyklovateľných materiálov, optimalizácia výrobných procesov či zlepšenie logistiky** - to všetko môže viesť k stimulovaniu technických inovácií.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Komisia prijala i **Návrh stratégie EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030**. Medzi opatrenia navrhované v rámci tejto stratégie patrí posilnenie chránených oblastí v Európe a obnova degradovaných ekosystémov rozširovaním ekologického poľnohospodárstva, obmedzením používania a škodlivosti pesticídov a výsadbou stromov²⁵. Jedným z cieľov je tiež zabezpečiť spravodlivú hospodársku súťaž s osobitným dôrazom na MSP a odvetvie poľnohospodárstva. Zdôrazňuje, že udržateľnosť a uhlíková neutralita zostanú hlavnými cieľmi programov a obchodnej politiky EÚ vrátane podpory ekologickej transformácie, najmä MSP. Do popredia stavia význam otvorenosti a predvídateľnosti pre európske podniky, najmä MSP, a potrebu zintenzívniť komunikáciu a budovanie kapacít, aby MSP mohli udržateľným spôsobom v plnej miere využívať prínosy obchodných dohôd.

Komisia predstavila svoju stratégiu „**z farmy na stôl**“ v máji 2020 ako jedno z kľúčových opatrení Európskej zelenej dohody. Zámerom stratégie, ktorá prispieva k dosiahnutiu klimateckej neutrality do roku 2050, je posun súčasného potravinového systému EÚ smerom k udržateľnému modelu. Ekologickejší potravinový systém vytvára nové podnikateľské príležitosti, čo má pozitívny vplyv na príjmy agropotravinárskych subjektov.²⁶

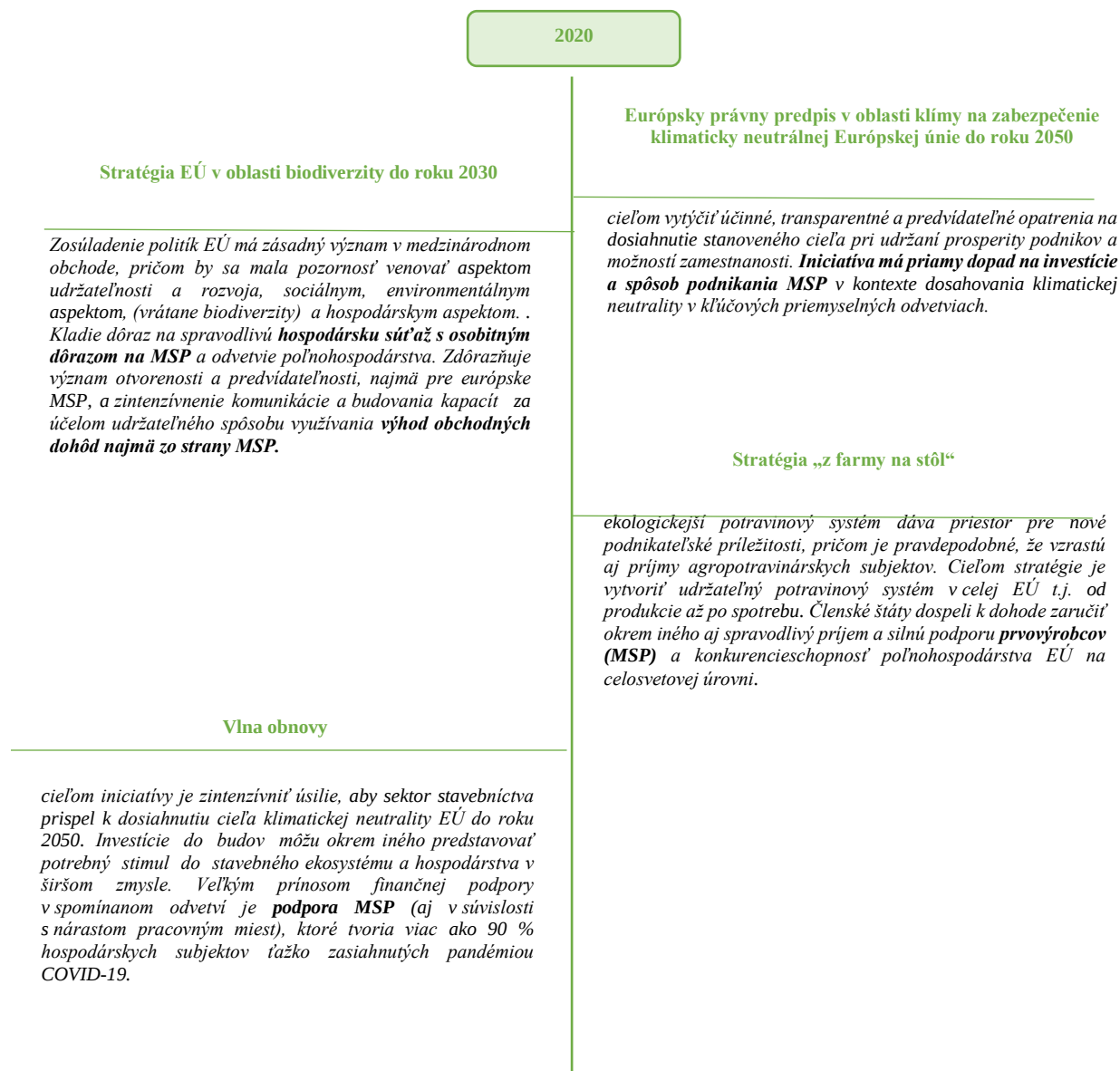
Ďalšia iniciatíva sa dotýka **Vlny obnovy**. Do roku 2030 by sa mohlo v odvetví stavebníctva EÚ vytvoriť ďalších 160 000 zelených pracovných miest. Prínos to môže tvoriť pre odvetvie, v ktorom viac ako 90 % hospodárskych subjektov tvoria MSP ťažko zasiahnuté hospodárskym vplyvom krízy spôsobenej obmedzeniami v dôsledku pandémie COVID-19. V rámci Programu InvestEU pre sociálne investície a zručnosti a jeho udržateľnej infraštruktúry sa špecializované

²⁵<https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/news/dva-pohlady-na-plan-eu-pre-biodiverzitu-ochranari-ho-vitaju-farmari-budu-ziadat-viac-penazi/>

²⁶https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0179_SK.html

finančné produkty na energetickú obnovu budov zacielia na sektor bývania a zamerajú sa na sociálne a cenovo dostupné bývanie, verejné budovy, školy a nemocnice, MSP a na podporu spoločností poskytujúcich energetické služby s cieľom začleniť uzatváranie zmlúv o energetickej efektívnosti. Komisia a EIB budú okrem toho podporovať vytvorenie štandardizovaných jednotných kontaktných miest, ktoré možno rýchlo nasadiť na vnútroštátnej, regionálnej alebo miestnej úrovni, a ktoré majú poskytovať individuálne poradenstvo a finančné riešenia určené na pomoc vlastníkom domov alebo MSP počas prípravy a realizácie ich projektov.

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

Princíp č. 10 „Internacionalizácia“

Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov.

Podpora internacionalizácie je dôležitým princípom, a to aj v dnešnej dobe v čase už dvojročného boja proti pandémie COVID – 19. Kým v princípe „Jednotný trh“ sme sa zameriavali najmä na iniciatívy dovnútra Európskej únie a integrácie v rámci EÚ, v rámci integrácie smerom von je dôležité umožniť podnikom ťažiť aj z rastúcich trhov na celom svete. Pod internacionalizáciou môžeme okrem exportu a importu zaradiť aj ďalšie aktivity ako sú: **zahraničné investície, medzinárodná spolupráca, zapojenie sa do medzinárodného reťazca dodávateľov alebo odberateľov**. Internacionalizácia podniku so sebou prináša množstvo výhod ako napríklad **silnejšie konkurenčné postavenie** v porovnaní s domácim podnikom, možnosť získania nových informácií o technológiách a know-how, zvýšenie efektívnosti výroby, zvýšenie odbornej kvalifikácie, využívanie pokrokovej technológie, vyšší záujem a dopyt zákazníkov o predmetné produkty a služby. V súvislosti s vyššie uvedenými výhodami, internacionalizácia podniku v konečnom dôsledku prinesie vyšší zisk týmto podnikom, ktorí sa rozhodnú pre internacionalizáciu svojho podniku v porovnaní s domácim podnikom.

Najčastejšími prekážkami z pohľadu MSP sú **nedostatok informácií o zahraničnom trhu**, vhodnej lokalite, či identifikácii zahraničných podnikateľských príležitostí; **nedostatok informácií o profile a kúpyschopnosti zahraničných zákazníkov**; **nedostatok zamestnancov**, resp. nedostatok kvalifikovaných zamestnancov; ťažkosti so zabezpečením kvalitného zahraničného obchodného zástupcu; **nedostatok manažérskeho času a nedostatok financií na vývoz tovaru**.

V rámci princípu je zrejmé, že podniky ocenia poradenskú činnosť, mentoring, ktorý im umožňuje jednoduchší vstup na zahraničné trhy. Finančná podpora sa môže dotýkať preplácania workshopov, seminárov a vzdelávacích podujatí v zahraničí. V krajinách EÚ fungujú aj podporné agentúry (podobne ako na Slovensku je to napríklad SARIO, ktoré poskytujú podporu MSP).

Vybrané iniciatívy v roku 2020

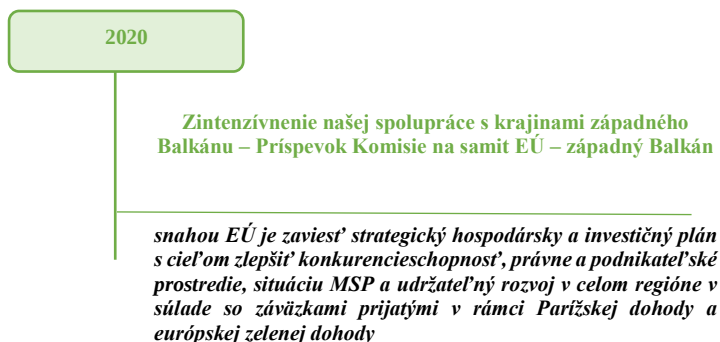
Zintenzívnenie spolupráce s krajinami západného Balkánu je iniciatíva, ktorej cieľom je zaviesť strategický hospodársky a investičný plán s cieľom zlepšiť konkurencieschopnosť, právne a podnikateľské prostredie, situáciu MSP a udržateľný rozvoj v celom regióne v súlade so záväzkami prijatými v rámci Parížskej dohody a európskej zelenej dohody, pričom treba poznamenať, že rast na západnom Balkáne po krátkodobom oživení investícií v predchádzajúcich rokoch spomaľuje a prínos investícií a vývozu k rastu v regióne slabne.

V roku 2020 prebiehali diskusie v Rade súvisiace s návrhom nariadenia²⁷, ktorým sa stanovuje nástroj predvstupovej pomoci (IPA III). Jeho prijatie EP a Radou a uverejnenie v Úradnom vestníku bolo realizované až v roku 2021.

²⁷ Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/HIS/?uri=CELEX:52018PC0465>

Rovnako v roku 2020 bolo do schvaľovacieho procesu zahrnuté prepracované znenie návrhu nariadenia²⁸, ktorým sa stanovuje náležitosti položiek s dvojakým použitím. Nariadenie sa týka nastavenia účinného systému kontroly medzinárodného obchodu s položkami s dvojítm použitím (zbrane) a posilnenie podpory MSP pôsobiacich v tomto sektore v členských štátoch EÚ. Jeho schválenie EP a Radou a uverejnenie v Úradnom vestníku sa uskutočnilo v roku 2021.

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

²⁸ Návrh NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje režim Únie na kontrolu vývozov, transferu, sprostredkovania, technickej pomoci a tranzitu položiek s dvojakým použitím (prepracované znenie).

Princíp č. 11 „Digitalizácia“

Povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov.

V minulých ročníkoch sme sa nevenovali samostatne princípu digitalizácia. Čiastočne bol tento princíp zachytený v princípoch inovácií. Pandémia COVID – 19 však natoľko prehĺbila procesy v digitálnej gramotnosti obyvateľstva ako i podnikaní samotnom, že sme zaradili vyhodnotenie princípu digitalizácia aj do Auditu hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE 2020. Podobný prístup odporúča aj Európska komisia v materiáli Monitoring SMEs performance in Europe. Európska komisia v danom materiáli priamo menuje ukazovatele, ktoré by mali byť v rámci princípu digitalizácie hodnotené, preto sa tohto hodnotenia pridrižujeme v celom Audite hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE 2020.

Vybrané iniciatívy v roku 2020

Ukazuje sa, že digitalizácia je nevyhnutná, či už v prípade e-faktúr, vlastnej web stránky organizácie, online predaj, biznis mobilita a pod. Snaha Európskej komisie spočíva do značnej miery najmä v rozšírení legislatívy a strategických dokumentov platných pre podnikateľské prostredie a dotýkajúcich sa MSP.

Biela kniha o umelej inteligencii definuje dôležitosť zabezpečenia prístupu a následného využívania umelej inteligencie MSP. Ide o hlavný strategický dokument EÚ v digitálnej oblasti, ktorý má nahradiť Stratégiu pre jednotný digitálny trh v Európe z roku 2015. Je predpokladom pre zachovanie globálnej konkurencieschopnosti a hospodárskeho rastu.²⁹

Kríza spôsobená pandemiou COVID-19, ktorá výrazne ovplyvnila vzdelávanie a odbornú prípravu, urýchlila zmenu a poskytla novú vzdelávaciu skúsenosť. Prepracované znenie **Akčného plánu digitálneho vzdelávania** prispieva k riešeniu digitalizácie prostredníctvom digitálnych dobrovoľníkov a digitálnych rýchlokurzov, ktoré sa zameriavajú konkrétne na súčasnú pracovnú silu. Poznatky môžu byť len prínosom pre výučbu a rozvoj digitálnych technológií, ako aj pre cieľ stratégie pre MSP zvýšiť podnikanie žien.³⁰

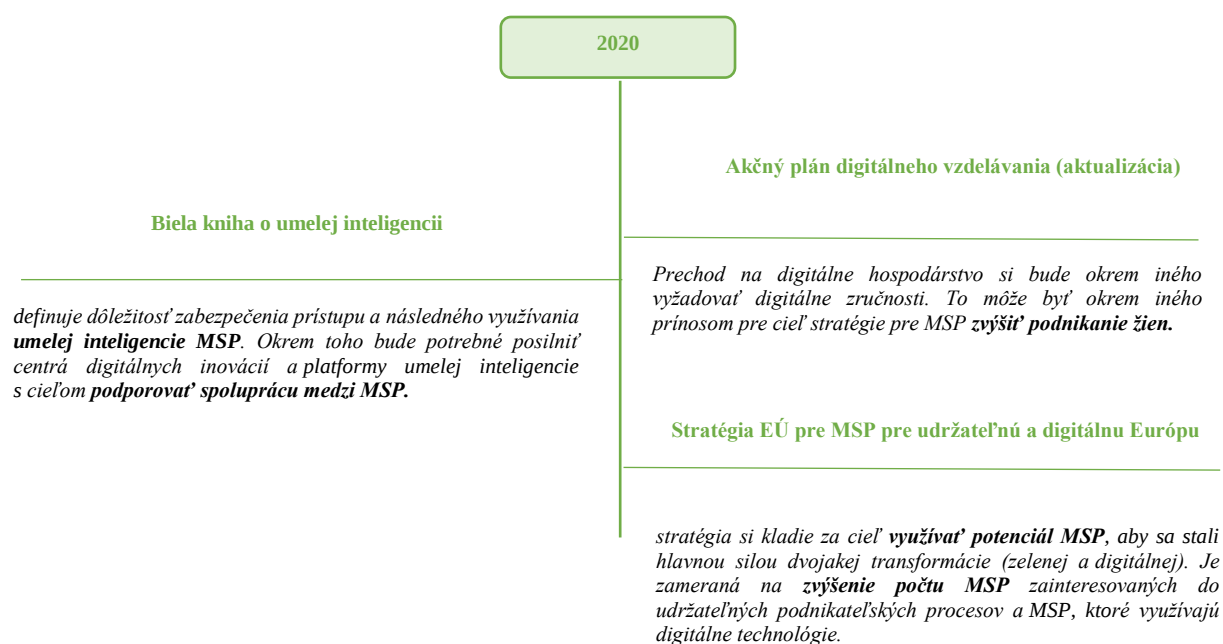
Jednou z ďalších iniciatív prijatých EK v roku 2020 bola **Stratégia EÚ pre MSP pre udržateľnú a digitálnu Európu**. Cieľom stratégie je využívať potenciál MSP, aby sa stali hlavnou silou transformácie – zelenej a digitálnej. Okrem toho je zameraná je na zvýšenie počtu MSP zainteresovaných do udržateľných procesov ale i procesov, ktoré využívajú digitálne technológie.³¹

²⁹<https://www.partnerskadohoda.gov.sk/pracovny-program-europskej-komisie-na-rok-2020-cielavedomy-plan-pre-ambicioznejziu-uniu/>

³⁰https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A52020DC0624&from=EN&fbclid=IwAR1rtdt-_2jF0D5945qBUEwJimer_Le1emLyaLNN6u1pvOn5440EHRTaBaGQ

³¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2020-0359_SK.html

Prehľad iniciatív prijatých v r. 2020

1.2 Podpora uplatňovania princípov SBAfE vo vnútroštátnych právnych predpisoch v roku 2020

Zvýšenie konkurencieschopnosti a zlepšenia podnikateľského prostredia sa dostalo aj do Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020 – 2024 a Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2021 - 2024. Vláda a Ministerstvo hospodárstva SR považovali za hlavný predpoklad úspešného hospodárstva a konkurencieschopnosti slovenskej ekonomiky priaznivé podnikateľské prostredie, s vyššou ekonomickou slobodou a štíhlým a efektívnym štátom. Vláda sa pri tvorbe legislatívy zaviazala brať do úvahy a uplatňovať princíp „najprv myslí v malom“. Vláda sa tiež zaviazala vytvoriť priaznivejšie podmienky pre rozvoj rodinného podnikania, podnikania mladých, žien, či seniorov. Mala v úmysle zaviesť daňovo – odvodový paušál pre živnostníkov a malé a stredné podniky.

Vláda sa okrem toho zaviazala k auditu poplatkového zaťaženia podnikateľov, vymedzeniu pôsobeniu jednotlivých orgánov, aby nevznikali prípadne negatívne kompetenčné konflikty. Legislatívne zjednodušenia, ku ktorým sa Vláda zaviazala v rámci programového vyhlásenia, sa týkajú tiež zlepšenia legislatívnej úlohy, ale vláda tiež nadväzuje na predchádzajúcu vládu v rámci oblasti politiky lepšej regulácie.

V roku 2020 sa Vláda SR explicitne zaviazala odbúrať časť regulácie prijatím zákona, ktorý pomenovala „Lex Korona“. Ďalej sa zaviazala prijať všetkých 12 odporúčaní OECD pre lepšie vládnutie. Vláda sa zaviazala k zavedeniu princípu „1 in 1 out“ od roku 2021 a k uplatňovaniu princípu „1 in 2 out“ od roku 2022. Z hľadiska podnikania je podstatné aj to, že vláda sa zaviazala zlepšiť podnikateľské vzdelávanie, rozvoj inovácií, digitálnych zručností, kritického myslenia a zvýšenie exportnej výkonnosti slovenskej ekonomiky.

Dôležitým prvkom podpory MSP je systematické monitorovanie podnikateľského prostredia s cieľom identifikovať zlyhania trhu a hodnotenia efektivity realizovaných podporných opatrení. Nemenej dôležitou je stále aktuálna problematika dostupnosti informácií pre podnikateľov a príjemcov služieb na moderných komunikačných prostriedkoch,

rozširovanie funkčnosti elektronického jednotného kontaktného miesta, fyzických jednotných kontaktných miest pre podnikateľov, využívanie a rozširovanie informačného systému vnútorného trhu EÚ.

Taktiež je potrebné zlepšiť kvalitu prijímaných dokumentov v transparentnom legislatívnom procese. Vláda v roku 2019 začala s napĺňaním opatrení strategického dokumentu pre lepšiu reguláciu RIA 2020, pričom časť opatrení sa v roku 2020 realizovala. Išlo o plnenie štyroch cieľov:

1. Zvýšenie povedomia verejnosti o lepšej regulácii, kde sa podarilo zlepšiť priebežne, plnením najmä na webovej stránke MH. Rezervou ostáva najmä realizácia vzdelávacích aktivít
2. Zvýšenie kvality procesu ex ante posudzovania vplyvov sa podarilo zaviesť mechanizmus odstraňovania byrokracie a nákladov, úprava goldplatingu, úprava procesu konzultácií.
3. Zavedenie systematického ex post hodnotenia regulácií sa v roku 2020 podarilo spustiť pilotné testovanie novej metodiky a pokračovala príprava finálneho riešenia novej metodiky.
4. Vytvoriť podmienky pre zapojenie ďalších subjektov do aktivít lepšej regulácie – v tomto kontexte sa realizovali iba čiastkové kroky.³²

Výraznou zmenou v roku 2020 bolo zjednodušovanie podnikateľského prostredia a znižovanie administratívnej záťaže pod názvom „Lex korona“, známe aj ako „Kilečko“. V roku 2020 bolo predložených 114 opatrení, zameraných zväčša na zníženie regulačnej záťaže, z ktorých väčšina bola prijatých.. Išlo o pomerne širokú spoluprácu viacerých rezortov pod vedením rezortu hospodárstva. Zároveň v roku 2020 započala príprava ďalšieho balíka legislatívnych opatrení na zníženie administratívnej záťaže.

MSP sa výrazne dotýka zmena regulácie prijatá v roku 2020, ktorá sa týka gastrolístkov. Tie po úprave schválenej v roku 2020 dostanú v nasledujúcom období alternatívu v podobe finančných príspevkov. To značne znižuje poplatky, ktoré musia najmä MSP bez vlastného stravovania platiť vydávajúcim firmám, ako i reštaurácie za spätný výkup. Otázne v tomto momente je, do akej miery sa negatívne dotkne takéto riešenie v zníženej návštevnosti reštaurácií.

Vybrané iniciatívy na úrovni SR v roku 2020

Zelená dohoda je základom novej priemyselnej stratégie EÚ, pričom sústrediť by sa mala na udržateľnú výrobu, udržateľné produkty, procesy a biznis modely. Záujmom je tiež rozvoj európskeho trhu s druhotnými surovinami. SR očakáva, že Európska komisia vytvorí adekvátne legislatívne i nelegislatívne návrhy, ktoré uľahčia členským štátom prijímať opatrenia v tejto oblasti. Pre Slovensko ide o zásadnú tému. Kľúčové sú najmä investície do aplikovaného výskumu, stimuláciu spolupráce medzi súkromným, akademickým, verejným a podnikateľským prostredím v EÚ. Dôležitú úlohu hrá podpora energeticky náročného priemyslu, zabezpečenie rovnakých podmienok v medzinárodnom obchode, technologicky neutrálne riešenia, či právo každej krajiny zvoliť si energetický mix. Slovensko sa v roku 2020 zapojilo prostredníctvom 5 projektov do IPCEI, t.j. projekty spoločného európskeho záujmu, ktoré spájajú vedomosti, odborné znalosti, finančné zdroje a hospodárske subjekty v celej EÚ s cieľom prekonať významné zlyhania trhu alebo systémové zlyhania a spoločenské výzvy,

³²<https://www.mhsr.sk/podnikatelske-prostredie/lepsia-regulacia/ria-2020-strategia-lepsej-regulacie/plnenie-akcneho-planu-ria-2020>

ktoré by nebolo možné riešiť inak. Okrem iného spájajú verejný a súkromný sektor s cieľom uskutočniť rozsiahle projekty, ktoré poskytujú významné prínosy pre EÚ a jej občanov. Z 5 zapojených projektov boli úspešne vybrané 4 projekty (InoBat Auto, InoBat Energy, Energo-Aqua a ZTS Výskum a Vývoj), ktoré mohli v decembri 2020 pristúpiť k notifikácii. Tá slúži ako povolenie prekročiť limit intenzity štátnej pomoci.³³

V roku 2020 sa uskutočnilo stretnutie k projektu “Príprava cestovnej mapy pre obehové hospodárstvo v Slovenskej republike”. Trvanie projektu sa predpokladá v trvaní 18 mesiacov a ide o vzájomnú spoluprácu Európskej komisie a OECD. Prostredníctvom projektu bude analyzovaný potenciál a vytvorené odporúčania pre prechod slovenského hospodárstva k obehovému modelu. Zámerom je v súlade s cieľmi Európskej únie a Európskej zelenej dohody riešiť prostredníctvom zmeny výrobného a spotrebného cyklu kritické environmentálne problémy, ako čerpanie prírodných zdrojov, znečistenie životného prostredia, tvorbu odpadu a emisií skleníkových plynov. Prechod na obehové hospodárstvo sa v posledných rokoch stáva dôležitou témou jednak na národnej, ale aj na európskej úrovni. Ministerstvo životného prostredia SR počas predsedníctva v Rade EÚ v roku 2016 spustilo Bratislavský proces prechodu na zelené hospodárstvo.³⁴

K ďalším iniciatívam možno zaradiť myšlienku vytvorenia európskeho kompetenčného centra v oblasti kybernetickej bezpečnosti a vytvorenie národných koordinačných centier. Ide o investície do vedy, výskumu a inovácií s cieľom rozvoja digitálnej ekonomiky.

Vysoký stupeň priority v roku 2020 mal i návrh smernice Rady o zosúladení štruktúr spotrebných daní pre etanol a alkoholické nápoje. SR dosiahla zahrnutie ustanovenia umožňujúce členským štátom možnosť oslobodiť od spotrebnej dane výživové doplnky s obsahom lieku. Tieto výrobky nie sú určené na spotrebu ako lieh. Z pohľadu SR ide o odstránenie nerovného zaobchádzania s malými a veľkými výrobcami. Súčasťou je návrh na oslobodenie alebo zníženie sadzby na súkromnú výrobu alkoholických nápojov.

Ministerstvo hospodárstva SR podporuje kúpu elektromobilov a vybudovanie infraštruktúry elektrických nabíjacích staníc kontinuálne, pričom cieľom nie je len ochrana životného prostredia a minimalizovanie negatívnych dopadov naň. Sekundárnym zámerom je aj vedenie podnikateľov ku kúpe elektromobilu alebo aj budovaniu elektrických nabíjacích staníc práve prostredníctvom dotácií určených pre podnikateľov. V roku 2019 boli zákonom č. 298/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov prijaté legislatívne opatrenia na motivovanie podnikateľov k tomu, aby pri svojej podnikateľskej činnosti používali elektromobily, a to práve možnosťou poskytnúť dotáciu na takéto vozidlo s alternatívnym pohonom.

Ministerstvo hospodárstva SR zverejnilo koncom júla 2020 podmienky v poradí druhej “Výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácie na podporu budovania verejne prístupných elektrických nabíjacích staníc”. Cieľom poskytovanej dotácie bola podpora rozvoja elektromobility v SR formou vybudovania nabíjacej infraštruktúry. Predmetný cieľ sa mal dosiahnuť výstavbou, prestavbou a rekonštrukciou verejne prístupných elektrických nabíjacích staníc.

³³Výročná správa o členstve <https://www.minzp.sk/aktuality/priprava-cestovnej-mapy-obehove-hospodarstvo-sr.html>. + <https://www.siea.sk/inovacie/projekty-ipcei/co-je-ipcei/>

³⁴<https://www.minzp.sk/spravy/2019/november/platforma-obehove-slovensko-chce-prispieť-k-zmene-nasho-ekonomického-modelu.htm>.

Žiadosti bolo možné predkladať od septembra do novembra 2020, pričom na rozdiel oproti prvej výzve (z júla 2019, kedy žiadateľmi mohli byť len **obce, VÚC a nimi zriadené organizácie**) bol rozšírený okruh žiadateľov o podnikateľské subjekty - právnické osoby.

Na uvedenú podporu elektromobility bolo v druhej výzve vyčlenených 650 000 EUR (v prvej výzve šlo o 350 000 EUR, pričom sa podarilo vybudovať nabíjacie stanice pre elektromobily v 71 obciach a mestách). Výška dotácie predstavovala minimálne 2 500 EUR, v závislosti od projektu mohla samospráva získať maximálnu dotáciu 18 000 EUR a podnikatelia po 9 000 EUR na maximálne 4 rôzne lokality.

2 Vplyv legislatívy na uplatňovanie princípov SBAfE

Nižšie uvedené právne predpisy sme sa snažili roztriediť do skupín, predstavujúcich uplatnenie desiatich princípov iniciatívy SBAfE. Pri spracovaní obsahu tejto kapitoly sme vychádzali z prijatých a účinných právnych predpisov v roku 2020, ktoré svojou povahou predstavovali vznik alebo zánik povinností pre MSP. Nižšie uvedené právne predpisy nie sú kompletným zoznamom všetkých legislatívnych zmien prijatých v skúmanom období, nakoľko právne predpisy bez zásadnejšieho vplyvu na podnikanie MSP sme v spracovaní neuvádzali.

V roku 2020 väčšina legislatívnych zmien súvisela s prijatím mnohých opatrení na zmiernenie negatívnych následkov pandémie koronavírusu. Zo strany podnikateľov však došlo ku kritike prijatých podporných opatrení. Najčastejšie výčitky smerovali k nedostatočnej informovanosti, nesystémovosti prijatých opatrení a nedostatočnej finančnej podpore. Niektoré uvedené legislatívne zmeny viedli k zlepšeniu podmienok podnikania MSP.

Na druhej strane, podnikatelia pozitívne hodnotili prijatie tzv. „podnikateľského kilečka“. Išlo o vyše sto opatrení na zlepšenie podnikateľského prostredia. Nešlo o zásadné zmeny, ale o také, ktoré prispeli výrazne k zníženiu byrokracie v podnikaní. Samotní podnikatelia už v minulosti poukazovali na administratívnu záťaž, pričom ich návrhy boli pretavené do súhrnného zákona, ktorý jednotlivé nadbytočné povinnosti prostredníctvom novelizácií zákonov zrušil.

Najväčší počet pozitívnych legislatívnych zmien je možné priradiť k princípu č. 1 „Vytváranie podmienok na zlepšenie podnikateľského prostredia“. Avšak v rámci princípu „Životné prostredie“ sme neidentifikovali žiadne zmeny v právnych predpisoch, ktoré by pre podnikateľské prostredie boli závažné.

2.1 Podnikanie

Určite ako pozitívum MSP privítali zníženie sadzby dane z príjmov, avšak na druhej strane aj v tomto roku došlo k nárastu nákladov na zamestnancov. Zrušenie viacerých menej závažných povinností prispelo k čiastočnému zlepšeniu podmienok podnikania na Slovensku.

Zníženie sadzby dane z príjmov

Právny predpis: *Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*
Novelizácia: *Zákon č. 315/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*

Schválenou legislatívnou zmenou došlo k zníženiu sadzby dane z príjmov pre právnické osoby z pôvodných 21 % na 15 %. Novela sa dotkla aj živnostníkov, ktorým sa tiež znížila sadzba dane z príjmov z pôvodných 19 % na 15 %. Zníženie dane bolo určené pre oba uvedené subjekty, ktorých ročný príjem nepresiahne 100 000 EUR.

Zvýšenie výšky nezdaniteľnej časti základu dane

Právny predpis: *Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*
Novelizácia: *Zákon č. 316/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov*

Od 1. januára 2020 došlo k zvýšeniu výšky nezdaniteľnej časti základu dane z pôvodných 19,2 - násobku sumy životného minima (predstavujúceho sumu 4 035,84 EUR) na 21- násobok sumy životného minima (predstavujúceho sumu 4 414,20 EUR). Zvýšenie sumy platného

životného minima prinieslo zvýšenie nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka o 378,36 EUR.

Novela prispela aj k zmene hranice na určenie nezdaniteľnej časti základu dane na daňovníka na 92,8 - násobok (predstavujúceho sumu 19 506,56 EUR) sumy platného životného minima (z pôvodného 100- násobku predstavujúceho sumu 21 020 EUR).

Aj tento rok došlo k zvýšeniu minimálnej mzdy

Právny predpis: *Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 324/2019 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2020*

Vláda SR ustanovila sumu minimálnej mzdy na rok 2020 vo výške 580,00 eur za mesiac pre zamestnanca odmeňovaného mesačnou mzdou a 3,333 eura za každú hodinu odpracovanú zamestnancom.

Odbremenenie niektorých podnikateľov od overovania účtovnej závierky

Právny predpis: *Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 363/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov*

Prijatou novelou došlo k zmene kritérií pre posudzovanie obchodných spoločností, ktoré podliehajú zákonnej povinnosti overenia účtovnej závierky audítorom. Došlo k zmene veľkostných kritérií účtovnej jednotky v celkovej sume majetku a sume čistého obratu.

Novela priniesla aj zmenu vo vymedzení obchodných spoločností, pri ktorých je nevyhnutné sledovať splnenie kritérií. Od tohto roku vzniká povinnosť aj verejnej obchodnej spoločnosti a komanditnej spoločnosti. Doteraz sa táto povinnosť vzťahovala len na: družstvo, a.s., j.s.a. a s.r.o.

Opatrenia v justícii

Právny predpis: *Zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby Covid-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

V dôsledku pandemických opatrení znenie zákona umožňovalo zastaviť plynutie premlčacích a prekluzívnych lehôt v určitom vymedzenom období. Nakoľko, zmeškanie lehoty môže mať vplyv na uplatnenie si práv na súde alebo naopak aj bránenie práv, z uvedeného dôvodu malo predmetné opatrenie dôležité opodstatnenie pre súkromnoprávne vzťahy.

Taktiež došlo k obmedzeniu plynutia procesných lehôt (neplynuli zákonné lehoty ani lehoty určené súdom) na strane účastníkov konania a strán v presne vymedzených konaniach. Došlo k predĺženiu lehoty na podanie dlžníckeho návrhu na vyhlásenie konkurzu.

Umožnili sa rozhodovania per rollam, t. j. korešpondenčným hlasovaním alebo prostredníctvom elektronických prostriedkov, aj keď to nevyplývalo z ich vnútorných predpisov alebo stanov, v prípade kolektívnych orgánov právnických osôb súkromného práva.

Na určitú dobu bol vydaný zákaz výkonu záložného práva a zákaz výkonu dražby. Takéto speňaženie majetku dlžníka sa považovalo za neplatné. Súdny exekútor bol povinný upustiť od vykonania exekúcie predajom nehnuteľnosti v stanovenom období.

Taktiež bolo prijaté opatrenie obmedzenia zákazu uzatvárania zmlúv v rámci verejného obstarávania so subjektmi nezapísanými v registri partnerov verejného sektora v čase mimoriadnej situácie alebo núdzového stavu.

Zmeny v podmienkach pozastavenia živnosti

Právny predpis: *Zákon č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 73/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v súvislosti s ochorením COVID-19*

Novelizácia zmenila dočasne právnu úpravu, pričom podnikateľom vykonávajúcim činnosť na základe živnostenského oprávnenia počas trvania mimoriadnej situácie umožňovala pozastaviť živnosť aj na obdobie kratšie ako 6 mesiacov, čo do toho času nebolo možné. Význam opatrenia spočíval v tom, že živnostník počas pozastavenia živnosti nie je zaťažený odvodovými povinnosťami.

Ochrana podnikateľov v nájme

Právny predpis: *Zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 92/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 62/2020 Z. z.*

Novelou bolo doplnené ustanovenie poskytujúce ochranu nájomcom. Ochrana spočívala v nemožnosti prenajímateľa jednostranne ukončiť nájom z dôvodu neplatenia nájomného. Prenajímateľ nemohol do konca roka 2020 jednostranne ukončiť nájom nehnuteľnosti, vrátane nájmu bytu alebo nebytového priestoru, ak bol dôvod pre ukončenie omeškanie nájomcu s platením nájomného vrátane platieb obvykle spojených s nájomom v určitom období. Predpokladom bolo, že omeškanie nájomcu muselo vzniknúť v dôsledku okolností, ktoré majú pôvod v šírení koronavírusu.

Zrušenie administratívnych povinností pre podnikateľov

Právny predpis: *Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19*

Predmetná novelizácia prispela k zrušeniu niekoľkých povinností, ktoré doteraz museli podnikatelia dodržiavať, napr.: ide o viaceré povinnosti prevádzkovateľov súvisiace s predkladaním prevádzkového poriadku ÚVZ SR; zrušenie oznamovacej povinnosti ÚVZ SR týkajúcej sa zamestnancov vykonávajúcich prácu zaradenú do druhej kategórie; zrušenie opätovného schvaľovania podnikateľských priestorov pre nový subjekt pri zmene osoby prevádzkovateľa bez zmeny podmienok prevádzky; predkladať osvedčenie o akreditácii v procese získania odbornej spôsobilosti a ďalšie.

Zrušenie povinnosti vyobrazenia pokladničného dokladu

Právny predpis: *Zákon č. 314/2012 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19*

Novelou došlo k zrušeniu jednej z povinností podnikateľov, a to mať na každom predajnom mieste sprístupnené vyobrazenie pokladničného dokladu, ktorý vyhotovuje každou elektronickou registračnou pokladnicou.

Predĺženie dočasnej ochrany podnikateľov

Právny predpis: *Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 253/2020 Z. z., ktorým sa predlžuje trvanie dočasnej ochrany*

Nariadením Vlády SR došlo k predĺženiu trvania dočasnej ochrany až do konca roka 2020. Dočasná ochrana spočívala najmä v: ochrane pred veriteľskými návrhmi na konkurz; možnosti odkladu povinnosti podať sám na seba návrh na konkurz; prerušení exekúcií začatých po 12. marci 2020; nemožnosti začatia výkonu záložného práva vzťahujúceho sa na podnik, vec, právo alebo inú majetkovú hodnotu patriacu k podniku; zákaze započítania spriaznených pohľadávok; zákaze ukončenia kontraktov zmluvnými partnermi pre omeškanie; predĺžení lehôt na odporovateľnosť právnym úkonom a na uplatnenie práva voči podnikateľovi pod dočasnou ochranou; možnosti prednostne hradiť záväzky súvisiace s udrжанím prevádzky podniku; podpore financovania čerstvým kapitálom.

2.2 Druhá šanca

K uplatneniu tohto princípu bolo možné priradiť len jednu prijatú legislatívnu zmenu, ktorá vo svojej podstate mala viesť k ukončeniu starých exekúcií a tým aj k odbremeneniu súdov. Zrýchlenie činnosti súdov priaznivo prispieva aj k zlepšovaniu podmienok podnikateľského prostredia, nakoľko môže prispieť k lepšej vymožitelnosti práv.

Zastavenie niektorých exekúcií

Právny predpis: *Zákon č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Dôvodom prijatia tohto zákona, bola potreba efektívneho vyriešenia problému vedenia niektorých exekúcií, v ktorých nedochádzalo k exekvovaniu majetku povinného a ani k zastaveniu exekúcie napriek tomu, že povinný je nemajetný.

Tento mimoriadny legislatívny zásah mal za cieľ odbremeniť súdy od niektorých exekučných vecí, pri ktorých oprávnený spravidla nenavrhol zastavenie exekúcie (nakoľko nesúhlasí s jej zastavením) najmä z dôvodu rizika, že bude musieť znášať trovy exekúcie súdneho exekútora.

Predmetom právnej úpravy zákona bolo upraviť postup ukončenia exekučných konaní začatých pred 1. aprílom 2017 a vedených podľa predpisov účinných do 31. marca 2017 a zároveň osobitosti postupu pri podaní opätovného návrhu na vykonanie exekúcie.

2.3 Najskôr myslieť v malom

Viacero legislatívnych zmien je možné zaradiť aj k iným princípom, predovšetkým pod prvý princíp. Z pomedzi prijatých legislatívnych zmien je významnou zmenou pre rodinné podniky možnosť rozšírenia podmienok zamestnávania rodinného príslušníka. Práve rodinné podniky patria zväčša do kategória mikro a malých podnikateľov. Taktiež určitú pozitívnu zmenu pri aplikácii zákona o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch priniesla nižšie uvedená novelizácia.

Zmena podmienok v zamestnávaní rodinného príslušníka

Právny predpis: *Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 320/2019 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*

Podstata prijatej novely spočívala v právnej úprave zamestnávania rodinného príslušníka bez uzatvorenia riadneho pracovnoprávneho vzťahu. Právna úprava zamestnávania rodinných príslušníkov bez náhrady mzdy za vykonanú prácu, umožňovala pred 01.01.2020 len živnostníkom. Novela, rozšírila túto možnosť aj pre spoločníkov s.r.o., ktorými sú fyzické osoby a zároveň ide o jediného spoločníka s.r.o.

Táto novela mala vplyv na to, že členovia rodiny živnostníka alebo spoločníka (fyzickej osoby) jednoosobovej s.r.o. tak už môžu v rodinných podnikoch vypomáhať bez nároku na mzdu, resp. odmenu. Zamestnávateľom sa znížili administratívne úkony a výdavky na zamestnanca. Zákon presne vymedzil, na ktorých členov rodiny sa uvedená zmena vzťahuje.

Zlepšenie podmienok v sektore sociálnej ekonomiky

Právny predpis: *Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Novelizácia: *Zákon č. 374/2019 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov*

Primárnym cieľom novelizácie zákona bolo vytvoriť vhodné podmienky na to, aby sa sociálna ekonomika rozvíjala a bola prínosom nielen pre zvyšovanie zamestnanosti. Sekundárnym cieľom bolo nastaviť systém podpory tak, aby bol spoločensky prijateľný. Novelizácia mala viesť k odstráneniu konkrétnych aplikačných problémov pri uplatňovaní zákona.

Zmeny spočívali v rozšírení vymedzenia spoločensky prospešnej služby, taktiež došlo k podstatnému predefinovaniu pojmu podnik so sociálnym dosahom tak, aby viac subjektov dokázalo naplniť podmienky ustanovené pre podnik so sociálnym dosahom ako „medzikrok“ k splneniu podmienok ustanovených pre sociálny podnik.

Novelizáciou došlo k zníženiu percentuálnej hranice zamestnávania mixu znevýhodnených osôb a zraniteľných osôb zo 40 % na 30 % v integračnom podniku.

Došlo k spresneniu definície pozitívneho sociálneho vplyvu pre sociálny podnik bývania, ktorý uskutočňuje výstavbu/prestavbu. Zároveň sa rozšírila možnosť dosahovať pozitívny sociálny vplyv spoločensky prospešným nájomným bývaním pre zákonom definované skupiny osôb.

Zmiernenie následkov po prijatých opatreniach

Právny predpis: *Zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky*

Novelizácia: *Zákon č. 349/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov*

Novela upravuje podporný rámec pre zmiernenie ekonomickej situácie maloobchodných prevádzok a prevádzok poskytujúcich služby, ktoré boli zasiahnuté výpadkom príjmov (uzavretím predmetu nájmu, podstatne obmedzené zákazom prítomnosti verejnosti v predmete nájmu alebo obmedzením slobody pohybu a pobytu zákazom vychádzania), a to na základe opatrení prijatých orgánmi štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva alebo uznesením vlády SR.

2.4 Ústretová verejná správa

Väčšina z nižšie uvedených legislatívnych zmien bola prijatá skôr ako opatrenie na zmiernenie negatívnych dopadov pandémie, pričom prevažne šlo o zmeny v daňovej oblasti. Tieto zmeny, aj napriek prvotnému zámeru znížiť do istej miery administratívnu záťaž pre podnikateľov.

Predĺženie lehoty na splnenie povinnosti voči Sociálnej poisťovni

Právny predpis: *Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19*

V podstate šlo o predĺženie lehoty na splnenie povinnosti zamestnávateľa predložiť Sociálnej poisťovni evidenčný list dôchodkového poistenia pre zamestnancov, ktorý po skončení pracovného pomeru nežiadajú o starobný dôchodok, z 8 dní na koniec kalendárneho mesiaca nasledujúceho po kalendárnom mesiaci, v ktorom sa skončil právny vzťah.

Zníženie administratívnej záťaže daňovým subjektom

Právny predpis: *Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 369/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Novelizácia priniesla zmeny v daňovom poriadku vo viacerých ustanoveniach, pričom jej cieľom bolo znížiť administratívnu záťaž daňových subjektov. Zmena nastala v možnosti

dohody správcu dane a daňového subjektu v tom, že nebude potrebné predložiť úradne overený preklad dokumentov do slovenského jazyka. Pred prijatím novely správca dane vyžadoval úradný preklad. Vzhľadom k tomu, že úradne preklady sú finančne a administratívne náročné, táto novelizácia priniesla podnikateľom úsporu ich výdavkov.

Po prijatí novely už nemuseli podnikatelia odvolať pôvodné splnomocnenie na daňovom úrade, ak mali v úmysle splnomocniť novú osobu. Nakoľko nové plnomocenstvo nahrádza v rozsahu v ňom uvedenom predchádzajúce plnomocenstvo.

Finančná správa začala upozorňovať daňové subjekty na chyby pri podávaní tlačív a vyzývala ich na nápravu. K čiastočnému zníženiu administratívnej záťaže podnikateľov, fyzických aj právnických osôb, došlo aj tým, že, už podnikatelia nemusia nahlasovať daňovému úradu svoje číslo účtu v banke.

Do znenia daňového poriadku bolo doplnené nové ustanovenie, ktorým sa zaviedla daňová exekúcia zadržaním vodičského preukazu fyzickej osoby. Predovšetkým prijatá zmena mala pôsobiť ako preventívne opatrenie, ktoré má na dotknuté subjekty pôsobiť motivujúco, aby si splnili svoje povinnosti.

Opatrenia vo finančnej oblasti

Právny predpis: *Zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19*

Zákon upravil viacero opatrení vo finančnej oblasti, ktorých cieľom bolo zmiernenie negatívnych následkov pandémie. Išlo o nasledovné:

- Pri dani z príjmov, všetky právnické a fyzické osoby, ktoré mali povinnosť podať daňové priznanie k tejto dani a mali možnosť požiadať o odklad povinnosti podať daňové priznanie a povinnosti zaplatiť daň za zdaňovacie obdobie, ktorým je kalendárny rok 2019 a za zdaňovacie obdobie, ktorým je hospodársky rok, na základe oznámenia o predĺžení lehoty na podanie daňového priznania podaného do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po skončení obdobia pandémie.
- Platitelia dane mali možnosť požiadať o odklad povinnosti platiť preddavky na daň z príjmov splatné počas obdobia pandémie za obdobie bezprostredne nasledujúce po období, v ktorom daňovému subjektu poklesli tržby najmenej o 40 %.
- Daňový preplatok na dani z príjmov, ktorý si daňový subjekt uplatnil v daňovom priznaní k dani z príjmov podanom počas obdobia pandémie, správca dane daňovému subjektu vrátil do 40 dní od konca kalendárneho mesiaca, v ktorom daňový subjekt podal daňové priznanie k dani z príjmov. Daňová exekúcia sa počas obdobia pandémie na určitú dobu odložila. Podnikateľ - právnická, ako aj fyzická osoba, ktorá v predošlých zdaňovacích obdobiach dosiahla daňovú stratu, si mohla uplatniť odpočet daňovej straty.
- Zákon upravil podmienky odkladu splácania úveru poskytnutého malému podnikateľovi a inému podnikateľovi – fyzickej osobe. Za dlžníka sa v zmysle zákona považoval malý podnikateľ alebo iný podnikateľ – fyzická osoba, voči ktorému mal veriteľ pohľadávku zo zmluvy o úvere alebo pohľadávku z ručenia k tejto zmluve.
- Počas obdobia pandémie došlo k predĺženiu lehôt účtovných jednotiek na plnenie si niektorých povinností v zmysle zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve. Predovšetkým išlo o povinnosť viesť účtovníctvo, zostaviť účtovné závierky, výročné správy a nechať si overiť účtovné závierky audítorom a uložiť účtovné dokumenty do registra účtovných závierok.

- Lehota na podanie daňového priznania a zaplatenie dane z motorových vozidiel, ktorá neuplynula pred začatím obdobia pandémie alebo začala plynúť počas obdobia pandémie sa považovala za dodržanú, ak bolo podané daňové priznanie a daň zaplatená do konca kalendárneho mesiaca nasledujúceho po skončení obdobia pandémie.
- Daňový poriadok pre vyhlásenú mimoriadnu situáciu neumožňoval predĺženie lehoty na podanie daňového priznania k DPH, ako ani lehoty na zaplatenie DPH. Preto ak podanie nebolo urobené včas, Finančná správa SR odporúčala požiadať o odpustenie zmeškanej lehoty.

Odklad platby poistného

Právny predpis: *Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 68/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

V zmysle novely poistné, ktoré je povinný platiť zamestnávateľ alebo povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba, ktorí vykazovali pokles čistého obratu podľa osobitného predpisu alebo pokles príjmov z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu o 40 % a viac, za marec 2020 bolo splatné v termíne do 31. júla 2020 (čím sa posunula splatnosť).

Vplyv zatvorenej prevádzky na platbu poistného

Právny predpis: *Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 95/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Zamestnávateľ alebo povinne nemocensky poistená a povinne dôchodkovo poistená samostatne zárobkovo činná osoba neboli povinní zaplatiť poistné za apríl 2020, ak v apríli 2020 mali uzatvorenú prevádzku, na základe rozhodnutia príslušného orgánu najmenej na 15 dní.

Posunutie termínu na podanie daňového priznania

Právny predpis: *Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 127/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

SZČO mali možnosť odložiť si podanie daňového priznania za rok 2019 až na záver mesiaca nasledujúceho po mesiaci kedy dôjde k ukončeniu mimoriadnej situácie.

Upustenie od rôznych povinností

Právny predpis: *Zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19*

Od účinnosti tejto novely povinnosť mať reklamačný poriadok na prevádzkach sa nevzťahuje na zariadenia spoločného stravovania. Zároveň došlo k vypusteniu povinnosti umiestniť reklamačný poriadok na viditeľnom mieste dostupnom spotrebiteľovi aj v ďalších prevádzkach. Taktiež došlo k upraveniu začatia plynutia lehoty na reklamáciu tak, aby začala plynúť až potom, čo predajca prevzal reklamovaný výrobok.

Novelizácia priniesla zmiernenie v tom, že po zistení menších nedostatkov nepristúpi Slovenská obchodná inšpekcia k ukladaniu pokuty subjektu, ale stanoví lehotu na odstránenie zistených nedostatkov. Ak povinný upustí od protiprávneho konania a vykoná nápravné opatrenia, orgán dozoru nevydá rozhodnutie o uložení pokuty.

2.5 Štátna pomoc a verejné obstarávanie

Novelizácie, ktoré boli prijaté sa snažili o odbremenenie podnikateľov a zmiernenie ekonomických výpadkov. Išlo o opatrenia spočívajúce v znížení nákladov na zamestnancov, náhrady časti nájomného a poskytnutí dočasnej ochrany súdom.

Snaha o zmiernenie negatívnych finančných dopadov na zamestnávateľov

Právny predpis: *Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 63/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Cieľom novely bolo zlepšiť finančnú situáciu poberateľov nemocenského a ošetrovného a pomôcť čiastočne zmierniť negatívne finančné dopady na zamestnávateľov. Zamestnancovi a povinne nemocensky poistenej samostatne zárobkovo činnéj osobe bol priznaný nárok na nemocenské, ak im bolo nariadené karanténne opatrenie alebo izolácia. Ďalej zamestnancovi, ktorý bol uznaný za dočasne práceneschopného z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie, vznikol nárok na nemocenské od prvého dňa dočasnej pracovnej neschopnosti. Výška nemocenského predstavovala 55 % (z pôvodných 25 %) denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu. Nárok na ošetrovné vznikol od prvého dňa potreby osobného a celodenného ošetrovania alebo osobnej a celodennej starostlivosti a zanikol dňom skončenia potreby.

Nárok zamestnanca na nemocenské bol vyplácaný Sociálnou poisťovňou už od 1. dňa dočasnej pracovnej neschopnosti (DPN). Podľa doteraz platného právneho stavu nárok na nemocenské vznikol zamestnancovi až od 11. dňa DPN, pričom za prvých 10 dní patril zamestnancovi nárok na náhradu príjmu pri DPN, ktorá je hradená zamestnávateľom. V týchto prípadoch došlo k prijatiu takých opatrení, ktoré čiastočne prispeli k odbremeniu zamestnávateľov od platenia náhrady príjmu pri DPN.

Poskytnutie dotácie na úhradu nájmu

Právny predpis: *Zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 155/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 92/2020 Z. z.*

Schválený zákon, umožnil poskytnúť dotácie na úhradu nájomného. Bolo však potrebné splniť stanovené podmienky. Jednou z nich bola dohoda uzatvorená medzi prenajímateľom a nájomcom, spočívajúca v poskytnutí zľavy z nájomného prenajímateľom. Výška dotácie na nájomné závisela od výšky v akej bola poskytnutá zľava z nájomného na základe dohody medzi prenajímateľom a nájomcom, najviac však vo výške 50 % nájomného za obdobie sťaženého užívania. Predmetom nájmu mal byť len nebytový priestor, v ktorom nájomca predáva tovar alebo poskytuje služby konečným spotrebiteľom vrátane súvisiacich obslužných priestorov a skladových priestorov a trhové miesto.

Podmienky dočasnej ochrany podnikateľov

Právny predpis: *Zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 92/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Dôvodom pre prijatie zákonnej úpravy tohto inštitútu bola snaha riešiť nielen aktuálne, ale aj budúce problémy prevádzkovateľov podnikov, resp. zabezpečiť úpravu ich pomerov tak, aby bolo možné v budúcnosti efektívne naštartovať a riadiť proces ich sanácie. Dočasná ochrana bola určená predovšetkým osobám, ktoré sa do problémov dostali v dôsledku pandémie, a nie osobám, ktoré neplnili svoje záväzky pred jej vypuknutím. Ochranu podnikateľovi bezodkladne poskytol súd vydaním potvrdenia o poskytnutí dočasnej ochrany, ktoré sa zapísalo v Obchodnom vestníku.

Poskytnutie dočasnej ochrany vytváralo nasledovné účinky spočívajúce v: prerušení konkurzného a exekučného konania; nemožnosti vypovedať zmluvu uzatvorenú s podnikateľom pod touto ochranou alebo od nej odstúpiť pre omeškanie s plnením, na ktoré druhej zmluvnej strane vznikol nárok pred poskytnutím dočasnej ochrany; nemožnosti započítania pohľadávok voči podnikateľovi pod ochranou; prestali plynúť lehoty na uplatnenie nárokov z odporovateľných právnych úkonov; nemožnosti začať výkon záložného práva vzťahujúceho sa na majetok podniku; záväzky bezprostredne súvisiace so zachovaním prevádzky podniku, ktoré vznikli po poskytnutí dočasnej ochrany, je podnikateľ pod dočasnou ochranou po dobu jej trvania oprávnený uhrádzať prednostne pred skôr splatnými záväzkami.

2.6 Prístup k financovaniu

Vybrané legislatívne zmeny mierne pozitívne prispeli k rozvoju cestovného ruchu, ďalej došlo k úprave podmienok subjektov, ktoré mohli poskytnúť finančnú pomoc v čase pandémie vo forme záruky za úver. Jedno z opatrení nastavilo podmienky tak, aby bol proces poskytnutia dotácie podnikateľovi rýchlejší.

Podporné prostriedky k rozvoju cestovného ruchu

Právny predpis: *Zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 399/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 221/2019 Z. z.*

Prijatou zákonnou zmenou došlo k legálnemu zakotveniu pojmu investičný zámer, za ktorý sa považuje projekt počiatočnej investície zameraný na vybudovanie nového komplexného strediska cestovného ruchu alebo rozšírenie existujúceho komplexného strediska cestovného ruchu.

Novelizácia zákona prispela k úprave všeobecných podmienok na poskytnutie investičnej pomoci na podporu realizácie investičného zámeru v cestovnom ruchu na území Slovenskej republiky. Prijímateľom investičnej pomoci môže byť fyzická osoba – podnikateľ alebo právnická osoba zriadená na účel podnikania.

Finančná pomoc pre podniky

Právny predpis: *Zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 120/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v znení neskorších predpisov*

Touto novelou došlo k doplneniu pôvodného zákona o ustanovenia upravujúce finančnú pomoc na zabezpečenie likvidity podnikov. Predmetná finančná pomoc mala slúžiť na zmiernenie negatívnych následkov pandémie. Finančnú pomoc poskytovali Exportno-importná banka Slovenskej republiky a fondy spravované spoločnosťou Slovak Investment Holding, a. s., prostredníctvom bánk a pobočiek zahraničných bánk. Finančnú pomoc bolo možné poskytnúť vo forme: a) záruky za úver poskytnutý bankou, b) odpustenia poplatku za záruku za úver poskytnutý bankou.

Zrýchlenie poskytovania dotácií

Právny predpis: *Zákon č. 290/2016 Z. z. o podpore malého a stredného podnikania a o zmene a doplnení zákona č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19*

Cieľom novelizácie bolo zjednodušiť poskytovanie dotácií MSP transparentným a efektívnym spôsobom, tak aby sa dotácia dostala k adresátovi podpory v čo najkratšom čase. Niektoré skutočnosti nemusel podnikateľ preukazovať, nakoľko sa považovali za splnené. Zároveň bolo možné poskytnúť podporu vo forme dotácie z rozpočtovej kapitoly ministerstva

na príslušný rozpočtový rok aj na kompenzáciu škôd vzniknutých MSP ako priamych alebo nepriamych následkov opatrení prijatých na zmiernenie negatívnych následkov pandémie, ktorá vznikla z dôvodu ochorenia COVID-19.

2.7 Jednotný trh

V rámci uplatnenia predmetného princípu bola zaradená len jedna nižšie uvedená legislatívna zmena, ktorá sa týkala jednotného trhu s vínom v rámci členských štátov EÚ.

Právny predpis: *Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 83/2017 Z. z. o podmienkach poskytovania podpory v rámci spoločnej organizácie trhu s vínom*

Novelizácia: *Nariadenie vlády č. 272/2020 Z. z. ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 83/2017 Z. z. o podmienkach poskytovania podpory v rámci spoločnej organizácie trhu s vínom v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 77/2019 Z. z.*

V rámci novely vyššie uvedeného nariadenia vlády SR prišlo k zmene výšky podpory na poistenie úrody – najviac vo výške ustanovenej osobitnými predpismi. Zároveň prišlo aj k zmene výšky podpory na investície – najviac vo výške ustanovenej osobitnými predpismi. Novelou tak dochádza k väčšiemu zjednoteniu trhu s vínom v rámci EÚ.

2.8 Zručnosti a inovácie

V štátnej správe v oblasti Obchodného registra SR došlo k prechodu len na elektronickú formu podávania listín, čo prináša viacero výhod a taktiež aj čiastočné zrýchlenie procesov.

Právny predpis: *Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 390/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony*

Od 1. októbra 2020 Obchodný register SR a jeho zbierka listín začali fungovať výlučne elektronicky. Na návrhy podané v listinnej podobe sa prestalo prihliadať. Cieľom elektronizácie je dosiahnuť transparentnejší a efektívnejší Obchodný register SR.

2.9 Životné prostredie

Pre tento princíp nebola v skúmanom období zaznamenaná žiadna výrazná legislatívna zmena, ktorá by mala vplyv na životné prostredie a zároveň by pre podnikateľov predstavovala vznik alebo odbremenenie povinností.

2.10 Internacionalizácia

Nižšie uvedená zmena bola prijatá v oblasti daní a mala by zmierniť náklady podnikateľov pri zdanení dodávaného tovaru do iného členského štátu. Viac podobných zmien v oblasti podnikania vo viacerých členských štátoch sme nezaznamenali.

Právny predpis: *Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*

Novelizácia: *Zákon č. 368/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov*

Novelizácia doplnila do zákona ustanovenie, ktorým dochádza k zavedeniu pojmu "call - off stock". Na rozdiel, od doterajšej právnej úpravy, ak zdaniteľná osoba premiestnila tovar, ktorý je v jej vlastníctve, na účely svojho podnikania do iného členského štátu, považovalo sa premiestnenie za dodanie tovaru. Dodanie tovaru bolo predmetom DPH. Podstata tohto nového režimu je v tom, že transakcia, pri ktorej osoba platiteľ DPH (dodávateľ), premiestni vlastný tovar do iného členského štátu na účely jeho následného neskoršieho dodania odberateľovi, ktorý je už vopred známy, sa po splnení stanovených podmienok nebude považovať za dodanie tovaru do iného členského štátu, ktoré podlieha DPH. Transakcia sa stane predmetom DPH až v momente, keď prejde vlastnícke právo k tovaru na odberateľa.

2.11 Digitalizácia

Pre tento princíp nebola v skúmanom období zaznamenaná žiadna výrazná legislatívna zmena, ktorá by mala vplyv na digitalizáciu a zároveň by pre podnikateľov predstavovala vznik alebo odbremenenie povinností.

3 Hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku

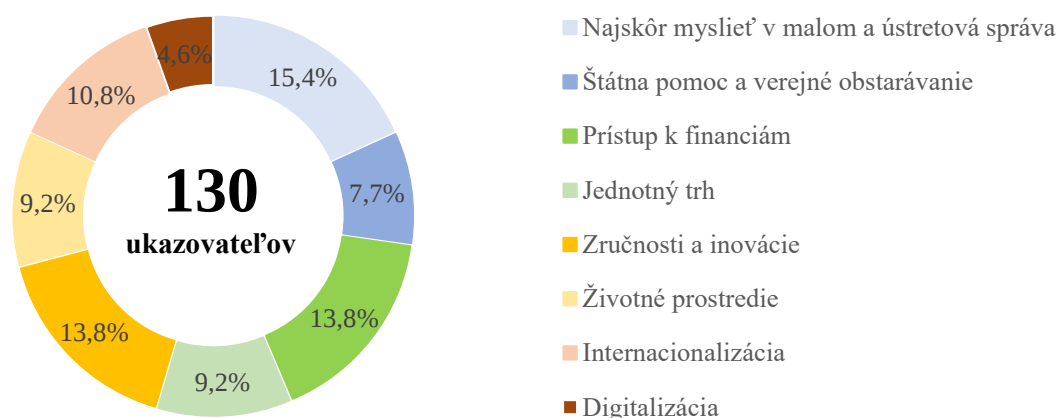
Cieľom tejto kapitoly je zhodnotiť vplyv prijatých opatrení, iniciatív a legislatívnych zmien na uplatňovanie princípov SBAfE na Slovensku pomocou viacerých ukazovateľov, ktoré sú dostupné prevažne zo zahraničných zdrojov. Vzhľadom na výraznú nekonzistentnosť a odlišnú časovú disponibilitu údajov však nebolo možné v každom roku sledovaného obdobia plnohodnotne analyzovať vplyv všetkých ukazovateľov na uplatňovanie princípov SBAfE.

3.1 Zdroje údajov a metodika hodnotenia

Na hodnotenie uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku v rokoch 2014 - 2020 bolo použitých celkom 130 ukazovateľov, ktoré boli kvantifikované na základe dát čerpaných z viacerých zdrojov. Väčšina údajov pochádza zo zdrojov Európskej komisie (DG GROW, Flash Eurobarometer, Survey on the Access to Finance of Enterprises, Single Market Scoreboard), Svetovej banky (Doing Business), GEM-u (Adult Population Survey, National Experts Survey), OECD a Eurostatu, ktoré dopĺňajú údaje Intrum-u Justitia, World Economic Forum, NBS, ŠÚ SR, Slovak Credit Bureau či Slovak Business Agency. Vyhodnocovanie roka 2020 je navyše komplikovanejšie aj z pohľadu dostupnosti dát zo Svetovej banky. Tie boli v roku 2020 spochybnené a rebríček Doing Business pozastavený. Preto sme sa rozhodli pre rok 2020 nepoužívať dáta Svetovej banky. To spôsobilo problémy pri hodnotení niektorých princípov, najmä však princípu 3 a 4. Z toho dôvodu sme pre rok 2020 zvolili ukazovatele z iných medzinárodných rebríčkov, ktoré tieto ukazovatele nahrádzajú. Do hodnotených princípov sme navyše pridali princíp „Digitalizácia“. Tento princíp je prioritne hodnotený prostredníctvom údajov Eurostat-u. Tieto faktory, teda najmä pridanie nahrádzajúcich ukazovateľov a zaradenie nového princípu, spôsobili nárast počtu celkovo hodnotených ukazovateľov v rokoch 2014 až 2020 o osem oproti predchádzajúcemu obdobiu.

Z celkového počtu 130 ukazovateľov mal najvyššie zastúpenie hodnotených ukazovateľov princíp „najskôr myslieť v malom a ústretová správa“ s počtom 20 ukazovateľov (15,4 %) nasledovaný princípmi „podnikanie“, „prístup k financovaniu“ a „zručnosti a inovácie“ s 18 hodnotenými ukazovateľmi (13,8 %). Najnižší počet ukazovateľov hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE bol obsiahnutý v princípe „digitalizácia“ – v počte 6 ukazovateľov (4,6 %).

Graf č. 1: Zastúpenie hodnotených ukazovateľov v rámci jednotlivých princípov SBAfE

Zdroj: vlastné spracovanie

Vzhľadom na rôznu periodicitu a disponibilitu dát vstupujúcich do hodnotených ukazovateľov sa celkový počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania v jednotlivých rokoch hodnotenia odlišoval. Z celkového počtu 130 hodnotených ukazovateľov bolo za rok

2020, najmä vplyvom abstrahovania od rebríčka „Doing Business“, k dispozícii 63 ukazovateľov na úrovni SR a 44 ukazovateľov na úrovni priemeru krajín EÚ. Celkový počet disponibilných ukazovateľov v jednotlivých rokoch sledovaného obdobia je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 1: Celkový počet disponibilných ukazovateľov vstupujúcich do spracovania

Číslo princípu	Názov princípu	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
1	Podnikanie	18	16	18	16	18	16	18	16	18	16	16	14	13	11
2	Druhá šanca	7	4	7	4	8	5	8	5	8	5	8	5	4	1
3-4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	16	15	19	18	18	17	20	19	18	17	20	17	6	5
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	2	5	5	5	4	6	5	7	6	8	7	6	5
6	Prístup k financiám	15	13	17	15	17	15	18	16	17	15	15	12	11	7
7	Jednotný trh	9	7	11	8	10	8	10	8	8	6	9	7	7	5
8	Zručnosti a inovácie	17	14	11	9	17	14	10	8	10	8	7	5	7	5
9	Životné prostredie	5	3	12	8	7	3	12	8	7	3	6	2	3	1
10	Internacionalizácia	6	4	14	11	7	5	12	10	3	1	10	8	3	1
11	Digitalizácia	3	3	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	3	3
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		98	81	118	98	111	91	118	99	100	81	103	81	63	44

Zdroj: vlastné spracovanie

Uplatňovanie princípov SBAfE na Slovensku v roku 2020 bolo hodnotené z hľadiska dvoch dimenzií:

- hodnotenie ukazovateľov v **priestore** – pozostáva zo vzájomnej komparácie ukazovateľov porovnateľných na medzinárodnej úrovni. Výsledkom je identifikácia pozície SR v rámci krajín Európskej únie za pomoci kvantifikácie priemeru dostupných krajín EÚ. Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania za účelom komparácie dosiahnutých výsledkov SR s priemerom EÚ je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 2: Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania - porovnanie SR vs. EÚ

Číslo princípu	Názov princípu	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Podnikanie	16	16	16	16	16	14	11
2	Druhá šanca	4	4	5	5	5	5	1
3-4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	15	18	17	19	17	17	5
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	5	4	5	6	7	5
6	Prístup k financiám	13	15	15	16	15	12	7
7	Jednotný trh	7	8	8	8	6	7	5
8	Zručnosti a inovácie	14	9	14	8	8	5	5
9	Životné prostredie	3	8	3	8	3	2	1
10	Internacionalizácia	4	11	5	10	1	8	1
11	Digitalizácia	3	4	4	4	4	4	3
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		81	98	91	99	81	81	44

Zdroj: vlastné spracovanie

- b) hodnotenie ukazovateľov v **čase** – sa zameriava na hodnotenie vývoja analyzovaných ukazovateľov na Slovensku počas určitého časového obdobia. Pre potreby auditu sme sa zamerali na hodnotenie z pohľadu medziročnej zmeny a strednodobého trendu. Medziročná zmena predstavuje rozdiel medzi posledným a predposledným dostupným rokom. Strednodobý trend predstavuje rozdiel medzi posledným a prvým dostupným rokom v priebehu rokov 2014 – 2020. Strednodobý trend tak zohľadňuje vývoj uplatňovania princípov SBAfE v dlhšom časovom horizonte ako medziročná zmena. Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania za účelom hodnotenia vývoja uplatňovania princípov SBAfE v SR je uvedený v tabuľke na nasledujúcej strane.

Tabuľka č. 3: Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania – hodnotenie vývoja v SR

Číslo princípu	Názov princípu	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
1	Podnikanie	18	18	18	18	18	16	13
2	Druhá šanca	7	7	8	8	8	8	4
3-4	Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	16	19	18	20	18	20	6
5	Štátna pomoc a verejné obstarávanie	2	5	5	6	7	8	6
6	Prístup k financiam	15	17	17	18	17	15	11
7	Jednotný trh	9	11	10	10	8	9	7
8	Zručnosti a inovácie	17	11	17	10	10	7	7
9	Životné prostredie	5	12	7	12	7	6	3
10	Internacionalizácia	6	14	7	12	3	10	3
11	Digitalizácia	3	4	4	4	4	4	3
Počet ukazovateľov vstupujúcich do spracovania		98	118	111	118	100	103	63

Zdroj: vlastné spracovanie

Do auditu hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE podľa Slovak Business Agency vstupovalo celkom 130 ukazovateľov. Z nich do hodnotenia porovnania Slovensko a EÚ bolo v roku 2020 zaradených 44 a do hodnotenia vývoja v SR 63 ukazovateľov. Negatívom je pokles hodnotenia niektorých ukazovateľov, a to či už z dôvodu vyradenia ukazovateľov Svetovej banky alebo z dôvodu nedostupnosti, či nepravidelnej periodicity viacerých z nich. Pozitívom je však doplnenie viacerých ukazovateľov spätne. Napríklad sa spätne podarilo komplexne vyhodnotiť ukazovateľ digitalizácie, podarilo sa spätne doplniť ukazovatele životného prostredia, ale i prístupu k financiam. Práve nedostupnosť niektorých ukazovateľov je dôvodom nižšieho podielu ukazovateľov vstupujúcich do hodnotenia podľa hodnotených dimenzií. Napriek tomuto faktoru sa podarilo vyhodnotiť všetky princípy SBAfE.

3.2 Podnikanie

Podstatou princípu SBAfE s názvom „podnikanie“ je **vytvoriť prostredie, v ktorom môžu podnikatelia a rodinné podniky rásť a byť odmeňovaní za svoje podnikateľské úsilie.**

Podľa Európskej komisie je potrebné ľudí v Európe nabádať, aby si uvedomovali, že podnikanie je atraktívnou kariérnou voľbou, v ktorej môžu kvalifikovaní ľudia premeniť svoje ambície na podnikateľské úspechy. Za problematickú oblasť pritom považuje systém vzdelávania – predovšetkým vo väzbe na učebné osnovy, ktoré neposkytujú základné informácie a zručnosti potrebné pre podnikanie. So starnutím obyvateľstva v Európe je tiež spojené riziko odchodu vysokého podielu podnikateľov do dôchodku, čo by sa okamžite prejavilo v ekonomike celej Európy – z toho dôvodu považuje za nevyhnutné minimalizovať

ťažkosti s prevodom podnikov a podporovať rozvoj rodinných podnikov. Súčasne je nevyhnutné venovať náležitú pozornosť ženám, mladým ľuďom a imigrantom, ktorí predstavujú podľa Európskej komisie skupiny obyvateľov s dosiaľ neuplatneným, ale vysokým podnikateľským potenciálom. Na podporu MSP v tejto oblasti je cieľom členských krajín EÚ:

- podnecovať inovačné a podnikateľské zmýšľanie medzi mladými ľuďmi zaradením podnikania (ako kľúčovej kompetencie) do učebných osnov;
- zabezpečiť správne začlenenie významu podnikania do školiaceho programu pre učiteľov;
- zlepšiť spoluprácu s podnikateľskou obcou za účelom tvorby stratégií podnikateľského vzdelávania na všetkých úrovniach;
- zabezpečiť, aby dane nepredstavovali zbytočné prekážky pri prevode podnikov;
- zaviesť systémy spájania prevoditeľných podnikov s potenciálnymi podnikateľmi;
- poskytovať mentoring a podporu pri prevode podnikov;
- poskytovať mentoring a podporu ženám – podnikateľkám a imigrantom, ktorí majú ambíciu stať sa podnikateľmi.

Hodnotenie uplatňovania princípu „podnikanie“ na Slovensku

V roku 2020 dosiahlo Slovensko lepšie hodnotenie ako priemer (dostupných) krajín EÚ v piatich z jedenástich ukazovateľov. Podobne ako v minulosti, aj z tohtoročného hodnotenia vyplýva, že slovenské MSP sa vyznačujú dlhodobo vyššou podnikateľskou aktivitou v počiatočnom štádiu, čo sa opäť potvrdilo aj vo výsledkoch za rok 2020. Zámer podnikat' oproti minulému roku mierne vzrástol, pričom v minuloročnom hodnotení došlo dokonca k poklesu. Podľa výsledkov prieskumu GEM Slováci pozitívnejšie hodnotia ukazovateľ „začatie podnikania“ viac ako občania iných krajín EÚ. Pozitívne možno hodnotiť vyššiu ako priemernú aj hodnotu ukazovateľa miery očakávanej tvorby pracovných miest. V prípade tohto ukazovateľa došlo na základe priemeru dostupných krajín EÚ k poklesu (a to najmä vplyvom koronakrízy), avšak paradoxne, aj napriek prísnyim karanténnyim opatreniam na Slovensku, tento ukazovateľ vzrástol o 2 p. b. oproti predchádzajúcemu roku. Jednou z kľúčových priorít Small Business Act, v ktorej Slovensko však dlhodobo zaostáva za ostatnými krajinami EÚ, je stále podnikateľské vzdelávanie. Napriek medziročnému zlepšeniu hodnotených ukazovateľov podnikateľské vzdelávanie na základných školách a post-sekundárnej úrovni stále nedosiahlo ani priemer EÚ.

Oproti predchádzajúcemu roku došlo k posunu v prípade hodnotenia príležitosti na začiatok podnikania. Kým ešte minulý rok sme reportovali, že Slováci vnímajú príležitosti na začiatok podnikania vo svojom regióne v porovnaní s priemerom EÚ negatívnejšie, tento rok je vidno posun v pozitívnom vnímaní aj tohto ukazovateľa. Slováci nielen vnímajú podnikanie vo svojom regióne pozitívnejšie – 40,9 % respondentov (oproti 36 % respondentov v roku 2019), avšak celoeurópsky priemer výraznejšie poklesol. Pokles opäť do značnej miery súvisí s koronakrízou.

V porovnaní so zvyškom EÚ je na Slovensku nižší podiel ľudí, pre ktorých je podnikanie žiadúcou kariérnou voľbou. Uvedené potvrdzujú aj prieskumy Slovak Business Agency, ktoré uvádzajú, že väčšina ľudí chce byť zamestnaná ako podnikateľ. Opäť však môžeme medziročne vnímať dynamický nárast ukazovateľa, z hodnoty 42,4 v roku 2019 na 49,3 v roku 2020. Dalo by sa teda povedať, že viacero ľudí sa čoraz viac zamýšľa aj nad možnosťami podnikat'. Napriek tomu, že sa Slováci vyznačujú väčšou mierou sebavedomia v podnikaní, miera zavedeného vlastného podnikania na Slovensku je dlhodobo pod priemerom EÚ. Za zmienku stojí aj fakt, že podnikaniu Slováci nevenujú mediálnu pozornosť v takej miere ako iné členské krajiny EÚ.

a ani neprikladajú úspešnému podnikaniu taký vysoký spoločenský status ako rezidenti iných krajín EÚ.

Porovnanie výsledkov hodnotených ukazovateľov princípu „podnikanie“ v SR a EÚ v období rokov 2014 – 2020 je uvedené v tabuľke na nasledujúcej strane.

Tabuľka č. 4: Porovnanie ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podnikateľská aktivita v počiatočnom štádiu	%	10,90	7,80	9,60	7,80	9,45	7,80	11,80	8,28	12,12	7,64	13,30	9,60	13,80	8,09
Podnikateľská aktivita ženskej populácie v počiatočnom štádiu (v pomere k ekvivalentnému % mužov)	%	0,52	0,54	0,50	0,54	0,67	0,59	0,71	0,62	0,59	0,60	0,63	0,68	0,50	0,63
Miera zavedeného vlastného podnikania	%	7,80	6,70	5,70	6,70	6,10	6,70	10,00	7,09	4,58	6,86	5,90	8,14	6,50	7,31
Príležitostne orientovaná podnikateľská aktivita	%	51,83	47,90	51,30	47,90	41,80	47,90	47,46	50,27	49,55	48,46	-	-	-	-
Zámer podnikat'	%	15,14	12,08	15,70	12,92	8,04	11,89	9,04	11,20	13,70	11,17	13,60	13,03	13,80	11,37
Podnikanie ako žiadúca kariérna voľba	%	45,42	56,90	50,80	56,90	50,60	56,90	47,55	58,58	46,89	59,81	42,40	58,20	49,30	59,60
Úspešné podnikanie spojené s vysokým spoločenským statusom	%	58,05	66,62	64,20	66,37	60,10	66,60	59,99	67,04	60,36	69,17	58,43	63,10	62,10	69,40
Mediálna pozornosť venovaná podnikaniu	%	52,57	53,30	54,00	53,30	60,90	53,30	59,03	55,63	53,92	56,85				
Príležitosti na začiatok podnikania vo svojom regióne	%	23,50	34,79	26,44	34,83	23,03	36,72	25,82	42,60	37,41	44,24	36,04	52,11	40,90	39,61
Vnímanie vlastných schopností na začiatok podnikania	%	54,40	42,29	52,38	43,07	44,03	43,71	48,45	43,95	53,29	44,43	53,05	52,71	56,40	55,13
Podnikateľské vzdelávanie na základnej škole	bod	2,21	2,14	1,98	2,13	2,06	1,99	1,96	2,04	1,65	1,99	1,94	2,22	2,05	2,23
Podnikateľské vzdelávanie na post-sekundárnej úrovni	bod	2,98	2,84	2,45	2,77	2,77	2,78	2,75	2,88	2,33	2,88	2,70	2,88	2,78	2,84
Miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest	%	31,20	21,92	28,50	20,93	22,20	22,00	22,90	18,58	27,14	18,70	26,20	22,94	28,80	19,19
Podiel rýchlo rastúcich firiem	%	11,50	9,15	12,23	9,85	12,82	10,75	13,00	11,49	12,98	11,85	11,69	11,30	-	-
Miera vzniku	%	19,79	10,73	12,07	10,07	10,96	10,38	13,67	10,51	12,60	10,65	12,14	10,55	-	-
Miera podnikateľskej aktivity	%	17,62	11,51	17,89	13,59	18,10	13,93	19,30	12,48	20,21	15,59	21,11	13,01	-	-

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov GEM a Eurostatu

Slovensko implementovalo v sledovanom období na podporu podnikania množstvo opatrení. Za najvýznamnejšie možno považovať zriadenie jednotného miesta „one-stop-shop“ s názvom „Národné podnikateľské centrum“ pod záštitou SBA, ktoré podporuje MSP poskytovaním širokého spektra služieb - krátkodobým i dlhodobým poradenstvom, organizovaním podujatí za účelom rozšírenia poznatkov, organizovaním aktivít pre študentov stredných a vysokých škôl na podporu podnikateľského vzdelávania atď. Súčasťou Národného podnikateľského centra sú aj programy na podporu MSP v rôznych štádiách životného cyklu. Medzi ďalšie významné iniciatívy možno zaradiť „Schému na podporu rodinného podnikania“ či „Schému na podporu start-upov“ (2017 - 2020). Ďalšie dve významné iniciatívy – na podporu sociálnych podnikov a zvládnutie generačnej výmeny v rodinných podnikoch – boli prijaté v roku 2018. V roku 2019 došlo v oblasti sociálneho podnikania tiež k schváleniu novely, ktorej cieľom bolo doplniť legislatívnu úpravu sektora sociálnej ekonomiky, vytvoriť vhodné podmienky na jej rozvoj a zvýšiť zamestnanosť. Podpora podnikania pod záštitou Slovak Business Agency sa zameriavala na podporu úspešnej podnikateľskej praxe a podporu

internetovej ekonomiky – t. j. poskytovanie podporných služieb zameraných na využívanie nástrojov e-commerce a rozvoj elektronických služieb. V roku 2020 navyše došlo k predstaveniu spoločného Plánu obnovy, v rámci ktorého boli prezentované jeho kľúčové oblasti, ktoré sa dotýkajú aj zlepšenia podnikateľského prostredia. V roku 2020 sa navyše uvoľnili aj podmienky pre zamestnávanie rodinného príslušníka bez uzatvorenia pracovnoprávného pomeru. Toto opatrenie zlepšuje postavenie rodinného podnikania.

Ukazovatele hodnotiace uplatňovanie princípu „podnikanie“ dosahovali v sledovanom období (2014 – 2020) prevažne pozitívny trend vývoja. V strednodobom horizonte došlo na Slovensku k zvýšeniu podnikateľskej aktivity (aj v počiatočnom štádiu), zvýšeniu príležitostí na začiatok podnikania vo svojom regióne. Sice iba čiastočne, no napriek tomu sa zvýšil zámer podnikat' – zvýšenie bolo zaznamenané nielen na úrovni ukazovateľov zámeru podnikat' a miery zavedeného vlastného podnikania, ale aj u ukazovateľa hodnotiaceho % populácie, ktorá považuje podnikanie ako žiadúcu kariérnu voľbu.

Tabuľka č. 5: Vývoj ukazovateľov princípu "podnikanie" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podnikateľská aktivita v počiatočnom štádiu	%	10,9	9,6	9,5	11,8	12,1	13,3	13,8	0,5	↑	2,9	↗
Podnikateľská aktivita ženskej populácie v počiatočnom štádiu (v pomere k ekvivalentnému % mužov)	%	0,5	0,5	0,7	0,7	0,6	0,6	0,5	-0,1	↓	0,0	↗
Miera zavedeného vlastného podnikania	%	7,8	5,7	6,1	10,0	4,6	5,9	6,5	0,6	↑	-1,3	↘
Príležitostne orientovaná podnikateľská aktivita	%	51,8	51,3	41,8	47,5	49,6	-	-	0,0	=	-2,3	↘
Zámer podnikat'	%	15,1	15,7	8,0	9,0	13,7	13,6	13,8	0,2	↑	-1,3	↘
Podnikanie ako žiadúca kariérna voľba	%	45,4	50,8	50,6	47,6	46,9	42,4	49,3	6,9	↑	3,9	↘
Úspešné podnikanie spojené s vysokým spoločenským statusom	%	58,1	64,2	60,1	60,0	60,4	58,4	62,1	3,7	↑	4,1	↗
Mediálna pozornosť venovaná podnikaniu	%	52,6	54,0	60,9	59,0	53,9	-	-	0,0	=	1,4	↗
Príležitosti na začiatok podnikania vo svojom regióne	%	23,5	26,4	23,0	25,8	37,4	36,0	40,9	4,9	↑	17,4	↗
Vnímanie vlastných schopností na začiatok podnikania	%	54,4	52,4	44,0	48,5	53,3	53,1	56,4	3,4	↑	2,0	↘
Podnikateľské vzdelávanie na základnej škole	bod	2,2	2,0	2,1	2,0	1,7	1,9	2,1	0,1	↑	-0,2	↘
Podnikateľské vzdelávanie na post-sekundárnej úrovni	bod	3,0	2,5	2,8	2,8	2,3	2,7	2,8	0,1	↑	-0,2	↗
Miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest	%	31,2	28,5	22,2	22,9	27,1	26,2	28,8	2,6	↓	-2,4	↘
Podiel rýchlo rastúcich firiem	%	11,5	12,2	12,8	13,0	13,0	11,7	-	0,0	=	0,2	↗
Miera vzniku	%	19,8	12,1	11,0	13,7	12,6	12,1	-	0,0	=	-7,7	↘
Miera podnikateľskej aktivity	%	17,6	17,9	18,1	19,3	20,2	21,1	-	0,0	=	3,5	↗
Počet vzniknutých MSP	abs.	59 017	52 646	58 838	65 404	78 075	84 883,0	83 174,0	-1 709,0	↓	24 157,0	↗
Počet aktívnych MSP	abs.	565 241	531 063	557 122	567 131	559 841	595 371,0	597 171,0	1 800,0	↑	31 930,0	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov GEM, Eurostatu a SBA

Z hľadiska uplatňovania princípu podnikanie, na základe analýzy dosiahnutých hodnôt je Slovensko opäť mierne pod priemerom. Negatívne hodnotíme najmä podceňovanie podnikateľského vzdelávania, či už na základných alebo stredných školách. Pozitívom je iba to, že ako v roku 2019, tak i v roku 2020 došlo k zlepšeniu tohto ukazovateľa, avšak stále zostáva za priemerom krajín EÚ. Negatívom je tiež relatívne nižšia podnikateľská aktivita žien.

Príklady dobrej praxe

Estónsko sme už v minulých ročníkoch auditu hodnotili ako krajinu, ktorá poskytuje výraznú podporu podnikaniu. Výnimkou nie je ani rok 2020 a pokračovanie úspešnej iniciatívy „Startup Estonia“, ktorá sa zameriava na posilnenie estónskeho systému startupov, organizovania podujatí, vzdelávania podnikateľov, získavania zahraničných investorov pre Estónsko, či zníženie regulačnej záťaže.³⁵

Medzi krajiny, ktoré významne podporujú štart podnikania patrí aj **Litva**. Táto malá pobaltská krajina reportuje, že Litovčania sú viac naklonení začať vlastné podnikanie, pričom sa prejavujú tiež pozitívne aspekty a tlak vlády na podnikateľské vzdelávanie v tejto krajine.³⁶ Litva schválila národnú stratégiu pre vzdelávanie, v ktorej sa sústreďí práve na vzdelávanie na všetkých stupňoch štúdia. Programy sú implementované na polovici stredných škôl v krajine, pričom vytvorených bolo množstvo metodických materiálov, ktoré majú pomôcť efektívne vzdelávať práve v oblasti podnikateľského vzdelávania a podnikania.³⁷

3.3 Druhá šanca

Princíp „druhá šanca“ spočíva v zabezpečení takých podmienok, *aby čestní podnikatelia, ktorí zbankrotovali, mohli rýchlo dostať druhú šancu*.

Podľa Európskej komisie tvoria bankroty približne 15 % zo všetkých prípadov zániku spoločností. Každoročne sa týkajú cca. 700 000 MSP, čo ročne predstavuje 2,8 milióna pracovných miest v celej Európe. Obavy z neúspechu a nedôvera voči obchodným partnerom, ktorí niekedy v minulosti zbankrotovali spôsobuje, že takmer polovica Európanov by váhala so zadaním objednávky takejto spoločnosti. Novému podnikateľskému začiatku neprospeievajú ani zdĺhavé konkurzné konania. V súvislosti s novým začiatkom a podporou čestných podnikateľov, ktorí zbankrotovali je cieľom členských krajín EÚ:

- podporovať pozitívny prístup spoločnosti k podnikateľom, ktorým bolo umožnené začať odznova (napr. formou informačných kampaní);
- zamerať sa na dokončenie všetkých právnych postupov umožňujúcich likvidáciu podniku z dôvodu neúmyselného bankrotu do 1 roka;
- zabezpečiť rovnaký základ pre začínajúcich a nanovo začínajúcich podnikateľov vrátane všetkých režimov podpory.

Hodnotenie uplatňovania princípu „druhá šanca“ na Slovensku

Hodnotenie ukazovateľa druhá šanca bolo výrazne zasiahnuté a ovplyvnené metodologickými problémami ohľadom dát súvisiacich s rebríčkou Doing Business. Preto pre rok 2020 bolo možné ukazovateľ vyhodnotiť len čiastočne a nie je možné robiť komplexné závery. Napriek tomu sme ukazovatele „Čas na vyriešenie platobnej neschopnosti“, „Náklady na vyhodnotenie platobnej neschopnosti“ a „Index platobnej neschopnosti“ v rebríčku ponechali,

³⁵ <https://startupestonia.ee/about>

³⁶ SME Country fact sheet

³⁷ https://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/Lithuania_151022.pdf

pričom sme pre rok 2020 tieto dáta nevyhodnocovali. V zásade tak v medzinárodnom porovnaní bolo možné vyhodnotiť len údaje z prieskumu GEM „Strach zo zlyhania“. V tomto prípade sa potvrdil trend z roku 2020, kedy strach zo zlyhania opäť dosiahol vyššie hodnoty ako v roku 2019. Avšak aj v prípade európskeho hodnotenia krajín EÚ došlo k zvýšeniu ukazovateľa o dva body. V prípade Slovenska však narástol podiel respondentov až o viac ako 5 p. b. Za oboma nárastami je do veľkej miery koronakríza a neistota ohľadom budúcnosti. Pre zvýšenie porovnateľnosti Slovenska a EÚ, ako i z dôvodu väčšej vyváženosti jednotlivých ukazovateľov sme v tomto ročníku presunuli hodnotenie „miera zániku“ do ukazovateľa druhá šanca.

Tabuľka č. 6: Porovnanie ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR a EÚ v r. 2014 –2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Čas na vyriešenie platobnej neschopnosti	rok	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	4,0	2,0	-	-
Náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti (N na vymáhanie dlhu v % z konkurznej podstaty dlžníka)	%	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,3	18,0	10,4	-	-
Strach zo zlyhania	%	36,0	40,7	33,7	40,7	39,7	40,7	32,8	38,0	29,4	38,4	43,7	41,0	48,7	43,1
Index platobnej neschopnosti	bod	-	-	-	-	13,0	11,8	13,0	11,9	13,0	11,8	13,0	11,7	-	-
Miera zániku	%	10,37	8,53	9,21	8,08	8,83	8,68	8,73	8,80	9,68	9,50	10,65	9,24	-	-

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business) a GEM

V roku 2014 stanovilo MS SR na základe iniciatívy „Nový prístup k neúspechu v podnikaní a platobná neschopnosť“ minimálne normy v oblasti predkonkurzných konaní a druhej šance pre čestných podnikateľov. Zdá sa však, že tieto normy v súčasnosti nedostatočne zohľadňujú potreby podnikateľov a neprispievajú ani k zlepšeniu vybraných ukazovateľov – čas aj náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti boli na Slovensku podľa údajov Svetovej banky v období rokov 2014 – 2019 nemenné. Pre rok 2020 nebol ukazovateľ hodnotený Strach zo zlyhania sa u slovenských podnikateľov však medziročne a aj v strednodobom horizonte zvýšil a po druhý raz v sledovanom období prevýšil európsky priemer.

Oproti predchádzajúcemu obdobiu však došlo k zhoršeniu niektorých ukazovateľov. Nejde iba o zhoršenie už spomenutého ukazovateľa „Strach zo zlyhania“, no i ukazovateľa „Podiel povolených reštrukturalizácií na celkovom počte zánikov“. Kým minulý rok sme s uspokojením konštatovali, že podiel bol v strednodobom horizonte klesajúci, v roku 2020 došlo k nárastu podielu na konkurzoch. Je však nezodpovedanou otázkou, do akej miery je tento nárast spôsobený určitou špecifickosťou roka 2020. K zlepšeniu preto v zásade došlo len pri ukazovateli „Podiel konkurzov na celkovom počte zánikov“, kde aj napriek zhoršenému podnikateľskému prostrediu v roku 2020 naďalej pozorujeme pokles. Vývoj ukazovateľov princípu „druhá šanca“ na Slovensku v období rokov 2014 – 2020 je uvedený v tabuľke č. 7.

Tabuľka č. 7: Vývoj ukazovateľov princípu "druhá šanca" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Čas na vyriešenie platobnej neschopnosti	rok	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	-	0,0	=	0,0	=
Náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti (N na vymáhanie dlhu v % z konkurznej podstaty dlžníka)	%	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	18,0	-	0,0	=	0,0	=
Strach zo zlyhania	%	36,0	33,7	39,7	32,8	29,4	43,7	48,7	5,0	↑	12,7	↗
Index platobnej neschopnosti	bod	-	-	13,0	13,0	13,0	13,0	-	0,0	=	0,0	=
Podiel konkurzov na celkovom počte zánikov	%	1,22	1,77	1,54	0,76	0,50	0,43	0,37	-0,06	↓	-0,85	↘
Podiel povolených reštrukturalizácií na celkovom počte zánikov	%	0,2	0,17	0,11	0,06	0,02	0,02	0,04	0,02	↑	-0,12	↘
Miera zániku	%	10,4	9,2	8,8	8,7	9,7	10,7	-	0,0	=	0,3	↘
Počet zaniknutých podnikateľov	abs.	55 906	42 938	53 878	52 599	52 168	56 097,0	47 648,0	-8 449,0	↓	-8 258,0	↘

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), GEM, ŠÚ SR a Slovak Credit Bureau

V ukazovateli druhá šanca okrem „miera zániku“ premiérovo hodnotíme aj ukazovateľ počet zaniknutých podnikateľov. V minulých hodnoteniach bol tento ukazovateľ označený ako počet zaniknutých MSP, pričom tento rok sme označenie spresnili. V ukazovateli vidíme, že medziročne ide o zlepšenie ukazovateľa, pričom zaniká menej podnikateľov, rovnako platí, že pokles evidujeme aj v strednodobom horizonte. Okrem spomenutej iniciatívy neboli na Slovensku v sledovanom období prijaté zásadnejšie systémové nástroje s priamym dopadom na uľahčenie opätovného podnikania. Tieto nástroje, ak už boli prijaté, tak najmä v súvislosti s koronakrízou. Negatívne možno v roku 2020 vnímať absenciu mechanizmu včasného varovania, ktorý by zabránil potenciálnemu bankrotu podniku. Uplatňovanie princípu „druhá šanca“ na Slovensku už dlhodobo nie je uspokojivé, čo potvrdzujú aj výsledky EK, ktoré zaradujú SR v danom princípe pod priemer EÚ.

Príklady dobrej praxe

Slovensko stále patrí medzi krajiny, ktorá vie riešiť insolvenčné rýchlejšie a menej nákladne ako iné krajiny EÚ. Pomáha tomu bezpoplatkový systém „včasného varovania“, ktorý má svoje miesto v ekosystéme malého a stredne veľkého podnikania a vie riešiť problémy pri ich vzniku.³⁸

Dánsko sa vyznačuje prepracovaným systémom včasného varovania, ktorý napomáha podnikom v núdzi. Od roku 2007 tento program pomohol už viac ako 5500 MSP vyrovnat' sa s hospodárskymi problémami a približne polovica spoločností vďaka tomuto systému prežila. Cieľom systému včasného varovania je pomôcť životaschopným spoločnostiam prežiť pokles a obnoviť rast, znížiť hospodárske straty, dať podnikateľom druhú šancu tým, že im systém pomôže vyhnúť sa nezvládnuteľným dlhom a umožniť prípadne založiť novú spoločnosť. Faktorom úspechu programu včasného varovania je skupina dobrovoľných poradcov, ktorí majú skúsenosti a znalosti, aby pomohli podnikom, ktoré prichádzajú s ťažkosťami. Tento systém je založený na troch pilieroch – konzultantoch poskytujúcich bezplatné poradenstvo,

³⁸ SME Fact sheet Slovenia

sieti viac ako 100 ďalších dobrovoľníkov poskytujúcich poradenstvo a koučing počas stabilizácie podniku a sieti 20 právnikov poskytujúcich právne poradenstvo.³⁹

Írsko je ústretové k podnikateľom, ktorí už raz zlyhali. V roku 2015 prijalo niekoľko legislatívnych opatrení, ktorými došlo k zníženiu trvania konkurzu z 3 rokov na 1 rok a zároveň skráteniu doby úhrady veriteľom z akýchkoľvek príjmov konkurznej osoby z 5 rokov na 3 roky. Taktiež sa zvýšil strop pre oznámenie o odpustení dlhu z pôvodných 20 000 Eur na 35 000 Eur. V poslednom období navyše vláda prijala nový režim, pre firmy, ktorým hrozí platobná neschopnosť znížiť dlhy s podporou jednoduchej väčšiny veriteľov bez nákladov na preskúmanie na najvyššom súde a to za krátku dobu. Skúmanie pod dohľadom najvyššieho súdu bolo predtým nákladné najmä pre MSP.⁴⁰

3.4 Najskôr myslieť v malom a ústretová správa

Podstatou týchto princípov je *vytvárať pravidlá podľa zásady najskôr myslieť v malom* a súčasne *zariadiť, aby orgány verejnej správy reagovali na potreby MSP*.

Ambíciou Európskej komisie v rámci princípu „*najskôr myslieť v malom*“ je, aby sa v návrhoch právnych predpisov zohľadňovali charakteristické črty MSP a zjednodušilo existujúce regulačné prostredie. Podľa zistení Európskej komisie je najväčšou prekážkou európskych MSP neúmerná regulačná a administratívna záťaž, ktorej rozdiel sa s pribúdajúcou veľkosťou podniku ešte prehľbuje. V súvislosti s implementáciou princípu „*najskôr myslieť v malom*“ si členské krajiny EÚ vytýčili hneď niekoľko cieľov:

- minimalizovať náklady a záťaž pre podniky za pomoci rozumnej kombinácie nástrojov;
- posudzovať vplyv pripravovaných legislatívnych a administratívnych iniciatív na MSP (tzv. MSP test) a zohľadňovať ich výsledky v procese samotnej prípravy;
- konzultovať legislatívne a administratívne návrhy s dopadom na MSP so zúčastnenými stranami vrátane organizácií MSP v časovom predstihu najmenej 8 týždňov pred ich predložením;
- využívať osobitné opatrenia pre MSP – obmedzenia, prechodné obdobia a výnimky v prípadoch, ak ide o informačné a oznamovacie povinnosti;
- zvážiť potrebu zavedenia spoločných dátumov uplatňovania a prípravy výročného vyhlásenia o nadobudnutí účinnosti právnych predpisov;
- využívať flexibilné ustanovenia pri implementácii právnych predpisov EÚ a vyhýbať sa ukladaniu dodatočných požiadaviek.

V rámci princípu „*ústretová správa*“ je snahou Európskej komisie v čo najväčšej miere uľahčiť MSP život predovšetkým výraznou podporou riešení, ktoré ponúkajú elektronická štátna správa a jednotné kontaktné miesta. Moderné a ústretové orgány verejnej správy môžu významne prispieť k úspechu a rastu MSP tým, že im ušetria čas a peniaze, ktoré môžu podniky investovať do inovácií a tvorby pracovných miest, pričom túto úsporu môžu dosiahnuť práve elektronizáciou služieb štátnej správy a zavedením jednotných kontaktných miest. V rámci uvedeného princípu si členské krajiny EÚ stanovili nasledujúce ciele:

- znížiť výšku poplatkov za registráciu obchodnej spoločnosti;
- skrátiť čas potrebný na založenie obchodnej spoločnosti za menej ako 1 týždeň;

³⁹<https://www.earlywarningeurope.eu/about/best-practices/early-warning-denmark>

⁴⁰<https://www.independent.ie/business/irish/legislation-to-rescueindebted-smes-to-be-fast-tracked-40416436.html>

- urýchliť proces zakladania podniku znížením a zjednodušením udeľovania živnostenských oprávnení a povolení;
- nepožadovať informácie, ktorými verejná správa už disponuje;
- zaistiť, že štátny, regionálny alebo miestny štatistický úrad nepožiadajú mikropodnik o účasť na štatistickom zisťovaní viac ako raz za tri roky v prípade, že si to potreba nevyžaduje inak;
- zriadiť kontaktné miesto, na ktoré sa môžu zúčastnené strany obrátiť v súvislosti s pravidlami alebo postupmi, ktoré považujú za neprimerané a/alebo obmedzujúce činnosť MSP;
- zabezpečiť úplnú a včasnú implementáciu smernice o službách vrátane zriadenia miest jediného kontaktu.

Hodnotenie uplatňovania princípov „najskôr myslieť v malom“ a „ústretová správa“ na Slovensku

Nemožnosť využiť dáta indexu Doing Business sa najvýraznejšie prejavila na ukazovateli „ústretová správa“ a „najskôr myslieť v malom“. Kým v minulosti sme hodnotili podľa tohto indexu napríklad zložitosť začatia podnikania, či čas potrebný na začatie podnikania, pre rok 2020 sme tieto kritériá nehodnotili. Napriek tomu sme však do hodnotenia využili niekoľko ďalších ukazovateľov, ktoré aspoň čiastočne nahrádzajú nepoužité dáta z databáz Svetovej banky.

Z ukazovateľov hodnotených aj v predchádzajúcom období sa dá konštatovať, že pozitívne je vnímaný rast kompetencií a hodnotenie vládnych úradníkov, ktoré však aj tento rok zaostalo za priemerom krajín EÚ.

Nové ukazovatele, ktoré sme zaradili do hodnotenia ukazujú tiež niektoré trendy v porovnaní s vyspelými krajinami EÚ. Ukazovateľ protekcionizmus prevzatý z inštitútu IMD vyjadruje, názor respondentov, či protekcionizmus vlády narušuje výkon podnikania. Môžeme vidieť zhoršujúcu sa tendenciu Slovenska, pričom od roku 2015 sa dlhodobo nachádza pod priemerom krajín EÚ.

Daňové úniky sú ďalším z ukazovateľov z inštitútu IMD, opäť môžeme vidieť zhoršujúcu sa náladu investorov, ktorí reportujú, že daňové úniky sa čoraz viac stávajú hrozbou pre národnú ekonomiku.

Rovnosť šancí vyjadruje rovnosť príležitostí rozvíjať podnikateľské prostredie. Aj v prípade tohto ukazovateľa môžeme vidieť, že hodnotenie slovenského podnikateľského prostredia v princípe „ústretová správa“ zaostáva v porovnaní s vyspelými krajinami EÚ.

Tabuľka č. 8: Porovnanie ukazovateľov princípov "najsprávnejšie mysliť v malom" a "ústretová správa" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Náklady na začatie podnikania	Eur	249,0	312,9	249,0	315,7	225,0	360,0	225,0	311,0	150,0	270,9	–	–	–	–
Čas potrebný na začatie podnikania (World Bank)	deň	26,5	13,3	26,5	12,4	26,5	11,9	26,5	11,9	26,5	12,9	21,5	11,9	–	–
Náklady na začatie podnikania - % príjmu/1 obyvateľa (World Bank)	%	1,5	4,1	1,5	3,7	1,1	3,7	1,1	3,4	1,0	3,3	1,0	3,1	–	–
Počet procedúr na začatie podnikania	abs.	–	–	–	–	6,0	4,9	6,0	5,3	7,0	5,4	7,0	5,3	–	–
Minimálny kapitál (% z príjmu ekonomiky / obyvateľa)	%	19,2	10,4	19,2	11,3	18,5	10,7	17,8	10,9	17,2	10,1	15,4	8,1	–	–
Čas potrebný na prevod majetku	deň	16,5	27,7	16,5	25,6	16,5	23,0	16,5	23,8	16,5	24,5	16,5	27,1	–	–
Náklady na prevod majetku (% z hodnoty majetku)	%	0,0	4,7	0,0	4,5	0,0	4,5	0,0	4,8	0,0	4,8	0,0	4,8	–	–
Počet daňových platieb za rok	abs.	20,0	12,5	20,0	11,7	10,0	10,9	8,0	11,3	8,0	11,5	8,0	10,3	–	–
Čas potrebný na zaplatenie daní	hod./rok	207,0	192,6	207,0	189,2	188,0	185,6	192,0	175,6	192,0	171,4	192,0	171,6	–	–
Náklady na vymáhanie zmlúv (% z nároku/pohl.)	%	30,0	21,5	30,0	21,5	30,0	21,9	30,0	22,0	30,6	21,3	20,5	21,2	–	–
% respondentov, ktorí považujú rýchlo meniacu sa legislatívu za problém	%	–	–	76,0	64,0	–	–	70,0	61,0	–	–	77,0	63,0	–	–
% respondentov, ktorí považujú zložitosť administratívnych procesov za problém	%	–	–	82,0	62,0	–	–	72,0	60,0	–	–	74,0	62,0	–	–
Regulačné bremeno (1 = zaťažujúce, 7 = nezaťažujúce)	1 – 7	2,4	3,2	2,4	3,2	2,3	3,3	2,4	3,3	2,5	3,4	2,4	3,4	–	–
Kompetencie a efektívnosť vládnych zamestnancov pri podpore nových a rastúcich firiem	1 – 5	2,3	2,9	2,3	2,7	2,1	2,7	2,0	2,8	2,1	2,9	2,4	2,9	2,6	3,0
Dane a byrokracia	1 – 5			2,8	2,3	1,9	2,2	1,7	2,3	1,8	2,3	2,0	2,6	2,2	2,5
Protekcionalizmus (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	6,49	6,06	5,37	6,17	4,42	6,18	3,70	6,11	4,84	6,38	2,65	6,15	2,06	6,22
Daňové úniky (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	2,04	4,20	3,27	4,26	5,40	4,35	2,30	4,25	1,78	4,46	2,50	4,61	1,94	4,82
Rovnosť šancí (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	5,25	5,96	4,92	5,94	4,90	5,98	4,07	6,05	3,32	6,08	3,85	6,13	3,97	6,29

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (Flash Eurobarometer), WEF (Global Competitiveness Report) a GEM

Rok 2020 sa na Slovensku niesol v znamení nástupu prvej vlny koronavírusu. Popri schémach pomoci však štát prišiel so zásadným zjednodušením niektorých administratívnych povinností, nazvaných aj „kilečko 1“. To výrazne zjednodušilo najmä jednoduché byrokratické opatrenia, ako napríklad informačné povinnosti, či reklamačný poriadok. Napriek tomu je však nutné zvýšiť reformné úsilie a priblížiť verejnú správu bližšie podnikateľom. Proti neprimeranej regulácii a byrokracii bojuje Centrum lepšej regulácie SBA, ktoré sa v rámci svojich aktivít pravidelne zameriava na posudzovanie vplyvu legislatívnych a administratívnych zmien na MSP prostredníctvom testov MSP. Významnú úlohu v znižovaní regulačnej záťaže zohráva taktiež Stratégia lepšej regulácie RIA 2020, ktorá sa zameriava na uľahčovanie podnikania odbúraním neopodstatnených regulačných bariér a byrokracie, ktoré spôsobujú dodatočné finančné náklady či časové zaťaženie.

Antibyrokratickým balíčkom z roku 2020 nová vláda SR nadviazala na úsilie predchádzajúcich vlád o znižovanie byrokracie. Aj napriek tomu, že v roku 2020 nebol hodnotený ukazovateľ % respondentov, ktorí považujú rýchlo sa meniacu legislatívu za

problém, dá sa očakávať opätovný nárast v budúcnosti. Problémom boli v uplynulom období najmä rýchlo sa meniace vyhlášky a zákony z dôvodu boja proti koronavírusu. Už v minulom hodnotení sme konštatovali, že všetky tieto zmeny vedú k postupnému zlepšovaniu. To sa prejavuje na zlepšovaní strednodobých trendov vo viacerých ukazovateľoch a potvrdilo sa to aj v prípade strednodobého trendu kompetencií a efektívnosti vládnych úradníkov. Negatívne sa zhoršujú najmä nové ukazovatele, ktoré sme pridali tento rok. Zdá sa síce, že postupne klesá daňová záťaž podnikateľov, avšak najvýraznejšie klesá vnímanie protekcionizmu vlády.

Tabuľka č. 9: Vývoj ukazovateľov princípov "najskôr myslieť v malom" a "ústretovej správa" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Náklady na začatie podnikania	Eur	249,00	249,00	225,00	225,00	150,00	–	–	-75,0	↓	-99,0	↓
Čas potrebný na začatie podnikania (World Bank)	deň	26,50	26,50	26,50	26,50	26,50	21,50	–	-5,0	↓	-5,0	↓
Náklady na začatie podnikania - % príjmu/1 obyvateľa (World Bank)	%	1,50	1,50	1,10	1,10	1,00	1,00	–	0,0	↓	-0,5	↓
Počet procedúr na začatie podnikania	abs.	–	–	6,00	6,00	7,00	7,00	–	0,0	=	1,0	↓
Minimálny kapitál (% z príjmu ekonomiky / obyvateľa)	%	19,20	19,20	18,50	17,80	17,20	15,40	–	-1,8	↓	-3,8	=
Čas potrebný na prevod majetku	deň	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	16,50	–	0,0	=	0,0	=
Náklady na prevod majetku (% z hodnoty majetku)	%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	–	0,0	=	0,0	=
Počet daňových platieb za rok	abs.	20,00	20,00	10,00	8,00	8,00	8,00	–	0,0	=	-12,0	↓
Čas potrebný na zaplatenie daní	hod./rok	207,00	207,00	188,00	192,00	192,00	192,00	–	0,0	=	-15,0	↓
Náklady na vymáhanie zmlúv (% z nároku/pohl.)	%	30,00	30,00	30,00	30,00	30,60	20,50	–	-10,1	↓	-9,5	↓
% respondentov, ktorí považujú rýchlo meniacu sa legislatívu za problém	%	–	76,00	–	70,00	–	77,00	–	7,0	↑	1,0	↑
% respondentov, ktorí považujú zložitosť administratívnych procesov za problém	%	–	82,00	–	72,00	–	74,00	–	2,0	↑	-8,0	↓
Regulačné bremeno (1 = zaťažujúce, 7 = nezaťažujúce)	1 – 7	2,40	2,39	2,33	2,37	2,45	2,40	–	-0,1	↓	0,0	=
Kompetencie a efektívnosť vládnych zamestnancov pri podpore nových a rastúcich firiem	1 – 5	2,26	2,25	2,06	1,99	2,06	2,35	2,57	0,2	↑	0,3	↑
Dane a byrokracia (1 - najhoršie, 5 najlepšie)	1 – 5	–	2,80	1,92	1,70	1,79	1,99	2,19	0,2	↑	-0,6	↓
Protekcionizmus (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	6,49	5,37	4,42	3,70	4,84	2,65	2,06	-0,6	↓	-4,4	↓
Daňové úniky (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	2,04	3,27	5,40	2,30	1,78	2,50	1,94	-0,6	↓	-0,1	↓
Rovnosť šancí (0 - negatívne, 10 - pozitívne)	(0-10)	5,25	4,92	4,90	4,07	3,32	3,85	3,97	0,1	↓	-1,3	↓
Daňová záťaž	%	80,20	80,80	80,10	79,70	78,90	78,60	78,50	-0,1	↓	-1,7	↓

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (Flash Eurobarometer), WEF (Global Competitiveness Report), GEM a MV SR

V súvislosti s prijatím viacerých právnych úprav a iniciatív zameraných na zníženie regulácie, administratívnej záťaže a zjednodušenie podmienok pre začatie podnikania v roku 2020 možno v budúcnosti očakávať zlepšenie v hodnotených ukazovateľoch.

Príklady dobrej praxe

Ako sme už v minulosti upozornili, v uplatňovaní princípu „najsôr myslieť v malom“ je úspešné **Pol'sko**. To predstavilo iniciatívu „Obchodnej ústavy“, ktorá sa zameriava na ústretovú verejnú správu vo vzťahu k biznisu. Zavádza napríklad zásadu proporcionality, čo znamená, že úrady už nesmú požadovať doklady, ktoré majú k dispozícii, inštitút ombudsmana pre malé a stredné podniky, či zavedenie tzv. neregistrovanej aktivity na podnikanie, kedy drobné podnikateľské aktivity fyzických osôb, ktoré v danom mesiaci nepresiahnu 50 % minimálnej mzdy nie sú považované za ekonomickú činnosť a nie je nutné ju evidovať. Príjmy z takejto činnosti sú zdaňované podľa všeobecných pravidiel.⁴¹

Veľmi vysoko hodnotenou krajinou je v oblasti ústretovej správy **Írsko**. Aj v najnovšej verzii SME Fact Sheet je pozitívne hodnotené daňovo – odvodové zaťaženie MSP, ktoré je dokumentované najmä 12,5 % daňou z príjmu. Írsko je tiež premiantom v ochrane práv menšinových investorov, čo sa v nemalej miere dotýka aj MSP. Na základe stratégie údajov o verejnej službe 2019 – 2023 a zákona o zdieľaní a správe údajov došlo k vytvoreniu právneho základu na uplatňovanie zásady „iba raz“. Írsko je lídrom v poskytovaní služieb pre podnikateľov – úspešne zaviedlo JKM vo forme portálu na online udeľovanie licencií na podnikanie, ktorý je prepojený naprieč ministerstvami, agentúrami a licenčnými orgánmi.

3.5 Štátna pomoc a verejné obstarávanie

Cieľom princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ je **ul'ahčiť MSP účasť na verejnom obstarávaní a lepšie využiť prostriedky štátnej pomoci pre MSP**.

Podľa Európskej komisie tvorí trh s verejným obstarávaním cca. 16 % HDP v EÚ. MSP bráni vo využívaní týchto príležitostí nedostatočná informovanosť, úradné postupy či preferencia veľkých podnikov. Jednou z priorít uvedeného princípu je tak vyvinúť výrazné úsilie na odstránenie pretrvávajúcich prekážok pri vstupe MSP na trhy s obstarávaním – najmä zjednodušením požiadaviek stanovených obstarávateľmi. Okrem nedostatočného využitia príležitostí na trhu s verejným obstarávaním je dokázané, že MSP využívajú štátnu pomoc len v obmedzenej miere. Príčin môže byť hneď niekoľko – absencia mechanizmov podpory pre MSP, často zdĺhavé a zložité postupy a v neposlednom rade nedostatok informácií o poskytovaných programoch pomoci. V nadväznosti na vymedzenú problematiku si vytýčili členské krajiny EÚ nasledujúce ciele:

- zriadiť elektronické portály za účelom zlepšenia prístupu k informáciám o možnostiach verejného obstarávania pod finančné limity EÚ;
- nabádať obstarávateľov k rozdeľovaniu zákaziek na viacero častí za účelom zviditeľnenia subdodávateľských príležitostí;
- pripomínať obstarávateľom povinnosť vyhýbať sa neprimeraným finančným požiadavkám a požiadavkám na odbornú spôsobilosť;
- podporovať konštruktívny dialóg a vzájomné porozumenie medzi MSP a veľkými zadávateľmi prostredníctvom informovanosti, školení, monitorovania a výmeny dobrej praxe;

⁴¹ <https://www.biznes.gov.pl/pl/ulatywienia-dla-biznesu/konstytucja-biznesu>

- lepšie prispôbiť štátnu pomoc potrebám MSP vrátane návrhov lepšie cielených opatrení.

Hodnotenie uplatňovania princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ na Slovensku

Slovensko zaznamenalo v roku 2020 lepšie výsledky ako priemer EÚ vo všetkých hodnotených ukazovateľoch, okrem ukazovateľa hodnotiaceho kvalitu a stav vládnych podporných programov pre MSP. V porovnaní s priemerom EÚ sa tak vyznačovalo vyšším podielom podnikateľských subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch, vyšším podielom zákaziek rozdelených na časti, vyšším podielom ponúk MSP, ako aj vyšším podielom víťazných uchádzačov MSP. Napriek vyššiemu podielu víťazných uchádzačov z radu MSP bol však objem jednotlivých zákaziek slovenských MSP (v porovnaní s veľkými podnikmi) nižší.

Tabuľka č. 10: Porovnanie ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel pod. subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch	%	–	–	37,0	37,0	–	–	31,0	32,0	–	–	39,0	30,0	–	–
Podiel MSP na celkovej hodnote udelených verejných zákaziek	%	–	–	–	–	–	–	26,6	51,4	–	–	–	–	–	–
% výziev na predloženie ponúk, ktoré boli rozdelené do častí	%	–	–	–	–	–	–	–	–	29,9	29,9	31,0	29,6	33,0	29,8
Podiel ponúk MSP	%	–	–	–	–	–	–	–	–	78,8	72,5	74,0	71,4	76,0	70,8
Podiel víťazných uchádzačov z MSP	%	–	–	–	–	–	–	–	–	77,0	57,3	75,0	58,0	75,0	63,4
Priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov	deň	25,0	27,9	5,0	12,6	13,0	10,7	3,0	9,3	4,0	8,1	3,0	9,0	–	–
Hodnotenie vládnych podporných programov pre MSP (kvalita a stav)	bod	2,3	2,8	2,3	2,7	2,1	2,7	2,0	2,8	2,1	3,3	2,4	2,9	2,6	2,9
Podiel pod. subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádz. 12 M	%	–	–	5,0	9,5	6,3	8,5	–	–	–	–	–	–	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer, Single Market Scoreboard), GEM, Intrum Justitia

V období rokov 2014 – 2020 prijalo Slovensko niekoľko iniciatív a legislatívnych úprav zameraných na podporu poskytovania štátnej pomoci a vyššiu účasť podnikov na verejnom obstarávaní. V roku 2014 došlo na základe Všeobecného nariadenia o skupinových výnimkách k modernizácii štátnej pomoci, ktorej výsledkom bolo spresnenie všeobecných kritérií zlučiteľnosti s cieľom zefektívniť výdavky a zjednodušiť administratívu. Osobitná pozornosť bola venovaná sektoru poľnohospodárstva, v ktorom došlo k revízii a zjednodušeniu pravidiel o štátnej pomoci. Vplyvom zavedenia týchto opatrení sa mierne zvýšil záujem o verejnú podporu – z 5 % podnikateľských subjektov v roku 2015 na 6,3 % v roku 2016. K výraznej podpore uplatňovania princípu došlo v roku 2018, kedy bol rozšírený okruh subjektov investičnej pomoci za účelom minimalizácie regionálnych rozdielov z PO aj na FO – podnikateľov a tiež došlo k zlepšeniu prístupu sociálnych podnikov do procesu verejného obstarávania. V roku 2019 došlo k novelizácii zákona o verejnom obstarávaní⁴², ktorou sa zvýšil finančný limit pre civilné podlimitné zákazky, predĺžila sa lehota uchovávania dokumentácie súvisiacej s verejným obstarávaním (z 5 na 10 rokov) a zmenila sa definícia elektronického trhoviska. V dôsledku elektronizácie verejného obstarávania došlo k zrušeniu

⁴² Zákon č. 345/2018 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

tzv. dvojobáľkového systému a zmene dynamického nákupného systému. V roku 2020 poskytnutá štátna podpora bola zameraná najmä na zmiernenie následkov koronakrízy. Jedným z najvýraznejších opatrení, okrem príspevkov pri poklese tržieb a príspevkov pre zamestnancov, ktoré sa dotklo veľkej časti MSP boli tiež úhrady za nájomné. Pokračovala aj príprava nového zákona o verejnom obstarávaní, toho času však nebola prijatá zásadnejšia zmena.

Vo väčšine ukazovateľov v rámci princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ došlo v roku 2020 k zlepšeniu. Na rozdiel od minulého roka nebolo možné vyhodnotiť údaje „Podiel podnikateľských subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch“ a to vzhľadom na dvojročnú periodicitu zverejňovania údajov.. Oproti minulému roku neboli tiež dostupné údaje o priemernom oneskorení platieb verejných orgánov. Predpokladá sa však, že v ďalších hodnoteniach už tieto dáta budú zahrnuté. Napriek tomu sa dajú pozorovať niektoré pozitívne trendy. Opätovne došlo k zvýšeniu % výziev na predloženie ponúk, ktoré boli rozdelené do častí. Trend je pozitívny aj v strednodobom hľadisku, pričom sa zvýšil už druhý rok za sebou. Stúpla tiež kvalita vládnych podporných programov pre MSP a nezmenil sa podiel víťazných uchádzačov MSP. Mierne sa ale zvýšil podiel ponúk, pričom však v dvojročnom vyjadrení tento podiel klesá. Negatívom je tiež zníženie podielu MSP na verejnom obstarávaní v roku 2020, zo strednodobého pohľadu však nejde o vyslovene negatívny vývoj, iba miernu odchýlku od roka 2019.

Vývoj ukazovateľov princípu „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ na Slovensku v období rokov 2014 – 2020 je uvedený v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka č. 11: Vývoj ukazovateľov princípu "štátna pomoc a verejné obstarávanie" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podiel pod. subjektov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch	%	–	37,0	–	31,0	–	39,0	–	8,0	↑	2,0	↗
% výziev na predloženie ponúk, ktoré boli rozdelené do častí	%	–	–	–	–	29,9	31,0	33,0	2,0	↑	3,1	↗
Podiel ponúk MSP	%	–	–	–	–	78,8	74,0	76,0	2,0	↑	-2,8	↓
Podiel víťazných uchádzačov MSP	%	–	–	–	–	77,0	75,0	75,0	0,0	=	-2,0	↓
Priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov	deň	25,0	5,0	13,0	3,0	4,0	3,0	–	0,0	=	-22,0	↘
Hodnotenie vládnych podporných programov pre MSP (kvalita a stav)	bod	2,3	2,3	2,1	2,0	2,1	2,4	2,6	0,2	↑	0,1	↗
Podiel pod. subjektov žiadajúcich/využívajúcich verejnú podporu v období predchádz. 12 M	%	–	5,0	6,3	–	–	–	–	0,0	=	0,0	=
Podiel MSP na VO	%	–	–	70,7	88,9	94,3	91,6	86,6	-5,0	↓	15,9	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer, Single Market Scoreboard), GEM, Intrum Justitia, ÚVO

Zlepšenia nastali v oblasti verejného obstarávania a viaceré nedostatky, na ktoré sme v minulosti poukazovali, sa darilo v roku 2020 odstraňovať. Väčšina ukazovateľov zaznamenala lepšie parametre ako priemer EÚ.

Príklady dobrej praxe

Inšpiratívnou krajinou je *Česká republika*. V oblasti štátnej pomoci a verejného obstarávania dosahuje nadpriemerné výsledky. Jednou z príčin je aj vládny program VADIUM 2018 – 2023, ktorého cieľom je prostredníctvom záruk podporiť prístup k MSP k výberovým

konaniam a verejným zákazkám. Záruky sú vystavené Českomoravskou záručnou bankou. Ďalším podporným programom určeným pre MSP je program Záruka, ktorý funguje na podobnom princípe a s cieľom sprístupniť verejné obstarávanie aj MSP.⁴³

Nemecko prijalo niekoľko opatrení na pomoc MSP v oblasti verejného obstarávania. Medzi tieto opatrenia vieme zaradiť zriadenie Kompetenčného centra pre verejné obstarávanie, či Centra excelentnosti pre inovatívne verejné obstarávanie. Nemecký trh verejného obstarávania patrí medzi najotvorenejšie v tejto oblasti. Tendre sú často rozdelené s ohľadom na MSP.⁴⁴

3.6 Prístup k financiám

V zmysle princípu „prístup k financiám“ by mali členské krajiny EÚ ***ul'ahčiť MSP prístup k financiám, najmä k rizikovému kapitálu, mikroúverom a mezanínovému financovaniu a vytvoriť právne a podnikateľské prostredie, ktoré bude podporovať včasné úhrady obchodných transakcií.***

Nedostatok kapitálu označujú európske MSP po administratívnej záťaži za druhý najzávažnejší problém. S problematickým získavaním kapitálu sa najčastejšie stretávajú začínajúce MSP, ktoré disponujú nedostatočným množstvom vlastného kapitálu a absenciou akejkolvek úverovej histórie. Cieľom uvedeného princípu je tak identifikovať možné zlyhania na trhu týkajúce sa finančných nástrojov pre MSP, rozvíjať európske trhy s rizikovým kapitálom, zlepšovať prístup MSP k mikroúverom a mezanínovému financovaniu a zároveň vyvinúť nové produkty a služby určené pre MSP. Dôležitým aspektom, ktorému je nevyhnutné venovať náležitú pozornosť je šírenie osvetu v oblasti výberu vhodného spôsobu financovania. Závažný problém v krajinách EÚ predstavuje aj oneskorenie platieb. Podľa Európskej komisie musia MSP čakať na úhrady od svojich odberateľov v priemere 20 až 100 dní. Časový nesúlad v dobe inkasa pohľadávok a dobe úhrady záväzkov môže MSP spôsobiť závažné finančné ťažkosti v cash-flow, ktoré môžu vyústiť až do platobnej neschopnosti. Cieľom krajín EÚ v oblasti financovania je:

- za pomoci nástrojov kombinujúcich dlh a vlastný kapitál a popri rešpektovaní pravidiel udeľovania štátnej pomoci vyvinúť nové finančné programy;
- odstrániť regulačné a daňové prekážky brániace fondom rizikového kapitálu investovať na jednotnom trhu za rovnakých podmienok ako domáce fondy;
- zabezpečiť, že zdaňovanie ziskov spoločnosti bude podporovať investície;
- využívať v plnej miere dostupné prostriedky z programov politiky súdržnosti a európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka.

Hodnotenie uplatňovania princípu „prístup k financiám“ na Slovensku

Tohtoročné výsledky Auditu potvrdili minuloročné trendy aj v hodnotenej oblasti „prístup k financiám“. Opäť hodnoty, ktoré sú namerané a porovnateľné v rámci jednotlivých EÚ krajín sú veľmi blízke nameraných hodnôt v prípade Slovenska. Pozitívne hodnotenie z hľadiska prístupu k financiám potvrdzuje aj ukazovateľ „dostupnosť finančných zdrojov“, ktorá je hodnotená mierne lepšie ako európsky priemer. Dlhodobá sa tiež znižuje úroková miera úverov pre malých a stredných podnikateľov. Mierne vyššia je úroveň zamietnutých žiadostí o bankový úver, či prístup k verejnej finančnej podpore. Slovenské MSP stále uprednostňujú tradičné zdroje financovania pred alternatívnymi formami. Tento prístup sa síce pomaly mení,

⁴³<https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/narodni-programy-na-podporu-msp/zaruka/program-zaruka-2015-az-2023--249745/>

⁴⁴ SBA Fact Sheet

avšak stále ostáva pod úrovňou európskeho priemeru. Podiel bankových úverov však stále ostáva vysoký v porovnaní s priemerom dostupných krajín EÚ. Ochota bánk poskytnúť úver je zároveň vyššia ako v ostatnej časti EÚ. Ukazovateľ ktorý hovorí, že podnikatelia na Slovensku považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania oproti minulosti narástol. Pokým sme v roku 2019 konštatovali pokles, dnes sa zdá, že situácia sa postupne mení. Avšak zvýhodnené úvery a prístup ku nim môže byť v roku 2020 dôsledkom aj vládnych podporných nástrojov v oblasti boja proti COVID – 19. To by vysvetľovalo aj pomerne skokovitý nárast v priemere krajín EÚ. Od roku 2008 bolo na Slovensku implementovaných viacero iniciatív a legislatívnych úprav. Treba spomenúť napríklad mikropôžičkový program SBA, či poskytovanie bankových záruk a rizikového kapitálu. Zároveň oproti minulému roku stúpol počet podnikateľov, ktorí využili granty alebo zvýhodnené úvery v posledných šiestich mesiacoch.

Tabuľka č. 12: Porovnanie ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Index sily zákonných práv	bod	8,00	6,82	7,00	5,75	7,00	5,75	7,00	5,75	7,00	5,64	7,00	5,60	–	–
Celkový čas potrebný na získanie platby	deň	42,00	49,60	19,33	34,96	26,00	37,08	23,00	35,14	23,33	33,36	19,00	35,00	–	–
Straty z nedobytých pohľadávok (% z celkového obratu)	%	4,00	4,02	5,20	3,76	1,50	2,32	1,60	2,23	0,99	1,72	0,70	2,10	–	–
Náklady na požíčkovanie pri malých úveroch v porovnaní s veľkými	%	43,65	25,01	42,32	25,22	37,00	28,78	35,89	29,86	28,36	29,21	–	–	–	–
Ochota bánk poskytnúť úver (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	10,67	21,17	4,29	13,01	4,42	11,96	4,55	9,66	11,12	9,68	3,50	9,60	10,22	14,84
Zamietnuté žiadosti o úver a neakceptovateľné ponuky úveru	%	17,46	16,66	15,52	9,64	8,15	8,57	16,15	5,93	13,36	6,51	11,50	8,10	8,84	7,54
Prístup k verejnej finančnej podpore vrátane záruk (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	11,21	21,36	10,66	13,76	11,71	14,16	11,29	10,18	19,21	14,90	12,50	10,90	15,62	14,05
Investície rizikového kapitálu (% HDP)	%	–	–	–	–	–	–	0,00	0,03	–	–	0,00	0,10	–	–
Kapitálové financovanie nových a rastúcich firiem	bod	–	–	2,54	2,73	3,00	2,77	3,00	2,78	3,06	2,95	–	–	–	–
Financovanie nových a rastúcich firiem prostredníctvom podnikateľských anjelov	bod	–	–	3,20	2,67	3,11	2,78	3,06	2,80	3,06	2,89	–	–	–	–
Dostupnosť finančných zdrojov	bod	2,73	2,56	2,56	2,65	2,91	2,68	2,90	2,70	2,85	2,86	2,72	2,90	2,83	2,84
MSP, ktoré považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania	%	19,00	32,00	25,00	34,00	13,90	32,00	15,40	31,00	16,10	32,00	15,70	30,89	17,67	44,37
MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich 6M	%	3,00	9,00	3,00	8,00	1,30	7,00	2,30	7,00	3,20	8,00	2,58	7,50	5,10	24,22
Podiel bankových úverov MSP na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov	%	80,22	51,70	81,70	51,70	79,81	51,60	80,46	52,10	79,81	50,80	80,03	51,40	80,66	50,80
Zlyhané úvery MSP	%	10,30	17,65	9,00	16,72	8,10	13,62	6,65	10,30	5,68	8,74	4,54	–	4,60	–
Úroková miera bankových úverov MSP	%	3,80	3,80	3,40	3,30	3,10	3,00	3,00	2,80	3,00	2,85	2,89	2,89	2,60	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (SAFE), Eurostatu, GEM, ECB a OECD

V období 2014 – 2020 došlo k posunu v uplatňovaní prístupu „prístup k financiám“. V strednodobom trende hodnotíme ako pozitívny posun v 13 zo 17 ukazovateľov. Zlepšil sa prístup k úverom, keďže sa znížil podiel respondentov, ktorí indikovali zhoršenie ochoty bánk poskytovať úvery. Napriek medzročnému nárastu v roku 2020, ktorý súvisel s negatívnymi dopadmi krízy koronavírusu je strednodobý trend stále pozitívny. Znižuje sa tiež podiel zamietnutých žiadostí o úvery, a v strednodobom horizonte sa tiež zvyšuje podiel MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich šiestich mesiacoch. V strednodobom trende stále rastie objem poskytnutých úverov MSP, a mierne rastie i podiel

MSP, ktoré využívajú bankové úvery. Ide síce o tradičný nástroj financovania MSP, zároveň však posudzované parametre hovoria o zlepšovaní prístupu k financiám.

Tabuľka č. 13: Vývoj ukazovateľov princípu "prístup k financiám" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Index sily zákonných práv	bod	8,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	–	0,0	=	-1,0	↘
Celkový čas potrebný na získanie platby	deň	42,0	19,3	26,0	23,0	23,3	19,0	–	-4,3	↓	-23,0	↘
Straty z nedobytných pohľadávok (% z celkového obratu)	%	4,0	5,2	1,5	1,6	1,0	0,7	–	-0,3	↓	-3,3	↘
Náklady na požičiavanie pri malých úveroch v porovnaní s veľkými	%	43,7	42,3	37,0	35,9	28,4	–	–	-7,5	↓	-15,3	↘
Ochota bánk poskytnúť úver (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	10,7	4,3	4,4	4,6	11,1	3,5	10,2	6,7	↓	-0,4	↘
Zamietnuté žiadosti o úver a neakceptovateľné ponuky úveru	%	17,5	15,5	8,2	16,2	13,4	11,5	8,8	-2,7	↓	-8,6	↘
Prístup k verejnej finančnej podpore vrátane záruk (% respondentov, ktorí indikovali zhoršenie)	%	11,2	10,7	11,7	11,3	19,2	12,5	15,6	3,1	↓	4,4	↗
Investície rizikového kapitálu (% HDP)	%	–	–	–	0,0	–	0,0	–	0,0	=	0,0	=
Kapitálové financovanie nových a rastúcich firiem	bod	–	2,5	3,0	3,0	3,1	–	–	0,1	↑	0,5	↗
Financovanie nových a rastúcich firiem prostredníctvom podnikateľských anjelov	bod	–	3,2	3,1	3,1	3,1	–	–	0,0	=	-0,1	↘
Dostupnosť finančných zdrojov	bod	2,7	2,6	2,9	2,9	2,9	2,7	2,8	0,1	↑	0,1	↗
MSP, ktoré považujú granty a zvýhodnené úvery za relevantný zdroj financovania	%	19,0	25,0	13,9	15,4	16,1	15,7	17,7	2,0	↑	-1,3	↘
MSP, ktoré využili granty alebo zvýhodnené úvery v predchádzajúcich 6M	%	3,0	3,0	1,3	2,3	3,2	2,6	5,1	2,5	↑	2,1	↗
Podiel bankových úverov MSP na celkovom objeme podnikateľských bankových úverov	%	80,2	81,7	79,8	80,5	79,8	80,0	80,7	0,6	↑	0,4	↘
Zlyhané úvery MSP	%	10,3	9,0	8,1	6,7	5,7	4,5	4,6	0,1	↑	-5,7	↘
Úroková miera bankových úverov MSP	%	3,8	3,4	3,1	3,0	3,0	2,9	2,6	-0,3	↓	-1,2	↘
Objem bankových úverov MSP	mil. Eur	11 902	13 170	13 523	14 527	15 120	15 255	16 208	953,0	↑	4306,0	↗
MSP využívajúce bankové úvery	%	17,7	18,2	18,9	18,8	19,1	19,4	18,8	-0,6	↓	1,7	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Svetovej banky (Doing Business), EK (SAFE), Eurostatu, GEM, ECB, OECD, NBS a DataCentra

Realizované iniciatívy, legislatívne úpravy ako aj samotné finančné programy mali v kombinácii s priaznivými trhovými podmienkami priaznivý dopad na slovenské MSP a umožnili im využiť široké spektrum finančných nástrojov, čo sa prejavilo v rastúcom záujme o využívanie cudzích zdrojov financovania. Zlepšenie sa však netýkalo len využívania cudzích zdrojov financovania, ale aj platobnej disciplíny, či samotnej platobnej schopnosti MSP, ktorých ukazovatele zaznamenali v priebehu posledných 7 rokov najvýraznejší posun.

Príklady dobrej praxe

Výrazným príkladom dobrej praxe je **Česko**, ktoré má dobrý prístup najmä k tradičným zdrojom financovania MSP. Úspešnosť žiadateľov o úver je v Česku najvyššia spomedzi krajín

EÚ. Až 88 % podnikov žiadajúcich o úver získa plné financovanie. Zároveň české MSP majú výrazne lepší prístup k iným nástrojom financovania, ako je napríklad úver z Českomoravskej garančnej a rozvojovej banky, pričom sú využité nástroje štátneho ako i európskeho rozpočtu.⁴⁵

Vhodným príkladom je tiež **Lotyšsko**, v rámci ktorého je taktiež najčastejšou formou ako môžu MSP získať financovanie tradičná forma bankových úverov. Avšak štát predstavil mikropôžičkový program vhodný pre startupy, či firmy s nižšou úverovou kredibilitou. Pomáha tomu ustanovenie štátnej inštitúcie ALTUM, ktorá poskytuje úvery, či bankové záruky pre podniky.

Portugalsko je inšpiratívnym príkladom nie z dôvodu toho, že by išlo o nadpriemerne hodnotenú krajinu v podpore financovania MSP, ale z dôvodu, že financovanie MSP sa dostalo medzi priority vlády. Boli vytvorené vládne programy s úverovými linkami 20,2 miliardy Eur a dlhodobou splatnosťou do sedem rokov a inými zvýhodnenými podmienkami. Portugalská vláda schválila program „Capitalizar“ na podporu kapitalizácie portugalských spoločností, oživenie investícií a uľahčenie prístupu MSP k financovaniu najmä prostredníctvom finančných nástrojov priamej alebo nepriamej podpory v spoločnostiach, či daňových opatrení na zvýšenie kapitalizácie podnikov.⁴⁶

3.7 Jednotný trh

Princíp „jednotný trh“ nabáda k lepšiemu využívaniu príležitostí plynúcich z jednotného trhu - predovšetkým **zdokonalením systému správy a informovanosti v súvislosti s politikou jednotného trhu, zlepšením zastúpenia záujmov MSP pri príprave noriem a uľahčením prístupu MSP k patentom a ochranným značkám.**

Otvorený trh Európskej únie umožňuje MSP využívať obchodné príležitosti nielen v domovskej krajine, ale aj ostatných krajinách EÚ. Podľa Európskej komisie by mal jednotný trh EÚ garantovať MSP prístup na trh s viac ako 500 miliónmi spotrebiteľov, ktorý funguje na základe spoločne dohodnutých pravidiel. Dobre fungujúci jednotný trh vytvára konkurenčné prostredie umožňujúce lepšie využitie globalizácie, ktoré vytvára MSP príležitosti na vzdelávanie a inovácie. V dôsledku absencie informácií o obchodných príležitostiach, pravidlách podnikania v iných členských krajinách či jazykových bariér, MSP nedostatočne využívajú príležitosti jednotného trhu. Náklady a riziká vyplývajúce z nevyhnutnosti čeliť niekoľkým rozličným právnym systémom často bránia spoločnostiam v rozšírení aktivít do zahraničia. Cieľom členských krajín v uvedenej oblasti je:

- zabezpečiť správne uplatňovanie zásady vzájomného uznávania;
- posilniť systém na riešenie problémov „Solvit“ zabezpečujúci neformálne, rýchle a pragmatické riešenie problémov s výkonom práv jednotného trhu;
- nabádať vnútroštátne orgány pre normalizáciu k znižovaniu poplatkov za prístup k normám;
- zabezpečiť spravodlivé zloženie výborov pre normalizáciu;
- usporadúvať propagačné a informačné kampane nabádajúce MSP k lepšiemu využívaniu noriem;
- poskytovať MSP poradenské služby vrátane pomoci pri ochrane pred nekalými obchodnými praktikami.

⁴⁵ 2021 SME country fact sheet – Czech Republic

⁴⁶ <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/6707606e-en/index.html?itemId=/content/component/6707606e-en>

Hodnotenie uplatňovania princípu „jednotný trh“ na Slovensku

V uplatňovaní princípu „jednotný trh“ môžeme Slovensko zaradiť medzi priemerné výkonné krajiny. Výrazné zhoršenie pozorujeme najmä v oblasti netransponovaných smerníc o jednotnom trhu. Kým v minulom roku ako i v roku 2018 bolo Slovensko pod priemerom EÚ, v roku 2020 došlo k výraznému zhoršeniu a počet netransponovaných smerníc narástol na 14. Narástol aj priemer krajín EÚ na 10,8. Počet prebiehajúcich konaní o porušení povinností bol druhýkrát v histórii hodnotenia Auditu nižší ako priemer EÚ. V porovnaní s ostatnými dostupnými krajinami EÚ sa však Slovensko vyznačovalo vyššou turbulentnosťou trhu.

Tabuľka č. 14: Porovnanie ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Doteraz netransponované smernice o jednotnom trhu	abs.	7,00	7,96	5,00	8,00	7,00	15,50	5,00	9,20	2,00	7,40	2,00	5,80	14,00	10,80
Priemerné oneskorenie transpozície omeškaných smerníc	mesiac	5,20	7,46	2,90	7,46	3,70	7,10	9,80	8,70	2,70	8,40	8,80	11,50	7,50	7,40
Prebiehajúce konania o porušení povinností	abs.	22,00	30,22	23,00	27,00	22,00	24,00	27,00	24,00	27,00	25,00	27,00	29,00	27,00	31,00
Verejné zákazky zabezpečené v zahraničí MSP (% z hodnoty verejných zákaziek)	%	–	–	–	–	–	–	8,3	3,8	–	–	–	–	–	–
MSP vyvážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	9,0	17,1	9,2	16,6	8,7	16,6	–	–	–	–	–	–	–	–
MSP dovážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	16,5	25,8	17,7	25,4	17,4	26,6	–	–	–	–	–	–	–	–
MSP vyvážajúce do krajín EÚ prostredníctvom online predaja	%	–	–	7,0	8,0	–	–	8,0	9,0	–	–	7,0	9,0	–	–
Dynamika / premenlivosť trhu	bod	2,6	3,1	2,4	3,5	2,6	3,5	2,9	3,0	2,6	3,5	2,8	3,6	2,5	3,3
Voľný prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce firmy	bod	2,8	2,8	2,7	2,7	3,7	2,7	3,1	2,6	3,1	3,0	3,5	2,9	2,9	2,7
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín EÚ z odvetvia priemyslu	%	–	–	8,4	–	7,7	16,7	7,6	15,1	8,2	16,1	7,8	13,9	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Internal Market Scoreboard), Eurostatu a GEM

Strednodobé hodnotenie vývoja uplatňovania princípu „jednotný trh“ na Slovensku je v rokoch 2014 – 2020 skôr negatívne. Zo strednodobého hľadiska narástol počet netransponovaných smerníc o jednotnom trhu, a to dokonca o 100 %. Narástla aj doba transpozície smerníc o 2,3 mesiaca a zvýšil sa aj počet prebiehajúcich konaní o porušení povinností. Znížil sa objem vývozu MSP do krajín EÚ (čo je v roku 2020 vo všeobecnosti dôsledkom skôr koronakrízy, ako regulačných opatrení). Zlepšeniu prístupu na jednotný trh napomáha implementácia Stratégie vnútorného trhu pre tovar a služby z roku 2015, ktorej znenie je zamerané na odstraňovanie neprimeraných alebo nadmerných administratívnych prekážok a dobudovanie funkčného jednotného trhu prostredníctvom revízie právneho základu vzájomného uznávania výrobkov a revízie na poli normalizácie a tiež prijatie niekoľkých významných legislatívnych úprav zameraných na zamedzenie neodôvodneného geografického blokovania či iných foriem diskriminácie.

Tabuľka č. 15: Vývoj ukazovateľov princípu "jednotný trh" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Doteraz netransponované smernice o jednotnom trhu	abs.	7,0	5,0	7,0	5,0	2,0	2,0	14,0	12,0	↑	7,0	↑
Priemerné oneskorenie transpozície omeškaných smerníc	mesiac	5,2	2,9	3,7	9,8	2,7	8,8	7,5	-1,3	↓	2,3	↑
Prebiehajúce konania o porušení povinnosti	abs.	22,0	23,0	22,0	27,0	27,0	27,0	27,0	0,0	=	5,0	↑
MSP vyvážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	9,0	9,2	8,7	–	–	–	–	-0,5	↓	-0,3	↓
MSP dovážajúce tovar v rámci EÚ v odvetví priemyslu	%	16,5	17,7	17,4	–	–	–	–	-0,3	↓	0,9	↑
MSP vyvážajúce do krajín EÚ prostredníctvom online predaja	%	–	7,0	–	8,0	–	7,0	–	-1,0	↓	0,0	=
Dynamika / premenlivosť trhu	bod	2,6	2,4	2,6	2,9	2,6	2,8	2,5	-0,3	↓	-0,1	↓
Voľný prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce firmy	bod	2,8	2,7	3,7	3,1	3,1	3,5	2,9	-0,6	↓	0,2	↑
Podiel vývozu MSP na celkovom vývoze do EÚ	%	31,3	30,6	31,2	30,2	29,8	30,1	32,1	2,0	↑	0,8	↑
Objem vývozu MSP do krajín EÚ	mil. Eur	15 343	15 977	16 426	16 545	17 056	16 473	15 228	-1 245,1	↓	-114,8	↓
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín EÚ z odvetvia priemyslu	%	–	8,4	7,7	7,6	8,2	7,8	–	-0,4	↓	-0,6	↓

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Internal Market Scoreboard), Eurostatu, GEM a ŠÚ SR

Slovensko prijalo v posledných dvoch rokoch analyzovaného obdobia viacero opatrení na zlepšenie prístupu MSP na jednotný trh - zavedením harmonizujúcich právnych úprav ako aj iniciatív zameraných na odstránenie neprimeraných administratívnych prekážok. Výzvou pre Slovensko, ako aj ďalšie krajiny EÚ však naďalej ostáva dobudovanie digitálneho jednotného trhu, umožňujúceho zapájať do zahraničného obchodu čoraz viac MSP. Napriek nízkej miere penetrácie slovenských MSP na jednotný trh EÚ, možno Slovensko v uplatňovaní princípu „jednotný trh“ stále zaradiť skôr medzi priemerné krajiny EÚ. V danej oblasti v roku 2020 došlo k skôr zhoršeniu ukazovateľov, ktoré sa v minulosti dalo zlepšovať. Výzvou do najbližšieho obdobia preto bude vrátiť sa aspoň na tie úrovne, ktoré už v minulosti Slovensko dosiahlo.

Príklady dobrej praxe

Už v minulých hodnoteniach sme ako pozitívny príklad uvádzali **Luxembursko**. Táto malá, otvorená ekonomika exportuje až 80 % tovarov, ktoré vyprodukuje. MSP profitujú z medzinárodnej otvorenosti, pričom krajina exportuje aj mimo hraníc EÚ výrazne viac ako je priemer EÚ (13,7 % oproti 9,7 %). Luxemburská vláda vyvinula iniciatívu zameranú na postavenie MSP na jednotnom trhu a na pomoc podnikateľom pri registrácii svojich inovácií prostredníctvom patentov alebo obchodných značiek. Luxemburské ministerstvo hospodárstva spustilo schému pomoci, ktorá ponúka MSP možnosť čerpať finančnú pomoc pri prvej účasti na národnom veľtrhu.

Vyššiu exportnú úroveň MSP ako priemer EÚ dosahuje aj **Belgicko**. V minulosti krajina prijala zákon, ktorým sa mení a dopĺňa hospodársky zákon o zneužívaní hospodárskej závislosti, nekalých podmienkach a praktikách trhu medzi spoločnosťami. Cieľom zmeneného a doplneného zákona je vytvoriť všeobecný právny rámec na lepšiu reguláciu a minimalizáciu určitých praktík a správania sa „predátorských“ podnikov. Tieto zmeny a doplnenia zakazujú

zneužívanie hospodárskej závislosti, nekalé praktiky a neprimerané obchodné podmienky či agresívne a klamlivé trhovú praktiky.

3.8 Zručnosti a inovácie

Podstatou princípu „zručnosti a inovácie“ je podpora zvyšovania zručností a všetkých foriem inovácií v MSP. Členské krajiny EÚ by mali ***nabádať MSP na investície do výskumu a ich účasť v programoch podpory vedy a výskumu, nadnárodnom výskume, zoskupovaní a aktívnej správe práv duševného vlastníctva malými a strednými podnikmi.***

Podľa Európskej komisie si viac ako 60 % spoločností, ktoré sa zúčastnili konzultácií myslí, že školy neposkytujú v dostatočnej miere vzdelanie v oblastiach, ktoré sú nevyhnutné pre podnikateľov a ich zamestnancov. Táto skutočnosť zdôrazňuje spoločenskú potrebu neustále poskytovať mladým ľuďom základné zručnosti akými sú písanie, čítanie, prírodné vedy, manažment, IKT, technické zručnosti, jazykové znalosti a umožniť im rozvíjať ich kreativitu. MSP trpia nedostatkom kvalifikovaných pracovných síl v oblasti nových technológií – z toho dôvodu je potrebné implementovať európsky referenčný rámec týkajúci sa kľúčových spôsobilostí pre celoživotné vzdelávanie, ktorého cieľom je ponúknuť všetkým mladým ľuďom nevyhnutné základné zručnosti. Okrem zvýšenia zapojenia sa MSP do prostredia výskumu a podpory vzťahov MSP s univerzitami je dôležité nabádať MSP aj do aktívnej správy práv duševného vlastníctva – napr. sprístupnením operácií v rámci elektronickej fakturácie a elektronickej štátnej správy. Cieľom členských krajín EÚ v danej oblasti je:

- podporovať MSP v snahe stať sa medzinárodnými podnikmi s potenciálom rýchleho rastu a participácie na inovačných zoskupeniach;
- podporovať rozvoj spôsobilostí MSP v oblasti výskumu a inovácií – napr. prostredníctvom zjednodušenia prístupu k verejnej výskumnej infraštruktúre, využívaním služieb pre výskum a vývoj, zamestnávaním kvalifikovaných pracovníkov a ich odbornou prípravou;
- sprístupniť národné výskumné programy;
- zabezpečiť MSP jednoduchý prístup k financovaniu inovačných aktivít;
- podporovať zriadenie elektronickej totožnosti pre obchodné spoločnosti, ktorá umožňuje transakcie v rámci elektronickej fakturácie a elektronickej štátnej správy;
- nabádať MSP a iné zúčastnené strany vrátane úradov pre verejné obstarávanie, aby sa podieľali na aktivitách prispievajúcich k implementácii iniciatívy vedúcich trhov.

Hodnotenie uplatňovania princípu „zručnosti a inovácie“ na Slovensku

Aj v tohtoročnom hodnotení sa prejavuje zaostávanie vo viacerých ukazovateľoch hodnotiacich princíp „zručnosti a inovácie“. V porovnaní EÚ a SR sme hodnotili všetky ukazovatele ako v roku 2019. Pozitívne je, že na úroveň európskeho priemeru sa Slovensko dostalo najmä v ukazovateli MSP predávajúcich online. Ostatné ukazovatele však končia pod priemerom krajín EÚ. Slovenské MSP majú nižší obrat z elektronickeho obchodu ako iné krajiny EÚ, nižší podiel podnikov zamestnáva odborníkov v oblasti IT, ako i poskytuje školenia v IT svojim zamestnancom. Národný výskum a vývoj je menej dostupný ako v ostatných hodnotených krajinách EÚ. Hodnotenie princípu naznačuje, že Slovensko bude do budúcnosti menej konkurencieschopné ako ostatné krajiny EÚ.

Tabuľka č. 16: Porovnanie ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel MSP zavádzajúcich inovácie výrobkov alebo procesov	%	16,7	30,9	–	–	19,5	33,3	–	–	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP zavádzajúcich marketingové alebo organizačné inovácie	%	22,4	34,9	–	–	20,0	33,4	–	–	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP inovujúcich v rámci podniku	%	14,0	28,8	–	–	16,8	29,0	–	–	–	–	–	–	–	–
Podiel inovatívnych MSP spolupracujúcich s inými	%	8,4	11,2	–	–	8,2	12,2	–	–	–	–	–	–	–	–
Predaj inovácií, ktoré sú nové na trhu a nové pre firmu (% z obrátu)	%	19,1	13,2	–	–	20,3	13,4	–	–	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP predávajúcich online	%	14,0	17,0	15,0	18,0	14,0	20,0	17,0	19,0	16,0	19,0	14,0	19,0	20,0	20,0
Podiel MSP nakupujúcich online	%	9,5	22,0	12,1	22,6	13,0	23,6	11,9	25,9	14,3	25,9	–	–	–	–
Obrat z elektronického obchodu	%	7,0	9,0	11,0	10,0	11,0	9,0	12,0	10,0	11,0	10,0	11,00	11,00	11,0	12,0
Podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov v oblasti IKT	%	16,0	18,0	17,0	18,0	18,0	18,0	17,0	17,0	15,0	17,0	15,0	18,0	14,0	18,0
Podiel podnikov poskytujúcich svojim zamestnancom školenie IKT	%	15,0	19,0	17,0	19,0	18,0	20,0	15,0	19,0	16,0	20,0	16,0	22,0	14,0	18,0
Miera inovácií	%	34,0	30,1	20,7	27,9	25,9	29,5	29,2	29,9	22,0	28,7	–	–	–	–
Podiel podnikov, ktoré školia svojich zamestnancov	%	–	–	70,0	72,6	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Národný výskum a vývoj dostupný MSP	bod	2,1	2,6	1,9	2,5	2,0	2,5	1,8	2,6	2,0	2,6	2,1	2,7	2,1	2,7
Podiel inovujúcich MSP, kt. získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity	%	13,2	24,9	–	–	13,6	–	–	–	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP v počiatočnom štádiu podnikania s jedinečným produktom/službou	%	33,9	30,6	20,7	28,5	25,9	29,5	29,2	29,9	22,0	27,7	–	–	–	–
Podiel MSP vykonávajúcich inovačnú aktivitu	%	30,5	–	–	–	31,0	51,0	–	–	–	–	–	–	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Eurostatu a GEM

V poslednom hodnotenom roku 2020 je možné vnímať pozitívne najmä zvýšenie podielu MSP predávajúcich online. Kým v minulých rokoch tento podiel od roku 2014 skôr stagnoval, kríza COVID – 19 viacero podnikov prinútila presunúť svoje podnikanie aj do online priestoru. Preto je dnes možné vyhodnotiť aj zo strednodobého hľadiska, že podiel MSP predávajúcich online rastie. Zo strednodobého hľadiska taktiež narástol obrat MSP z elektronického obchodu. Naopak negatívom celého vývoja v sledovanom období je najmä pokles IKT odborníkov v MSP. Už pred obdobím pandémie bol problémom nízky počet IT odborníkov, ktorý pretrvával a MSP sú nútené častejšie riešiť služby IKT odborníkov outsourcovaním služieb. Klesá tiež podiel MSP, ktoré svojim zamestnancom zaplatia školenia v oblasti IKT. Ide o trend v rámci EÚ do značnej miery spôsobený pandemiou. Naopak, medziročne došlo k výraznému nárastu podielu MSP na high – tech vývoze, pričom tento podiel rastie aj zo strednodobého hľadiska.

Tabuľka č. 17: Vývoj ukazovateľov princípu "zručnosti a inovácie" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podiel MSP zavádzajúcich inovácie výrobkov alebo procesov	%	16,7	–	19,5	–	–	–	–	2,8	↑	2,8	↑
Podiel MSP zavádzajúcich marketingové alebo organizačné inovácie	%	22,4	–	20,0	–	–	–	–	-2,4	↓	-2,4	↓
Podiel MSP inovujúcich v rámci podniku	%	14,0	–	16,8	–	–	–	–	2,7	↑	2,7	↑
Podiel inovatívnych MSP spolupracujúcich s inými	%	8,4	–	8,2	–	–	–	–	-0,2	↓	-0,2	↓
Predaj inovácií, ktoré sú nové na trhu a nové pre firmu (% z obrátu)	%	19,1	–	20,3	–	–	–	–	1,2	↑	1,2	↑
Podiel MSP predávajúcich online	%	14,0	15,0	14,0	17,0	16,0	14,0	20,0	6,0	↑	6,0	↑
Podiel MSP nakupujúcich online	%	9,5	12,1	13,0	11,9	14,3	–	–	2,3	↑	4,8	↑
Obrat z elektronického obchodu	%	7,0	11,0	11,0	12,0	11,0	11,0	11,0	0,0	=	4,0	↑
Podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov v oblasti IKT	%	16,0	17,0	18,0	17,0	15,0	15,0	14,0	-1,0	↓	-2,0	↓
Podiel podnikov poskytujúcich svojim zamestnancom školenie IKT	%	15,0	17,0	18,0	15,0	16,0	16,0	14,0	-2,0	↓	-1,0	↓
Miera inovácií	%	34,0	20,7	25,9	29,2	22,0	–	–	-7,2	↓	-12,0	↓
Národný výskum a vývoj dostupný MSP	bod	2,1	1,9	2,0	1,8	2,0	2,1	2,1	0,0	=	-0,1	↓
Podiel inovujúcich MSP, kt. získali verejnú finančnú podporu pre svoje inovačné aktivity	%	13,2	–	13,6	–	–	–	–	0,4	↑	0,4	↑
Podiel MSP v počiatočnom štádiu podnikania s jedinečným produktom/službou	%	33,9	20,7	25,9	29,2	22,0	–	–	-7,2	↓	-11,9	↓
Podiel MSP vykonávajúcich inovačnú aktivitu	%	30,5	–	31,0	–	–	–	–	0,5	↑	–	–
Podiel MSP na high-tech vývoze	%	36,3	39,0	38,0	27,7	27,9	30,3	39,6	9,3	↑	3,3	↑
Podiel podnikateľských subjektov v high-tech odvetviach na počte MSP priemyselnej výroby a služieb	%	3,9	4,3	4,4	4,9	5,3	5,6	5,8	0,2	↑	1,9	↑

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Eurostatu, GEM, SBA a ŠÚ SR

Nedostatky v rámci implementácie princípu „zručnosti a inovácie“ pretrvávajú na Slovensku už niekoľko rokov. Vláda prostredníctvom iniciatív a legislatívnych úprav robí niektoré kroky, ktoré by v budúcnosti mohli mať vplyv na zlepšenie hodnôt v ukazovateli, avšak zatiaľ stále Slovensko výraznejšie zaostáva. Výzvou sú najmä reformy vzdelávacieho systému, ktorý kvalitatívne nestačí na najlepšie krajiny EÚ, čoho výsledkom je pretrvávajúci nedostatok odborníkov v oblasti IT. Aj v roku 2020 sa prejavila tendencia poklesu IT odborníkov pracujúcich vo firmách a mierne poklesol aj ukazovateľ miery inovácií. Inovácie ostávajú problematickým miestom slovenských MSP.

Príklady dobrej praxe

Veľmi pozitívne je v poslednom období hodnotené **Rumunsko**, a to najmä s ohľadom na zvýšenie počtu absolventov IKT odborov. V EÚ ide dokonca o najväčší podiel, kedy až 5,6 % absolventov vysokých škôl sú absolventi IKT odborov, v porovnaní s 3,6 % priemerom EÚ. Takýto prístup ku vzdelávaniu pomáha Rumunsku zvyšovať podiel startupov, ktoré môžu byť v budúcnosti úspešné.

Pozitívnym lídrom je aj **Belgicko**, ktoré aj počas roka 2020 predstavilo niekoľko opatrení. Flámsko (ako jedna z dvoch častí krajiny) predstavilo program, kedy investuje 90 miliónov eur na stimuláciu podnikania a inovácií, prostredníctvom zapojenia viacerých sprostredkovateľov, ktorí budú poskytovať poradenstvo a mentoring, s cieľom dosiahnutia vyššej inovačnej výkonnosti podnikov. Podobný program zaviedlo aj Valónsko.⁴⁷

3.9 Životné prostredie

Cieľom odporúčaní v rámci princípu „životné prostredie“ je ***umožniť MSP premieňať environmentálne výzvy na príležitosti poskytovaním väčšieho množstva informácií, odborných poznatkov a finančných stimulov za účelom úplného využitia príležitostí nových zelených trhov a zvýšiť energetickú efektívnosť, sčasti prostredníctvom implementácie systémov environmentálneho manažérstva v MSP.***

Klimatické zmeny, obmedzenosť zásob energie a udržateľný rozvoj sú kľúčovými výzvami pre MSP, ktoré musia postupne prechádzať na lepšie udržateľnú výrobu a obchodné modely. Dopyt po ekologických produktoch a službách zároveň otvára priestor pre nové obchodné príležitosti. Podľa Európskej komisie len 29 % MSP prijalo určité opatrenia na úsporu energie alebo surovín (v porovnaní s 46 % v prípade veľkých podnikov). Iba 4 % MSP v EÚ majú zavedené komplexné systémy energetickej efektívnosti v porovnaní s 19 % v prípade veľkých podnikov. Pritom práve na MSP má súčasný trend rastúcich cien energií a surovín najväčší dopad. Ambíciou krajín EÚ (ako aj samotných MSP) by tak mala byť príprava na tieto výzvy tak, aby ich mohli premeniť na príležitosti. Členské krajiny EÚ si v súlade s uplatňovaním princípu „životné prostredie“ stanovili nasledujúce ciele:

- stimulovať ekologicky efektívne spoločnosti a produkty (napr. systémami daňových úľav a uprednostňovaním dotácií na podporu udržateľného obchodu) v súlade s usmerneniami Spoločenstva pre štátnu pomoc na ochranu životného prostredia a využívať zjednodušený prístup k environmentálnej pomoci pre MSP rozvinutý v rámci GBER;
- využívať programy politiky súdržnosti zamerané na podporu ekologických produktov a prevádzkových procesov v MSP.

Hodnotenie uplatňovania princípu „životné prostredie“ na Slovensku

Hodnotenie princípu „životné prostredie“ sme tento rok rozšírili o niektoré nové ukazovatele. Tie sú v súlade s princípom, avšak majú poskytnúť ucelenejšie informácie. Jedným z dôvodov, prečo sme sa takto rozhodli je aj fakt, že princíp uplatňovania životného prostredia sa v Európe dostáva do popredia čoraz viac a silnejšie, najmä v súvislosti so stratégiou uhlíkovej neutrality. Limitujúcim faktorom je však opätovne dostupnosť dát, pričom pre rok 2020 je opätovne, ako v roku 2019 dostupným len hodnota ukazovateľa „eko – inovačný index“. Ten aj tento rok zaostal pod priemerom EÚ a jeho hodnota sa dokonca znížila. Z údajov za rok 2019 je zrejmé, že stúpol podiel spotreby obnoviteľných zdrojov energie, a to ako v EÚ, tak i na Slovensku, pričom rast na Slovensku je výraznejší. Hodnotenie na základe jedného ukazovateľa by nebolo korektné a ani relevantné – z toho dôvodu budeme pri hodnotení uplatňovania princípu zohľadňovať posledné dostupné výsledky ukazovateľov.

⁴⁷ SME Fact Sheet Belgicko

Tabuľka č. 18: Porovnanie ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Podiel MSP, ktoré prijali opatrenia v oblasti efektívneho využívania zdrojov	%	–	–	90,0	95,0	–	–	84,0	89,0	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP, kt. pre svoju činnosť v oblasti efektívneho využívania zdrojov využili verejné podporné opatrenia	%	–	–	52,0	30,0	–	–	43,0	38,0	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby	%	–	–	34,0	26,0	–	–	30,0	25,0	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP, na kt. obrate sa ekologické produkty alebo služby podieľajú viac než 50 %	%	–	–	25,0	18,0	–	–	26,0	20,0	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP, kt. využili opatrenia verejnej podpory na výrobu ekologických výrobkov	%	–	–	28,0	23,0	–	–	1,0	25,0	–	–	–	–	–	–
Rozvoj environmentálnych technológií	%	–	–	18,7	–	15,3	–	16,5	–	13,6	–	11,8	–	–	–
Podiel environmentálnych výdavkov na celkových verejných výdavkoch	%	0,8	0,8	1,0	0,8	0,7	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	–	–	–	–
Eko-inovačný index	koef.	79,0	105,0	83,0	106,0	86,0	108,0	86,0	109,0	85,0	110,0	80,0	112,0	78,0	117,0
Podiel spotreby OZE	%	11,7	16,2	12,9	16,7	12,0	17,0	11,5	17,5	11,9	18,0	16,9	18,9	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer) a Eurostatu

V horizonte 6 rokov prijalo Slovensko niekoľko opatrení zameraných na uplatňovanie princípu „životné prostredie“ – predovšetkým v oblasti obchovného hospodárstva a tvorby pracovných miest v „zelenom“ hospodárstve.

Zdá sa, že v roku 2020 sa po čase začali prejavovať niektoré pozitívne aspekty zavedených iniciatív. Medziročne síce výrazne poklesol vývoj environmentálnych technológií, ktorý klesá aj v strednodobom hľadisku, avšak naproti tomu sa zvyšuje podiel spotreby obnoviteľných zdrojov, klesá podiel emisií CO₂ z priemyselných procesov a rastie podiel zeleného na verejnom obstarávaní. Tento podiel rastie aj v strednodobom horizonte, klesá však pri pohľade na objem zákaziek a to až o 11,9 p. b. Pozitívom tak zostáva najmä pokles emisií aj zo strednodobého hľadiska.

Tabuľka č. 19: Vývoj ukazovateľov princípu "životné prostredie" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Podiel MSP, ktoré prijali opatrenia v oblasti efektívneho využívania zdrojov	%	–	90,0	–	84,0	–	–	–	-6,0	↓	-6,0	↓
Podiel MSP, kt. pre svoju činnosť v oblasti efektívneho využívania zdrojov využili verejné podporné opatrenia	%	–	52,0	–	43,0	–	–	–	-9,0	↓	-9,0	↓
Podiel MSP ponúkajúcich ekologické produkty alebo služby	%	–	34,0	–	30,0	–	–	–	-4,0	↓	-4,0	↓
Podiel MSP, na kt. obrate sa ekologické produkty alebo služby podieľajú viac než 50 %	%	–	25,0	–	26,0	–	–	–	1,0	↑	1,0	↑
Podiel MSP, kt. využili opatrenia verejnej podpory na výrobu ekologických výrobkov	%	–	28,0	–	1,0	–	–	–	-27,0	↓	-27,0	↓
Vývoj environmentálnych technológií	%	–	18,7	15,3	16,5	13,6	11,8	–	-2,9	↓	-6,9	↓
Podiel environmentálnych výdavkov na celkových verejných výdavkoch	%	0,8	1,0	0,7	0,7	0,8	–	–	0,1	↓	0,0	=
Eko-inovačný index	koe f.	79,0	83,0	86,0	86,0	85,0	80,0	78,0	-2,0	↓	-1,0	↓
Podiel spotreby OZE	%	11,7	12,9	12,0	11,5	11,9	16,9	–	5,0	↑	5,2	↑
Vývoj emisií CO ₂ z priemyselných procesov a použitia produktov	kt	–	119,9	121,8	124,2	111,8	73,5	–	-38,3	↓	-46,5	↓
Podiel zeleného z celkového verejného obstarávania vo väzbe na počet zákaziek	%	6,4	20,7	3,5	3,3	7,6	0,3	14,7	14,4	↑	8,3	↑
Podiel zeleného z celkového verejného obstarávania vo väzbe na hodnotu uskutočnených zákaziek	%	23,3	25,8	7,9	6,4	3,8	10,9	11,5	0,5	↑	-11,9	↓

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov EK (Flash Eurobarometer), Eurostatu, SHMÚ a Enviportalu

Tlak na implementáciu opatrení zameraných na ochranu životného prostredia narastá v každom smere. Udržateľnosť podnikania či zelená ekonomika predstavujú nové trendy, vďaka ktorým dochádza k minimalizácii negatívnych dopadov na životné prostredie. V nadväznosti na uvedené, implementuje vláda SR množstvo iniciatív. Slovensko tak zatiaľ radíme na mierny podpriemer, rovnako ako v minulých rokoch, avšak s pozitívnym výhľadom smerom do budúcnosti.

Príklady dobrej praxe

Ministerstvom hospodárstva **Francúzska** bol v roku 2020 predstavený Plán obnovy na roky 2020 – 2022. Prostriedky v rámci zelenej transformácie sú určené najmä na dekarbonizáciu priemyslu (rozvoj nízko-uhlíkových metód, zvýšenie energetickej efektívnosti).⁴⁸ Práve plán obnovy Francúzska patrí v oblasti životného prostredia medzi najambicióznejšie spomedzi všetkých európskych krajín. Na dekarbonizáciu priemyslu, ktorá sa dotkne aj MSP je vyčlenených 300 mil. eur.⁴⁹

V rámci medzinárodných hodnotení sa v oblasti ochrany životného prostredia vysoko umiestňuje aj **Dánsko**. Táto severská krajina v hodnotení eko-inovačného indexu skončila v roku 2019 na druhom mieste. Experti oceňujú najmä plne integrovanú stratégiu cirkulárnej ekonomiky, prijatú dánskou vládou ale i širokú politickú podporu zeleným cieľom. Naopak,

⁴⁸ SME Fact Sheet

⁴⁹https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/frances-recovery-and-resilience-plan_en

výzvou pre Dánsko ostáva vyriešiť problémy s produkciou odpadu v stavebníctve, emisie skleníkových plynov produkovaných poľnohospodárstvom alebo oblasť lodnej dopravy⁵⁰.

Švédsko patrí medzi lídrov v oblasti environmentálnej politiky. V roku 2020 má 25 % spoločností vo Švédsku stanovené environmentálne ciele pre svoju vlastnú činnosť. Rovnakú politiku prevádzkuje aj viacero MSP, pričom ekologické výrobky a služby poskytuje 24 % z nich. Švédsko okrem toho zriadilo inovačné zoskupenia pre etanol a účinnú elektrifikovanú mestskú nákladnú dopravu v spolupráci medzi verejným sektorom, podnikmi a akademickou obcou. Ďalej podporuje výstavbu testovacieho centra pre elektromobilitu, ktorého cieľom je výskum a vývoj nových technológií v rámci elektromobility.⁵¹

3.10 Internacionalizácia

Podstatou princípu „internacionalizácia“ je *povzbudzovať a podporovať MSP tak, aby mohli ťažiť z rastúcich trhov mimo územia EÚ, predovšetkým prostredníctvom podpory zameranej na špecifický trh obchodných školení.*

Podľa Európskej komisie iba 8 % európskych MSP priznáva obrat z vývozu, čo je výrazne nižšie percento ako v prípade veľkých podnikov (28 %). Okrem toho, iba 12 % zdrojov priemerného MSP pochádza zo zahraničia. Rýchlo rastúce trhy predstavujú pre mnohé európske MSP neobjavený potenciál. Obchodné prekážky vplyvajú na MSP viac ako na veľké spoločnosti v dôsledku obmedzenosti finančných zdrojov či menšej kapacity na zvládnutie potenciálnych rizík – najmä v prípade, ak MSP podnikajú na trhoch s mimoriadne silnou konkurenciou. MSP potrebujú pred vstupom na tieto trhy pomoc pri získavaní informácií o potenciálnych partneroch a voľných miestach na ich trhoch. Zároveň potrebujú pomoc pri prekonávaní kultúrnych prekážok a rozdielov v regulačných a právnych prostrediach. Aby bolo možné pomôcť MSP využívať v plnej miere príležitosti, ktoré ponúka globalizácia je potrebné venovať mimoriadnu pozornosť zlepšeniu prístupu na trhy s verejným obstarávaním a dohľadu nad dodržiavaním práv duševného vlastníctva, zabezpečením spravodlivej hospodárskej súťaže a takisto uľahčením prístupu na trh. Členské štáty sa v súvislosti s uvedeným princípom vyzývajú:

- nabádať veľké spoločnosti do odborného vedenia MSP a tým zabezpečiť možnosť dostať sa na medzinárodné trhy.

Hodnotenie uplatňovania princípu „internacionalizácia“ na Slovensku

Hodnotenie princípu „internacionalizácia“ je v tomto roku ovplyvnený nedostatkom niektorých dát, ktoré sú dostupné na dvojročnej báze. Preto sme schopní posúdiť uplatňovanie princípu „internacionalizácia“ podobne, ako v roku 2019. Podiel MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ z odvetvia priemyslu sa ani v krízovom roku 2020 nezmenil, avšak zaostal za priemerom krajín EÚ. Pokles ukazovateľa v prípade týchto krajín je spôsobený všeobecným ekonomickým poklesom a poklesom vývozu ako celku.

⁵⁰ https://ec.europa.eu/environment/ecoap/denmark_en

⁵¹ SME country fact sheet 2020

Tabuľka č. 20: Porovnanie ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
Dostupnosť informácií (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	–	1,4	1,6	–	–	1,7	1,8	–	–	1,6	1,7	–	–
Zapojenie obchodnej komunity (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	–	1,6	1,6	–	–	1,4	1,7	–	–	1,7	1,8	–	–
Predbežné rozhodnutia (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	–	1,8	1,7	–	–	1,9	1,8	–	–	1,9	1,9	–	–
Formality - automatizácia (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	–	1,7	1,6	–	–	2,0	1,7	–	–	1,8	1,7	–	–
Formality - postupy (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	–	1,3	1,3	–	–	1,7	1,6	–	–	1,7	1,7	–	–
Cezhraničná spolupráca agentúr (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	–	1,8	1,4	–	–	1,8	1,4	–	–	1,7	1,7	–	–
MSP vyvážajúce do krajín mimo EÚ online	%	–	–	2,5	4,3	–	–	2,8	5,0	–	–	2,0	5,0	–	–
MSP vyvážajúce tovar do krajín mimo EÚ	%	1,9	10,0	1,9	9,7	1,9	9,8			–	–	–	–	–	–
MSP dovážajúce tovar z krajín mimo EÚ	%	2,7	11,2	2,8	11,3	2,8	11,6			–	–	–	–	–	–
Vplyv regulácií na priame zahraničné investície (1 = veľmi vysoký, 7 = veľmi nízky)	bod	4,5	4,5	5,0	4,8	5,5	5,1	5,5	5,1	–	–	–	–	–	–
Efektívnosť colného odbavovacieho procesu (1 = veľmi nízka, 5 = veľmi vysoká)	bod	4,5	4,8	4,5	4,8	4,4	4,9	4,5	4,9	–	–	–	–	–	–
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ z odvetvia priemyslu	%	–	–	1,8	–	1,8	6,3	1,7	5,0	1,7	10,0	1,7	10,0	1,7	9,2

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov OECD, WEF a Eurostatu

Poskytovanie podpory MSP vykonávajúcich internacionalizačné aktivity sa aj v roku 2020, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, sústredilo na Národný projekt „Podpora internacionalizácie MSP“ pod hlavičkou SARIO v spolupráci Národných podnikateľských centier a Slovak Business Agency. Internacionalizačnú podporu poskytuje prostredníctvom prístupu k financovaniu napríklad Eximbanka. Spolupráca by mala stimulovať ďalší rozvoj a rast MSP, posilniť ich konkurencieschopnosť a postavenie v národnom hospodárstve, čo vytvára predpoklady pre ich úspešný prienik na zahraničné trhy.

Tabuľka č. 21: Vývoj ukazovateľov princípu "internacionalizácia" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
Dostupnosť informácií (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	1,4	–	1,7	–	1,6	–	-0,1	↓	0,2	↗
Zapojenie obchodnej komunity (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	1,6	–	1,4	–	1,7	–	0,3	↗	0,1	↗
Predbežné rozhodnutia (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	1,8	–	1,9	–	1,9	–	0,0	=	0,2	↗
Formality - automatizácia (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	1,7	–	2,0	–	1,8	–	-0,2	↓	0,1	↗
Formality - postupy (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	1,3	–	1,7	–	1,7	–	0,0	=	0,4	↗
Cezhraničná spolupráca agentúr (0 = najhoršie, 2 = najlepšie)	bod	–	1,8	–	1,8	–	1,7	–	-0,1	↓	-0,1	↓
MSP vyvážajúce do krajín mimo EÚ online	%	–	2,5	–	2,8	–	2,0	–	-0,8	↓	-0,5	↓
MSP vyvážajúce tovar do krajín mimo EÚ	%	1,9	1,9	1,9	–	–	–	–	0,0	=	0,0	=
MSP dovážajúce tovar z krajín mimo EÚ	%	2,7	2,8	2,8	–	–	–	–	0,0	=	0,2	↗
Vplyv regulácií na priame zahraničné investície (1 = veľmi vysoký, 7 = veľmi nízky)	bod	4,5	5,0	5,5	5,5	–	–	–	0,0	=	1,0	↗
Efektívnosť colného odbavovacieho procesu (1 = veľmi nízka, 5 = veľmi vysoká)	bod	4,5	4,5	4,4	4,5	–	–	–	0,1	↗	0,0	=
Podiel MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ z odvetvia priemyslu	%	–	1,8	1,8	1,7	1,7	1,7	1,69	0,0	=	-0,1	↓
Podiel vývozu MSP na celkovom vývoze mimo EÚ	%	19,0	21,0	16,4	16,2	15,3	15,9	16,3	0,4	↗	-2,7	↓
Objem vývozu MSP do krajín mimo EÚ	mil. Eur	1 850,0	2 007,4	1 532,1	1 604,5	1 646,7	1 618,1	1 983,5	365,4	↗	133,5	↗

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov OECD, WEF, Eurostatu a SBA

Zo strednodobého hľadiska je negatívnym trendom pokles podielu MSP vyvážajúcich do krajín mimo EÚ z odvetvia priemyslu. Tento pokles je síce nízky, o 0,1 p. b., no napriek tomu z hľadiska toho, že EÚ je najvýznamnejším partnerom Slovenska pri obchodných výmenách, nie je dobrým. Zo strednodobého hľadiska, ako i medziročne, narástol objem vývozu MSP do krajín mimo EÚ. Prieskumy SBA v minulosti potvrdili, že väčšina MSP nemá záujem o podnikanie za hranicami Slovenska. Aj z tohto hľadiska má veľký zmysel pokračovať v internacionalizačných aktivitách realizovaných na Slovensku.

Príklady dobrej praxe

S cieľom posilniť medzinárodnú spoluprácu založilo **Holandsko** verejne – súkromnú agentúru Internationaal Strategisch Overlag Nederland.⁵² Agentúra rozvíja verejno-súkromné internacionalizačné stratégie, monitoruje priebeh medzinárodných programov a projektov a rozvíja vzájomnú súdržnosť a spoluprácu v rámci verejno – súkromnej medzinárodnej

⁵² SME Fact Sheet Netherlands

ekonomickej siete. Činnosť agentúry je zameraná na zachovanie pozície Holandska na súčasných trhoch a zvýšenie na rozvojových trhoch.⁵³

Už v minulosti spomínané **Estónsko** stále využíva na podporu internacionalizácie digitálnu platformu „Visiidid.ee“. Platforma umožňuje budovať dôveru (napríklad prostredníctvom príslušnosti k estónskej obchodnej delegácii, čo zvyšuje dôveryhodnosť partnera), zameriava sa na zvýšenie objemu exportu, čo je možné napríklad prostredníctvom podpory vstupu na nové trhy, sústreďuje sa na zvýšenie investícií pritekajúcich do krajiny. Platforma poskytuje kalendár a popis všetkých plánovaných návštev podnikových obchodných delegácií. Táto webová stránka obsahuje návštevy organizované prezidentom, predsedom vlády, ministrom, ministerstvom a obchodnou a priemyselnou komorou. O účasť v programe sa môžu uchádzať všetky podniky registrované v Estónsku a aspoň čiastočne vlastnené Estóncami. Účasť je podmienená súhlasom organizátorov. Zástupcovia podnikov si musia hradiť náklady na ubytovanie, ako aj všetky miestne a organizačné náklady.⁵⁴

3.11 Digitalizácia

Digitálna transformácia sa čoraz viac premieta do bežných životov miliónov Európanov. Nemalý vplyv má aj na podnikanie, špeciálne na podnikanie malých a stredne veľkých firiem. Digitálna transformácia integruje fyzické a digitálne systémy a v kombinácii s inovatívnymi obchodnými modelmi a procesmi vedie k vytvoreniu inteligentných produktov, služieb a výrazného zvýšenia produktivity. Kľúčové výzvy pre MSP v nadchádzajúcom období možno rozdeliť do troch hlavných kategórií – dostupnosť a informovanosť v oblasti digitálnych technológií, kapacita zapojiť sa do digitálnej transformácie a schopnosť spojiť digitálnu stratégiu s obchodným modelom.

Napriek tomu podľa údajov EK, zastávalo 20,3 % mikropodnikov názor, že digitálne technológie nie je nutné zavádzať. V prípade malých a stredne veľkých podnikov išlo o významne nižší podiel (15,8 malých a 9,8 % stredne veľkých firiem).⁵⁵

Tak či onak, digitalizácia významne vplýva a bude vplývať na výkonnosť malých a stredných podnikov. Ako osobitnú oblasť hodnotí digitalizáciu aj EK vo „Výročnej správe o stave európskych MSP 2020/2021“. Aj z tohto dôvodu sme ju zaradili medzi princípy, ktoré premiérovo hodnotíme v Audite hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE 2020.

Hodnotenie uplatňovania princípu „digitalizácia“ na Slovensku

Výber hodnotených ukazovateľov digitalizácie sme založili na základe Metodической príručky „Monitorovanie výkonnosti MSP v Európe“. Všetky dostupné a použité zdroje pochádzajú z európskeho štatistického úradu Eurostat.

Výhodou ukazovateľov použitých na hodnotenie digitalizácie je dobrá dostupnosť, pričom niektoré štatistiky sú prístupované v dvojročných intervaloch (jednotlivci, ktorí využívajú programovací jazyk), niektoré s väčším časovým odstupom (MSP s prístupom k internetu). Ako môžeme vidieť z hodnotenia, Slovensko zaostáva vo všetkých hodnotených oblastiach, napriek tomu, že v niektorých je toto zaostávanie oproti priemeru EÚ 27 len mierne. Napríklad MSP s vlastnou web stránkou sú len o 1 p. b. nižšie ako údaje európskeho priemeru, na úrovni európskeho priemeru je tiež využívanie webovej stránky alebo aplikácie MSP k predaju výrobkov alebo služieb. Hlboko pod priemerom EÚ 27 je však využívanie cloudových služieb.

⁵³<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2020/11/12/agenda-en-verslagen-internationaal-strategisch-overleg-nl-2019>

⁵⁴ <https://visiidid.ee/>

⁵⁵ Annual Report on European SME's 2020/2021

Len veľmi mierne zaostáva Slovensko voči priemeru EÚ pri indikátore MSP s prístupom na internet.

Tabuľka č. 22: Porovnanie ukazovateľov princípu "digitalizácia" v SR a EÚ v r. 2014 – 2020

Ukazovateľ	M. j.	2014		2015		2016		2017		2018		2019		2020	
		SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ	SR	EÚ
MSP s vlastnou webovou stránkou (%)	%	74,0	72,0	79,0	74,0	78,0	76,0	78,0	75,0	76,0	76,0	73,0	76,0	75,0	76,0
MSP, ktoré nakupujú cloudové počítačové služby	%	19,0	17,0	20,0	19,0	17,0	18,0	22,0	23,0	20,0	23,0	–	–	25,0	35,0
MSP využívajúce vlastnú webovú stránku alebo aplikáciu k predaju	%	–	–	–	–	–	–	–	–	13,0	13,0	11,0	14,0	15,0	15,0
Jednotlivci, ktorí využívajú programovací jazyk	%	–	–	3,0	5,0	3,0	5,0	4,0	5,0	–	–	4,0	6,0	–	–
MSP s prístupom k internetu	%	98,0	97,0	97,0	97,0	97,0	97,0	98,0	97,0	96,0	97,0	96,0	97,0	–	–

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Eurostatu

Pozitívom hodnotenia v ukazovateli digitalizácie je vývoj zo strednodobého hľadiska, v rokoch 2014 – 2020. Medziročne sa zvýšil podiel MSP s vlastnou webovou stránkou, pričom tento podiel sa zvýšil aj zo strednodobého hľadiska o 1 p. b. Výrazne stúpol podiel MSP využívajúcich cloudové služby, medziročne o 5 p. b. a strednodobo o 6 p. b. Za posledné tri roky sa tiež zvýšil podiel MSP využívajúcich web k online predaju, pričom medziročný nárast je až o 4 p. b. Jedným z dôvodov môže byť tlak na presun veľkej časti predaja do online priestoru v súvislosti s koronakrízou. Medziročne sa nezmenil podiel jednotlivcov využívajúcich programovací jazyk, pričom strednodobo mierne narástol. Zo strednodobého hľadiska mierne klesol podiel MSP s prístupom k internetu a to z deklarovaných 98 % na 96 %.

Tabuľka č. 23: Vývoj ukazovateľov princípu "digitalizácia" v SR

Ukazovateľ	M. j.	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Medziročná zmena*		Strednodobý trend**	
									Abs.	Vývoj	Abs.	Vývoj
MSP s vlastnou webovou stránkou (%)	%	74,0	79,0	78,0	78,0	76,0	73,0	75,0	2,0	↑	1,0	↗
MSP, ktoré nakupujú cloudové počítačové služby	%	19,0	20,0	17,0	22,0	20,0	–	25,0	5,0	↑	6,0	↗
MSP využívajúce vlastnú webovú stránku alebo aplikáciu k predaju	%	–	–	–	–	13,0	11,0	15,0	4,0	↑	2,0	↗
Jednotlivci, ktorí využívajú programovací jazyk	%	–	3,0	3,0	4,0	–	4,0	–	0,0	=	1,0	↗
MSP s prístupom k internetu	%	98,0	97,0	97,0	98,0	96,0	96,0	–	0,0	=	-2,0	↘

Zdroj: vypracované SBA na základe údajov Eurostatu

Koronakríza a opatrenia, ktoré viaceré prevádzky uzatvorili mali v poslednom období veľký dopad na MSP aj v oblasti digitalizácie. Sledovali sme masívny presun predaja do online priestoru, pričom sa dá predpokladať, že aj po skončení koronakrízy tieto trendy pretrvávajú

Príklady dobrej praxe

Digitalizáciu ako prioritu vnímajú predstavitelia viacerých krajín. Veľmi dobrým príkladom je **Švédsko**, ktoré sa snaží o rozvoj konkurencieschopného podnikateľského prostredia, pričom sa zameralo najmä na dostupnosť širokopásmového internetu v krajine, aj do vidieckych

oblastí. Na tento účel vyčlenilo 20 mil. eur, pričom tento program má byť aj odpoveďou na pandémiu COVID – 19.⁵⁶

Rakúsko patrí medzi krajiny, v ktorej sa dá digitalizácia považovať za kľúčovú prioritu. Digitalizácia v Rakúsku má súvis so znižovaním regulačnej záťaže podnikov. Rakúsko rozvíja napríklad platformu „oesterreich.gv.at“, ktorá zdigitalizovala väčšinu administratívnych postupov pre občanov a podniky. Taktiež je možné založiť spoločnosť s ručeným obmedzením plne digitálne.⁵⁷

⁵⁶ SME Fact Sheet

⁵⁷ SME Fact Sheet

4 Postavenie a vývoj SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE

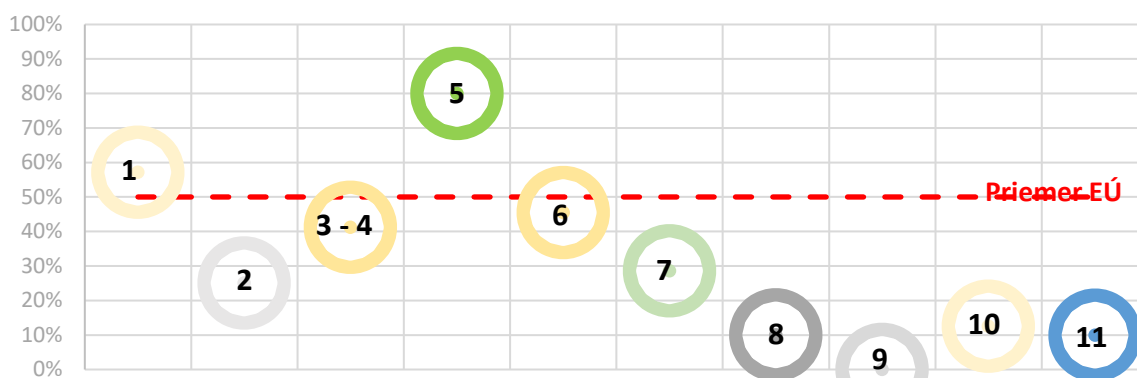
Počet malých a stredných podnikov je na Slovensku dlhodobo veľmi vysoký. Rok 2020 bol pre viaceré z týchto podnikov kritickým, pričom viacero z nich muselo svoju činnosť, aj vplyvom pandémie ukončiť. Došlo k zastaveniu rastu početnosti malých a stredných podnikov. Napriek tomu však majú MSP 59,1 % podiel na zamestnanosti v hospodárstve SR. Snahou každej z krajín, Slovensko nevynímajúc je úspešne implementovať zásady zamerané na podporu podnikania. Naprieč jednotlivými princípmi ale i naprieč jednotlivými krajinami je toto uplatňovanie princípov rôzne.⁵⁸

4.1 Postavenie SR v rámci EÚ po zohľadnení pravidelných a nepravidelných ukazovateľov

Hodnotenie SR v uplatňovaní jednotlivých princípov v roku 2020 je i tento rok premenlivé. Na výsledky tohto hodnotenia tento rok, viac ako inokedy, vplýva nedostupnosť niektorých dát, a to či už z dôvodov nepoužitia údajov Svetovej banky, nedostupnosti niektorých rebríčkov z dôvodu koronakrízy, či nedostupnosti viacerých ukazovateľov, ktoré sú hodnotené na dvojročnej, prípadne viacročnej báze. Napriek tomu však hodnotenie prináša niektoré zaujímavé výsledky. Oproti predchádzajúcemu hodnoteniu sme, najmä s ohľadom na veľké množstvo chýbajúcich ukazovateľov upustili od jednoduchého hodnotenia len za rok 2020 a hodnotili sme komplexne, teda kde ukazovatele dostupné neboli, tak sme použili naposledy dostupné. Tento spôsob hodnotenia teda kombinuje a porovnáva vždy najaktuálnejšie dostupné údaje všetkých (pravidelných aj nepravidelných) ukazovateľov auditu, ktoré sú vzájomne porovnateľné s inými krajinami EÚ a majú rôznu periodicitu vykazovania.

V porovnaní s minuloročným auditom sa postavenie SR voči priemeru EÚ v roku 2020 zlepšilo v uplatňovaní princípu „podnikanie“ „najsť mysliť v malom a ústretová správa, „štátna pomoc“. Mierne zhoršenie pozorujeme v princípe „Prístup k financovaniu“ ktoré však spolu s princípom „štátna pomoc stále ostáva ako mierne nadpriemerná oblasť. Najhoršie hodnotenie bolo dosiahnuté v princípe „životné prostredie“, kde Slovensko výrazne zaostáva, rovnako ako v prípade nového princípu „digitalizácia“. Zle hodnotená je aj internacionalizácia, pričom zhoršenie nastáva aj kvôli zhoršeniu transpozície európskych smerníc do národnej legislatívy.

Graf č. 2: Postavenie SR z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE

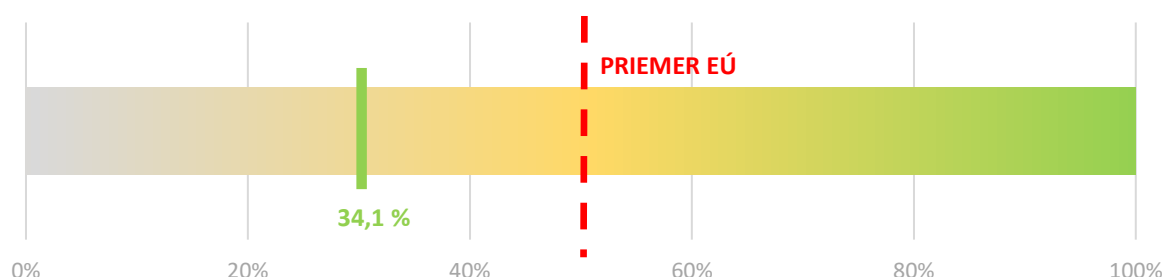

Zdroj: vlastné spracovanie

⁵⁸ <http://monitoringmsp.sk/2021/07/13/aky-bol-rok-2020-z-pohladu-malych-a-strednych-podnikov-na-slovensku-v-cislach/>

Z celkového počtu 44 medzinárodne porovnateľných dostupných ukazovateľov hodnotiacich uplatňovanie princípov SBAfE v poslednom hodnotenom roku⁵⁹ vykazovalo Slovensko v porovnaní s priemerom EÚ lepšie výsledky v 13 ukazovateľoch, v 2 ukazovateľoch dosiahlo totožnú hodnotu a v 29 ukazovateľoch vykazovalo horšie výsledky. Celkový podiel ukazovateľov nachádzajúcich sa nad priemerom alebo na úrovni priemeru EÚ predstavoval 34,09 %. Slovensko tak na základe porovnania hodnôt ukazovateľov s ostatnými krajinami EÚ možno v uplatňovaní princípov SBAfE za rok 2020 zaradiť **pod priemer EÚ**.

Graf č. 3: Celkové postavenie SR v rámci EÚ z hľadiska uplatňovania princípov SBAfE v roku 2020

Zdroj: vlastné spracovanie

4.2 Vývoj uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku

Od roku 2008, kedy vstúpila do platnosti iniciatíva SBAfE, sa podmienky podnikania na Slovensku zlepšili vo väčšine hodnotených oblastí. Napriek tomu, že ani v súčasnosti ich rozhodne nemožno považovať za ideálne, opatrenia prijaté na národnej úrovni za posledné desaťročie nemalou mierou prispeli k zvýšeniu podpory podnikania na Slovensku. Na uplatňovaní jednotlivých zásad SBAfE sa okrem orgánov verejnej správy, špecializovaných inštitúcií, finančných inštitúcií a záujmových združení významne podieľala a naďalej úspešne podieľa Slovak Business Agency, ktorá je jedinou špecializovanou inštitúciou z hľadiska podpory MSP poskytujúcou komplexnú pomoc podnikateľom v súlade s princípmi iniciatívy SBAfE. Zo všetkých opatrení realizovaných v poslednom desaťročí nemožno nespomenúť zriadenie Národného podnikateľského centra, ktoré predstavuje jednotné miesto poskytujúce komplexné poradenstvo a služby MSP – tzv. „one-stop-shop“ či Centra lepšej regulácie, ktoré sa v rámci svojich aktivít zameriava na znižovanie regulačnej záťaže MSP. Slovak Business Agency prostredníctvom svojich programov zabezpečuje tiež pomoc MSP nachádzajúcim sa v rôznych fázach životného cyklu, pôsobiacim v rôznych regiónoch SR či MSP, ktorých ambíciou je presadiť sa na zahraničnom trhu. Nástroje podpory MSP zo strany SBA však nemajú len nefinančný, ale aj finančný charakter – napr. poskytovanie mikropôžičiek. Svoju úlohu plní SBA aj v prípade rozširovania podnikateľského vzdelávania.

V priebehu uvedeného obdobia došlo vplyvom implementácie množstva aktivít zo strany vlády, ministerstiev, bánk, fondov, záujmových združení a samotnej Slovak Business Agency k zvýšeniu podnikateľskej aktivity, zvýšeniu záujmu o podnikanie, zníženiu administratívy,

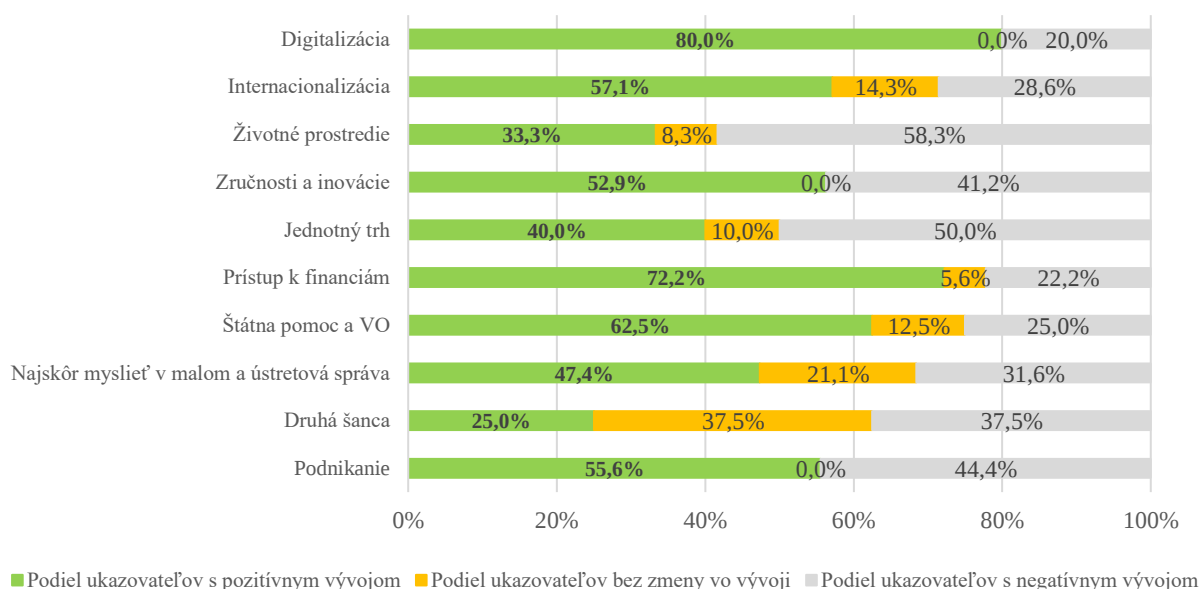
⁵⁹ Hodnoty všetkých porovnateľných ukazovateľov boli porovnané za rok 2020, výnimku tvoril len princíp č. 9 – t. j. „životné prostredie“, v prípade ktorého boli pre nedostatok relevantných dát za rok 2019 použité dáta aj za rok 2019

zlepšeniu prístupu k financiám, zjednodušeniu prieniku začínajúcich MSP na jednotný trh, zvýšeniu digitalizácie MSP či zlepšeniu prieniku na trhy mimo krajín EÚ. Na strane druhej však rozvoju podnikania na Slovensku v roku 2020 naďalej a opakovane zabráňovalo vysoké daňovo-odvodové zaťaženie, pretrvávajúca byrokracia či niektoré legislatívne zmeny, v dôsledku ktorých podnikateľom opäť vzrástli náklady na podnikanie (napríklad rast minimálnej mzdy). Situáciu navyše značne komplikovali obmedzenia súvisiace s koronavírusom, ktoré viacerým podnikom najmä v oblasti služieb veľkú časť roka znemožňovali podnikat'.

Strednodobý vývoj

V strednodobom horizonte (rokov 2014 – 2020) došlo k výraznému zlepšeniu SR predovšetkým v uplatňovaní novo hodnoteného princípu „digitalizácia“. Zlepšenie v strednodobom horizonte nastáva až pri 80 % ukazovateľov. Zo strednodobého hľadiska sa na základe revidovaných údajov zlepšil tiež ukazovateľ „prístup k financiám“ a už minulý rok konštatované strednodobé zlepšenie v ukazovateli „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ sa trend zlepšovania potvrdil aj na základe tohtoročného hodnotenia. Zlepšenie väčšiny hodnotených ukazovateľov zaznamenali aj „zručnosti a inovácie“, „internacionalizácia“ a „podnikanie“. Najnižší progres zaznamenalo Slovensko v priebehu uplynulých 6 rokov v uplatňovaní princípov druhá šanca a životné prostredie. Zatiaľ čo v prípade druhej šance nemožno hovoriť o výraznom zhoršení (keďže 37,5 % ukazovateľov stagnovalo), u ukazovateľov zameraných na životné prostredie došlo k zhoršeniu vo väčšine hodnotených ukazovateľoch. Rozpačitý vývoj bol zaznamenaný aj v uplatňovaní princípu zručnosti a inovácie, ktorého 41,2 % ukazovateľov zaznamenalo v roku 2020 horší výsledok ako v minulosti.

Graf č. 4: Strednodobý trend vývoja ukazovateľov uplatňovania princípov SBAfE v SR

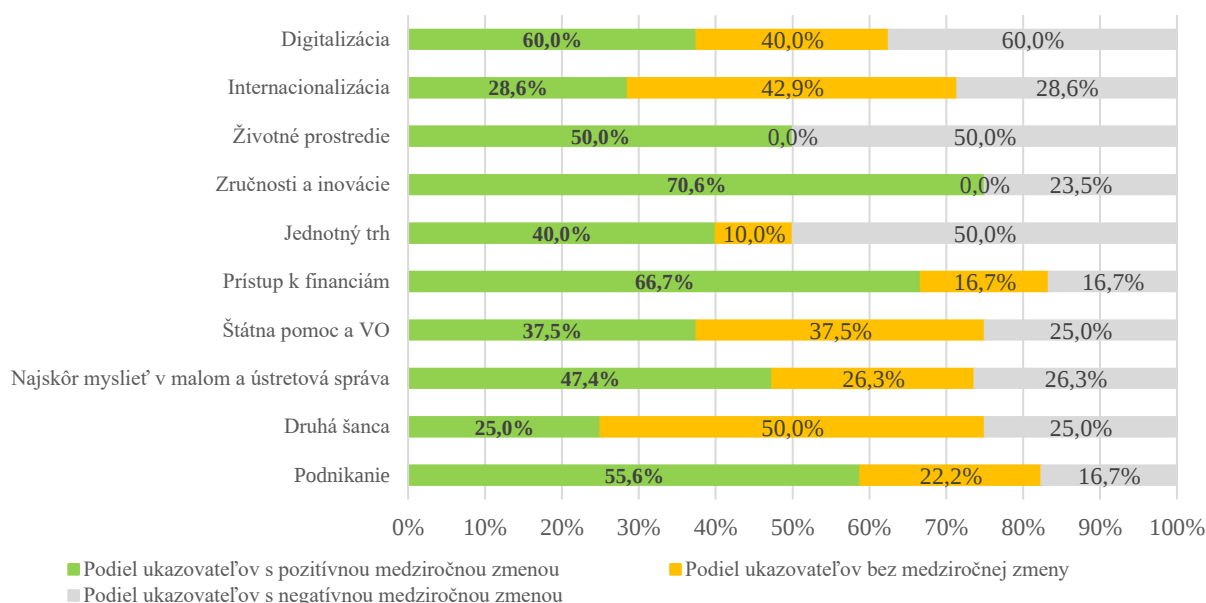

Zdroj: vlastné spracovanie

Medziročná zmena

V medziročnom porovnaní údajov z posledného a predposledného dostupného roka došlo najvýraznejšiemu medziročnému zlepšeniu v oblasti zručností a inovácií (u 70 % ukazovateľov) prístupu k financovaniu (u 66,7 % ukazovateľov), digitalizácia (u 60 % ukazovateľov) a podnikanie (u 55,6 % ukazovateľov). Pozitívne je možné hodnotiť medziročné zlepšenie ukazovateľov „životné prostredie“, ktoré sme v minulosti hodnotili značne negatívne. Tomuto hodnoteniu napomohol i fakt, že hodnotenie bolo tento rok komplexnejšie, s väčším množstvom aktualizovaných ukazovateľov. Negatívnou skutočnosťou je, že ukazovatele zostávajúcich princípov SBAfE zaznamenali v roku 2020 stagnáciu príp. zhoršenie skúmaných parametrov.

Graf č. 5: Medziročná zmena vo vývoji ukazovateľov uplatňovania princípov SBAfE v SR

Zdroj: vlastné spracovanie

4.3 Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku

Na základe výsledkov hodnotenia uplatňovania jednotlivých princípov SBAfE na Slovensku je možné vymedziť oblasti, v ktorých dosahuje Slovensko uspokojivé výsledky a tiež oblasti, v ktorých má isté rezervy, ktorých odstránenie by malo byť prioritou v nadchádzajúcom období. Súhrn pozitívne a negatívne hodnotených oblastí uplatňovania princípov iniciatívy Small Business Act for Europe na Slovensku v členení podľa jednotlivých princípov znázorňuje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka č. 24: **Pozitívne a negatívne hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku**

	Pozitívne hodnotené oblasti (+)	Negatívne hodnotené oblasti (-)
Podnikanie	✓ podnikateľská aktivita v počiatočnom štádiu ✓ zámer podnikat' ✓ podnikanie ako žiaduca kariérna voľba ✓ sebadôvera ✓ rýchlorastúce podniky ✓ miera vzniku ✓ koncept „one-stop-shop“ ✓ miera vysokej očakávanej tvorby pracovných miest	- podnikateľské vzdelávanie - nedostatok príležitostí na začatie podnikania vo svojom regióne - počet vzniknutých MSP
Druhá šanca	✓ index platobnej neschopnosti ✓ miera zániku nižšia ako priemer EÚ	- čas a náklady na vyriešenie platobnej neschopnosti - strach zo zlyhania
Najskôr myslieť v malom a ústretová správa	✓ náklady na začatie podnikania ✓ náklady na vymáhanie zmlúv ✓ dane a byrokracia	- kompetencie a efektívnosť vládnych zamestnancov pri podpore nových a rastúcich firiem - protekcionizmus vlády - daňové úniky - rovnosť šancí - rýchlo sa meniaci legislatíva
Štátna pomoc a verejné obstarávanie	✓ účasť podnikov na tendroch ✓ zákazky rozdelené na časti ✓ priemerné oneskorenie platieb verejných orgánov ✓ podiel víťazných uchádzačov MSP (napriek medziročnému poklesu)	- kvalita a stav vládnych podporných programov
Prístup k financiám	✓ platobná disciplína ✓ straty z nedobytných pohľadávok ✓ ochota bánk poskytovať úver ✓ financovanie prostredníctvom bankových úverov ✓ zlyhané úvery ✓ výška úrokovej miery pre MSP	- zamietnuté žiadosti o úver - investície rizikového kapitálu - financovanie prostredníctvom grantov a zvýhodnených úverov - prístup k verejnej finančnej podpore
Jednotný trh	✓ prebiehajúce konania o porušení povinnosti ✓ prístup na existujúce trhy pre nové a rastúce firmy	- netransponované smernice EÚ - priemerné oneskorenie transpozície smerníc - vývoz a dovoz MSP do/z krajín EÚ - premenlivosť (dynamika) trhu
Zručnosti a inovácie	✓ podiel MSP predávajúcich online ✓ elektronický obchod ✓ podiel MSP na high – tech vývoze	- obrat z elektronického obchodu - podiel podnikov zamestnávajúcich odborníkov z IKT - školenia zamestnancov v IKT - výskum a vývoj dostupný MSP
Životné prostredie	✓ podiel zeleného na VO ✓ rastúci podiel spotreby OZE ✓ výroba/poskytovanie ekologických produktov/služieb	- využívanie verejných podpor, opatrení na výrobu ekologických výrobkov - rozvoj environmentálnych technológií
Internacionalizácia	✓ rastúci objem vývozu MSP do krajín mimo EÚ	- vývoz a dovoz mimo krajín EÚ - vplyv regulácií na priame zahraničné investície - efektívnosť colného odbavovacieho procesu
Digitalizácia	✓ MSP využívajúce vlastnú web stránku k predaju ✓ prístup MSP k internetu ✓ vlastná webová stránka MSP	- využívanie cloudových počítačových služieb v MSP - schopnosť využívať programovací jazyk

Zdroj: vlastné spracovanie

4.4 Dopad prijatých iniciatív a legislatívnych zmien na súčasnú pozíciu SR

Princíp č. 1 – Podnikanie - v uplatňovaní princípu podnikanie sa SR dlhodobo nachádza okolo priemeru EÚ. Výsledky v roku 2020 naznačili mierne sa zlepšujúci trend. V priebehu posledných 7 rokov bolo prijatých množstvo opatrení, ktoré prispeli k zlepšeniu podnikateľského prostredia, čo sa pozitívne prejavilo hlavne v strednodobom horizonte hodnotenia. Pozitívom je tiež určitá kontinuita pri prijímaní opatrení bez ohľadu na politickú orientáciu vlády. Iniciatívy prijaté v období rokov 2014 – 2020 tak mali prevažne pozitívny dopad na uplatňovanie princípu. V roku 2020 sa podpora podnikania upriamila na zníženie niektorých regulačných povinností ale pozitívom z hľadiska MSP je tiež zníženie dane z príjmu do obratu 100 000 z 19 % na 15 %. Negatívny dopad na uplatňovanie princípu v roku 2020 mali najmä legislatívne opatrenia - hlavne opätovné zvýšenie minimálnej mzdy napriek krízovému obdobiu. Osobitnú kapitolu problémov so sebou priniesli reštrikcie súvisiace s koronavírusom. Tie v roku 2020 natoľko ovplyvnili podnikateľské prostredie, že aj pozitívne efekty nemali dostatočný čas na prejavenie sa. Veľmi problematickým sa naďalej javí podnikateľské vzdelávanie, ktoré navyše bolo do značnej miery zasiahnuté uzatvorením škôl po značnú časť roka 2020.

Princíp č. 2 – Druhá šanca – v hodnotení uplatňovania princípu druhá šanca možno SR na základe výsledkov dosiahnutých v roku 2020 uplatniť iba čiastočné závery, a to z dôvodu nedostupnosti niektorých dát. Avšak aj na základe týchto záverov vieme konštatovať, že Slovensko naďalej má rezervy v uplatňovaní daného princípu. Paradoxom je, že nové opatrenia na podporu druhej šance boli v roku 2020 uplatnené najmä v súvislosti s koronakrízou. Do hodnotenia sa zásadnejšie nepremietli, naopak, narástol strach zo zlyhania.

Princípy č. 3 a 4 – Najskôr myslieť v malom a ústretová správa – Pozitívom je dlhodobo stúpajúce hodnotenie kvality a efektívnosti vládnych zamestnancov. Toto hodnotenie narástlo už tretí rok po sebe. Slovensko však za európskymi krajinami zaostáva vo viacerých indikátoroch. Vysoká je napríklad miera protekcionizmu a negatívne sú tiež hodnotené daňové úniky, či rovnosť šancí v podnikaní. Súčasne je však potrebné poznamenať, že v analyzovanom období bolo prijatých hneď niekoľko iniciatív, v dôsledku ktorých došlo v priebehu rokov 2014 – 2020 k zlepšeniu, napríklad v hodnotení daňového zaťaženia. Prispieť k ďalšiemu pozitívnemu vývoju by mala podpora ďalšej elektronizácie a automatizácie procesov na úrovni verejnej správy, implementácia antibyrokratických balíčkov či využívanie e-kasy.

Princíp č. 5 – Štátna pomoc a verejné obstarávanie – výkonnosť SR v uplatňovaní daného princípu v priebehu rokov 2014 – 2020 vzrástla, čo radí Slovensko v našom hodnotení dlhobehjšie nad priemer EÚ. Iniciatívy prijaté od roku 2014 možno hodnotiť pozitívne – strednodobý aj krátkodobý trend vývoja hodnotených ukazovateľov sa zlepšil. Obzvlášť kladne možno hodnotiť zníženie priemerného oneskorenia platieb verejných orgánov, zvýšenie podielu podnikov zúčastňujúcich sa na verejných tendroch a vysoký podiel víťazných uchádzačov MSP, čo súvisí s výraznou prevahou počtu MSP na Slovensku. Negatívom je však pokles v roku 2020, avšak pozitívny trend víťazných uchádzačov MSP vo verejných tendroch pretrváva. Stúpa tiež kvalitatívne hodnotenie vládnych podporných programov pre MSP.

Princíp č. 6 – Prístup k financiám – patrí dlhodobo medzi najstabilnejšie a najpozitívnejšie hodnotené oblasti uplatňovania princípov SBAfE na Slovensku. Napriek tomu, že v priamom porovnaní dosiaľ dostupných ukazovateľov za rok 2020 sa SR zaradilo tesne pod priemer EÚ, vývoj ukazovateľov vyznačujúcich sa časovým oneskorením naznačuje, že celkové výsledky za rok 2021 prevýšia priemer EÚ. V minulom roku sme predikovali zlepšenie nad priemer EÚ už v roku 2020, avšak z dôvodu koronakrízy sa zhoršili niektoré parametre, napríklad klesla

ochota bánk poskytnúť úver. Naďalej síce klesal podiel zamietnutých žiadostí o úver a pretrváva tiež znižovanie úrokových mier. Negatívom je dlhodobo podpriemerné využívanie alternatívnych zdrojov financovania.

Princíp č. 7 – Jednotný trh – v uvedenej oblasti došlo k výraznému zhoršeniu, a kým v minulosti sme hodnotili uplatňovanie princípu ako príklad toho, kde SR dosahuje lepšie výsledky ako pri uplatňovaní iných princípov, hodnotenie 2020 spôsobilo výraznejší pokles ukazovateľa. Výsledky roka 2020 spôsobili zhoršenie najmä v miere transpozície a času transpozície smerníc EÚ do národnej legislatívy. V porovnaní s európskym priemerom sa Slovensko umiestnilo lepšie aj v oblasti prebiehajúcich konaní o porušení povinností, čo však nie je výsledok zlepšenia Slovenska, ale zhoršenia ostatných krajín, kedy došlo k zvýšeniu priemeru. Zlepšeniu uplatňovania princípu v posledných analyzovaných rokoch prispeli najmä opatrenia zamerané na odstránenie administratívnych prekážok v podnikaní so zahraničnými subjektmi či opatrenia podporujúce expanziu MSP na zahraničné trhy. Iniciatívy a legislatívne zmeny prijaté v období rokov 2014 – 2020 sa javia ako účinné, zlepšenie výkonnosti SR v danej oblasti si však vyžaduje vyvinúť väčšie úsilie na podporu vývozu a dovozu slovenských MSP, ktoré v porovnaní s európskymi konkurentmi v podnikateľskej aktivite v zahraničí značne zaostávajú.

Princíp č. 8 – Zručnosti a inovácie – dlhodobo podpriemerné výsledky v hodnotení ukazovateľa sa potvrdili aj v roku 2020. V porovnaní s ostatnými európskymi krajinami sa slovenské MSP vyznačujú len veľmi nízkou mierou inovácií, čo je spôsobené jednak nedostatkom kvalifikovaných odborníkov a tiež nedostatočnou podporou vzdelávania v oblasti IT. Napriek tomu, že mnohé z hodnotených ukazovateľov zaznamenali v krátkodobom aj strednodobom horizonte zlepšenie, postavenie SR v rámci EÚ sa zásadne nezlepšuje. Jediným svetlejšim bodom je zvýšenie MSP predávajúcich online na úroveň európskeho priemeru, čo je jedným z pozitívnych dopadov koronakrízy. Prijaté opatrenia na podporu zručností a inovácií MSP na Slovensku za je naďalej možné označiť ako nedostatočné. Podpora zavádzania inovácií u slovenských MSP by tak (aj vzhľadom na súčasnú pandemickú situáciu) mala byť jednou z priorít v nadchádzajúcom období.

Princíp č. 9 – Životné prostredie – v súčasnosti ho však možno zaradiť medzi hlboko podpriemerné. Európska únia kladie čoraz väčší dôraz na environmentálnu zodpovednosť podnikov, čo sa prejavuje aj v rastúcich nárokoch na efektívne využívanie zdrojov, zavádzanie ekologických procesov a využívanie obnoviteľných zdrojov energie. Slovensko od roku 2014 prijalo niekoľko opatrení zameraných na obehové hospodárstvo a tvorbu pracovných miest v „zelenom“ hospodárstve. Pozitívom je stúpajúci podiel spotreby obnoviteľných zdrojov energie, či pokles emisií CO₂ z priemyselných procesov. Stúpa tiež podiel zeleného na verejnom obstarávaní. Negatívom je dlhodobo sa zhoršujúce a oproti ostatným krajinám nízke hodnotenie Eko-inovačného indexu. Negatívom je tiež nami identifikovaná nulová aktivita v oblasti legislatívnych zmien zavedených v roku 2020.

Princíp č. 10 – Internacionalizácia – uplatňovanie princípu internacionalizácia na Slovensku patrí v porovnaní s EÚ medzi podpriemerné. Iniciatívy prijaté po roku 2014 mali na uplatňovanie princípu síce priaznivý, ale len minimálny dopad. V uvedenom období došlo k miernemu zlepšeniu hodnotenia v oblasti zvýšenia vývozu do mimoeurópskych krajín a to aj v absolútnej výške. Prijaté iniciatívy tak možno hodnotiť kladne, je však nevyhnutné naďalej podporovať a motivovať MSP v rozširovaní svojich aktivít na trhy mimo EÚ, doterajšia snaha sa zdá byť nedostatočná.

Princíp č. 11 – Digitalizácia – napriek tomu, že uplatňovanie tohto princípu môžeme hodnotiť ako podpriemerné, viaceré ukazovatele zaostávajú len minimálne. Podiel MSP s vlastnou webovou stránkou sa dlhodobo drží na úrovni 75 %, čo je len mierne pod priemerom

ostatných krajín EÚ. Rezervy sú viditeľné najmä v oblasti prechodu na technologicky náročnejšie a sofistikovanejšie oblasti digitalizácie (napr. využívanie cloudových služieb, umelej inteligencie, big data, robotizácie...). Štát by sa mal v tomto smere zamerať skôr na iniciatívy súvisiace so vzdelávaním, ktoré v konečnom dôsledku bude mať dopad aj na uplatňovanie princípu digitalizácie.

5 Podnikateľské prostredie v SR a zahraničí

Základom pre dlhodobý rozvoj podnikateľských aktivít je kvalitné podnikateľské prostredie. Výsledky v oblasti medzinárodného porovnania konkurencieschopnosti zverejňujú každoročne viaceré inštitúcie. V kapitole 5, vo väzbe na postavenie SR, sú uvedené výsledky medzinárodných rebríčkov Svetového ekonomického fóra (Správa o globálnej konkurencieschopnosti) a renomovaného švajčiarskeho Inštitútu pre rozvoj manažmentu (Svetová ročenka konkurencieschopnosti). Zároveň sú v tejto kapitole prezentované dosiahnuté výsledky v hodnotení Slovenska za Index ekonomickej slobody. Postavenie Slovenska je z pohľadu vyššie uvedených rebríčkov konkurencieschopnosti analyzované okrem umiestnenia v rebríčku aj z pohľadu pozície v rámci krajín regiónu V4. Z časového hľadiska je v nasledujúcich podkapitolách analyzovaná konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia Slovenskej republiky z krátkodobého, a v prípade niektorých aj zo strednodobého hľadiska.

5.1 Global Competitiveness Index

Index konkurencieschopnosti *Global Competitiveness Index* (ďalej len „GCI“) vypovedá o perspektíve krajiny v oblasti dosahovania udržateľného hospodárskeho rastu v strednodobom horizonte. Na Slovensku je partnerom Svetového ekonomického fóra a koordinátorom prieskumu realizovanom na území SR Podnikateľská aliancia Slovenska (ďalej len „PAS“).

Svetové ekonomické fórum (World Economic Forum) pripravilo v roku 2020 špeciálne vydanie Správy o globálnej konkurencieschopnosti (ďalej len „Správa“),⁶⁰ v ktorej pozastavilo doterajšie komparatívne porovnávanie v rámci rebríčku hodnotených krajín kvôli pandémie. Namiesto zostaveného rebríčka bola Správa v roku 2020 zameraná na skúmanie predpokladov ekonomického oživenia po pandémii COVID-19 v kontexte udržateľného a inkluzívneho hospodárstva. Svetové ekonomické fórum sledovalo jedenásť oblastí (parametrov) za celkovo 37 krajín, prostredníctvom ktorých by mali krajiny dosiahnuť ekonomickú transformáciu. Zameriava sa na nové aspekty ekonomickej transformácie, ide o tzv. skóre pripravenosti.⁶¹

⁶⁰ Viac informácií dostupných na: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2020>.

Tabuľka č. 25: **Jedenásť prioritných oblastí na dosiahnutie ekonomickej transformácie**

Č. oblasti	Oblasť	Zameranie
1.	Zabezpečiť, aby verejné inštitúcie používali stabilné riadiace princípy, vytvárali dlhodobú víziu a získali si dôveru občanov	Orientácia na inštitúcie najmä v kontexte potrieb efektivity a transparentnosti.
2.	Modernizovať infraštruktúru s cieľom uľahčiť a rozšíriť prístup k elektrine a IKT	Prechod k zelenejšej a inkluzívnej ekonomike podporovaný významnými investíciami do infraštruktúry vrátane rozšírenia digitálnych sietí.
3.	Posun k progresívnejšiemu zdaňovaniu. Prehodnotiť, ako sú zdaňované korporácie, bohatstvo a práca na vnútroštátnej a na medzinárodnej úrovni	Celkovo v tejto oblasti dosahovali jednotlivé krajiny nižšie skóre, čo poskytuje priestor na zlepšenie.
4.	Aktualizácia učebných osnov a rozšírenie investícií do zručností potrebných pre pracovné miesta v budúcnosti	Rekvalifikácia, zvyšovanie kvalifikácie a aktualizácia učebných osnov patria medzi kľúčové. Vzdelávacie systémy by mali byť inovované tak, aby zaistili digitálne zručnosti a kritické myslenie. A to má byť zabezpečené prostredníctvom škôl, univerzít a programov celoživotného vzdelávania.
5.	Prehodnotiť pracovné zákony a sociálnu ochranu pre novú ekonomiku a nové potreby pracovníkov	Zamerať sa na rozšírenie sociálnej ochrany, ako aj na uľahčenie prístupu k vzdelávaniu, príprave a zdraviu, a tým podporovať rozvoj ľudského kapitálu.
6.	Rozvinúť starostlivosť o starších, infraštruktúru starostlivosti o deti a zdravotnú starostlivosť a inovácie v prospech ľudí a ekonomiky	Oblasť č. 6 patrí medzi základné faktory budovania spravodlivejšej spoločnosti a zároveň posilňovania ľudského kapitálu.
7.	Zvýšiť stimuly na smerovanie finančných zdrojov do dlhodobých investícií, posilniť stabilitu a rozšíriť inklúziu	Prostredníctvom dlhodobých investícií dosahovať prosperujúci finančný sektor.
8.	Prehodnotiť rámec hospodárskej súťaže a protimonopolné pravidlá adekvátne potrebám 4. priemyselnej revolúcie a zabezpečiť prístup na lokálne a medzinárodné trhy	Vytvárať priaznivé podnikateľské prostredia.
9.	Uľahčiť vytváranie „trhov zajtrajška“, najmä v oblastiach, ktoré si vyžadujú spoluprácu medzi verejným a súkromným sektorom	Poskytovať lepšie podmienky pre zavádzanie nových technológií. Dosahované skóre jednotlivých krajín bolo v tejto oblasti relatívne nízke.
10.	Stimulovať a rozširovať investície do výskumu, inovácií a vynálezov, ktoré môžu vytvoriť nové „trhy zajtrajška“	Pripravenosť na „trhy zajtrajška“.
11.	Motivovať firmy, aby zlepšovali diverzitu, spravodlivosť a inklúziu s cieľom zvýšiť kreativitu	Rozmanitosť, rovnosť a inklúzia musí byť neoddeliteľnou súčasťou inovačnej stratégie transformácie ekonomiky.

Zdroj: vlastné spracovanie, spracované na základe Správy o globálnej konkurencieschopnosti 2020.

Podľa dosiahnutých výsledkov, žiadna zo sledovaných krajín nie je úplne pripravená na ekonomickú transformáciu. Slovensko v hodnotených oblastiach neobstalo najlepšie. S výnimkou jednej oblasti dosahovalo Slovensko v desiatich parametroch skóre, ktoré bolo pod úrovňou globálneho priemeru.

Prehodnotenie rámca hospodárskej súťaže a protimonopolné pravidlá adekvátne potrebám 4. priemyselnej revolúcie a zabezpečenie prístupu na lokálne a medzinárodné trhy bola najslabším parametrom tzv. skóre pripravenosti na ekonomickú transformáciu. V rámci predmetnej oblasti sa Slovensko umiestnilo na predposlednom mieste (36. miesto). Naopak nadpriemernú úroveň globálneho skóre dosahuje Slovensko v oblasti *Modernizovania infraštruktúry s cieľom uľahčenia a rozšírenia prístupu k elektrine a IKT*. Nepriaznivé sú aj parametre *Stimulovania a rozširovania investícií do výskumu, inovácií a vynálezov, ktoré môžu*

vytvoriť nové „trhy zajtrajška“, ako aj *Motivovania firiem, aby zlepšovali diverzitu, spravodlivosť a inklúziu s cieľom zvýšiť kreativitu.*

Aj z pohľadu krajín EÚ, ktoré boli predmetom hodnotenia⁶², sa SR neumiestnila najlepšie. V piatich parametroch bola SR na chvoste hodnotených krajín (konkrétne v oblastiach 7 až 11) a v štyroch parametroch sa umiestnila na 14. mieste (konkrétne v oblastiach 1,4,5,6).

Ani z pohľadu porovnania krajín V4 sa Slovensko neumiestnilo najlepšie. Ako druhá z pohľadu krajín Vyšehradskej skupiny sa SR umiestnila v piatich oblastiach (konkrétne v oblasti 1,2,3,4 a 6). Ako tretia z krajín V4 sa umiestnilo Slovensko v troch oblastiach (konkrétne v oblasti 5,7 a 9) a ako štvrtá zhodne v troch oblastiach (konkrétne v oblasti 8,10 a 11).

Tabuľka č. 26: **Postavenie SR v r. 2020 v špeciálnom vydaní Správy o globálnej konkurencieschopnosti**

Č. oblasti	Oblasť	Poradie SR	Dosiahnuté skóre
1.	Zabezpečiť, aby verejné inštitúcie používali stabilné riadiace princípy, vytvárali dlhodobú víziu a získali si dôveru občanov	27	50,0
2.	Modernizovať infraštruktúru s cieľom uľahčiť a rozšíriť prístup k elektrine a IKT ⁶³	10	84,9
3.	Posun k progresívnejšiemu zdaňovaniu. Prehodnotiť, ako sú zdaňované korporácie, bohatstvo a práca na vnútroštátnej a na medzinárodnej úrovni	27	44,4
4.	Aktualizácia učebných osnov a rozšírenie investícií do zručností potrebných pre pracovné miesta v budúcnosti	27	46,5
5.	Prehodnotiť pracovné zákony a sociálnu ochranu pre novú ekonomiku a nové potreby pracovníkov	24	58,7
6.	Rozvinúť starostlivosť o starších, infraštruktúru starostlivosti o deti a zdravotnú starostlivosť a inovácie v prospech ľudí a ekonomiky	25	35,5
7.	Zvýšiť stimuly na smerovanie finančných zdrojov do dlhodobých investícií, posilniť stabilitu a rozšíriť inklúziu	30	54,7
8.	Prehodnotiť rámec hospodárskej súťaže a protimonopolné pravidlá adekvátne potrebám 4. priemyselnej revolúcie a zabezpečiť prístup na lokálne a medzinárodné trhy	36	49,1
9.	Uľahčiť vytváranie „trhov zajtrajška“, najmä v oblastiach, ktoré si vyžadujú spoluprácu medzi verejným a súkromným sektorom	29	39,3
10.	Stimulovať a rozširovať investície do výskumu, inovácií a vynálezov, ktoré môžu vytvoriť nové „trhy zajtrajška“ ⁶⁴	34	31,3
11.	Motivovať firmy, aby zlepšovali diverzitu, spravodlivosť a inklúziu s cieľom zvýšiť kreativitu	34	52,1

Zdroj: vlastné spracovanie, spracované na základe Správy o globálnej konkurencieschopnosti 2020.

⁶² Predmetom hodnotenia bolo 18 krajín EÚ: Belgicko, Česko, Dánsko, Estónsko, Fínsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Portugalsko, Rakúsko, Slovensko, Španielsko, Švédsko, Taliansko.

⁶³ Podľa Správy Svetového ekonomického fóra patrí Slovensko medzi tie krajiny, ktoré sú vďaka infraštruktúre lepšie pripravené na ekonomickú situáciu. Bol zaznamenaný pokrok v oblasti regulácií životného prostredia. Avšak budovanie novšej a zelenšej infraštruktúry zostáva naďalej menej rozvinuté.

⁶⁴ Správa Svetového ekonomického fóra poukázala, že Slovensko je menej pripravené na vytvorenie „trhov zajtrajška“, nakoľko nemá dostatočne rozvinutú sieť verejných inštitúcií, ktoré by napomáhali k formovaniu agendy vedy, technológie a inovácií, a ktoré by zároveň úzko spolupracovali s výskumnými inštitúciami a súkromným sektorom.

5.2 World Competitiveness Yearbook

Index konkurencieschopnosti ekonomík, vydávaný renomovaným švajčiarskym Inštitútom pre rozvoj manažmentu, hodnotí kvalitu podnikateľského prostredia v 63 krajinách sveta. Na účely tohto indexu sa považuje za kvalitné prostredie také, ktoré najviac napomáha podnikom presadiť sa doma a v zahraničí. Sledovaný index berie pri vyhodnocovaní konkurencieschopnosti ekonomík do úvahy rôzne typy údajov, pričom ide o kombináciu tzv. tvrdých a mäkkých dát. Tvrdé dáta v podobe štatistických údajov sú získavané z rôznych medzinárodných, národných a regionálnych organizácií, súkromných inštitúcií, ako aj partnerských inštitúcií. Z hľadiska váhy predstavujú 2/3 na celkovom hodnotení. Zvyšná 1/3 je tvorená tzv. mäkkými dátami, ktoré sú získavané na základe prieskumu (Executive Opinion Survey). Index zahŕňa 235 ukazovateľov, pričom rebríček zohľadňuje širokú škálu tzv. tvrdých štatistík, ako aj mäkkých údajov z prieskumu verejnej mienky, ktorý pokrýva aj oblasť sociálnej súdržnosti, globalizácie a korupcie. Kritériá sa pravidelne revidujú a aktualizujú v závislosti od nových teórií, výskumov a údajov, ako aj v závislosti od vývoja globálnej ekonomiky. V roku 2020 boli pridané nové kritériá, ktoré reflektujú dosiahnutie trvalo udržateľných cieľov OSN (Sustainable Development Goals – SDGs.). Kritériá poskytujú predstavu, kde sa nachádza hospodárstvo s ohľadom na rôzne trvalo udržateľné ciele (ako vzdelávanie, životné prostredie, inklúzia, starnutie populácie a zdravie).

Podľa svetovej ročenky konkurencieschopnosti (World Competitiveness Yearbook) sa v roku 2020 na prvých troch miestach umiestnil Singapur, Dánsko a Švajčiarsko. V prvej desiatke najkonkurencieschopnejších krajín sa umiestnilo aj Holandsko (4. miesto), Hongkong (5. miesto), Švédsko (6. miesto), Nórsko (7. miesto), Kanada (8. miesto), Spojené arabské emiráty (9. miesto) a Spojené štáty americké (10. miesto). Aj v roku 2020 bolo hodnotených a medzinárodne porovnávaných 63 krajín. V rámci medziročného porovnania si najvýraznejšie polepšilo v sledovanom ukazovateli konkurencieschopnosti Dánsko (o 6 priečok). Ďalej aj Kanada (o 5 priečok) a Nórsko (o 4 priečky), vďaka čomu sa v roku 2019 umiestnili v prvej desiatke najkonkurencieschopnejších krajín. Menej výrazne si polepšilo Švédsko (o 3 priečky), Holandsko (o 2 priečky) a Švajčiarsko (o 1 priečku). Naopak, najvýraznejšiu stratu pozície zaznamenali Spojené štáty americké, ktoré sa prepadli v rebríčku konkurencieschopnosti na desiate miesto (strata 7 miest v rebríčku). Spojené arabské emiráty sa prepadli o 4 miesta v rebríčku, čím sa umiestnili na predposlednom mieste. Len Singapur si udržal svoje postavenie z predchádzajúceho obdobia, čím zostával prvé miesto v zostavenej tabuľke najkonkurencieschopnejších krajín. Jedným z významných zistení z roku 2020 je sila menších ekonomík. Podľa riaditeľa IMD svetového centra konkurencieschopnosti (Artura Brisa), „výhodou malých hospodárstiev v kontexte súčasnej krízy je schopnosť bojovať proti pandémiei.“

Tabuľka č. 27: Postavenie vybraných krajín v rebríčku WCY v r. 2020

Poradie krajín	Krajina	Medziročná zmena (v poradí krajín)
1.	Singapur	0
2.	Dánsko	+6
3.	Švajčiarsko	+1
4.	Holandsko	+2
5.	Hongkong	-3
6.	Švédsko	+3
7.	Nórsko	+4
8.	Kanada	+5
9.	Spojené arabské emiráty	-4
10.	Spojené štáty americké	-7
33.	Česká republika	0
39.	Poľsko	-1
47.	Maďarsko	0
57.	Slovenská republika	-4

Zdroj: vlastné spracovanie, spracované na základe ročenky World Competitiveness Yearbook 2019, 2020.

V roku 2020 sa Slovenská republika umiestnila vo WCY rebríčku konkurencieschopnosti na 57. mieste spomedzi 63 hodnotených krajín. V medziročnom porovnaní ide o oslabenie postavenia Slovenska o štyri priečky v sledovanom medzinárodnom rebríčku konkurencieschopnosti. Slovenská republika zastáva z pohľadu regiónu V4 najslabšie výsledky z krajín Vyšehradskej skupiny. Už tretí rok sa SR kontinuálne umiestňuje až za Maďarskom (v rebríčku WCY už o 10 miest). V porovnaní s Českou republikou, ktorá sa v rámci regiónu umiestnila najlepšie, zaostáva Slovensko o 24 priečok v zostavenej tabuľke WCY a v porovnaní s Poľskom o 18 pozícií v rebríčku. Poľsko si zhoršilo svoju pozíciu v rebríčku pre zhoršenie ekonomickej výkonnosti (aj v oblasti zahraničných investícií a medzinárodného obchodu). V komparácii s inými krajinami sa zhoršilo aj v ukazovateľoch podnikateľskej legislatívy, trhu práce a kvality základnej infraštruktúry. Z výsledkov je možné konštatovať, že spomedzi krajín V4 si práve Slovensko najvýraznejšie zhoršilo svoju pozíciu. Hodnotené výsledky v rámci konkurencieschopnosti Slovenska sú podľa Svetovej ročenky konkurencieschopnosti 2020 (v rámci trendov) najmä o hľadani rovnováhy medzi expanziou výdavkov štátu a hospodárskym rastom, ako aj dlhodobou udržateľnosťou verejných financií a sociálnou politikou.

Okrem oslabeného postavenia Slovenska v medzinárodnom porovnaní, nemenej priaznivou skutočnosťou zaznamenanou v roku 2020 je aj vývoj pozície SR v rámci hodnotených krajín EÚ.⁶⁵ Podľa zostaveného rebríčka konkurencieschopnosti WCY 2020 sa Slovensko umiestnilo na predposlednom mieste, za ktorým sa umiestnilo už len Chorvátsko. Dosiahnuté výsledky vypovedajú o slabom postavení SR aj v rámci krajín EÚ. Medzi najväčšie výzvy pre rast konkurenčnej schopnosti Slovenska sa radí: stabilizácia výdavkov a návrat k vyrovnanému rozpočtu, posilnenie procesov digitalizácie vo všetkých sektoroch; nedostatočná kvalifikovaná

⁶⁵ V zostavenej tabuľky WCY nie je hodnotená Malta.

pracovná sila a vysoké náklady na pracovnú silu; reforma sektora vzdelávania, ktorá by bola v súlade s potrebami zamestnávateľov a posilnenie podnikateľského prostredia.⁶⁶

Tabuľka č. 28: Celkové postavenie SR v rebríčku WCY v r. 2014 - 2020

World Competitiveness Yearbook	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Poradie SR	45.	46.	40.	51.	55.	53.	57.
Celkový počet hodnotených krajín	60	60	59	63	63	63	63

Zdroj: SBA, spracované na základe ročeniek World Competitiveness Yearbook 2014 – 2020

5.3 IMD World Digital Competitiveness Ranking

V rámci indexu opäť Inštitút pre rozvoj manažmentu (Institute for Management Development) vydáva Svetovú ročenku digitálnej konkurencieschopnosti. Hodnotí v nej 63 krajín z hľadiska digitálnej konkurencieschopnosti. Index vyjadruje pripravenosť podnikateľského prostredia na rozvoj digitálnej ekonomiky, pričom za kvalitné prostredie je považované také, ktoré pomáha rozvíjať digitálne kapacity. Sústreď sa pritom na tri faktory:

- Znalosti – schopnosť porozumieť a naučiť sa nové technológie
- Technológie – schopnosti rozvíjať nové digitálne inovácie
- Pripravenosť na budúcnosť

V Audite hodnotenia uplatňovania princípov 2020 vyhodnocujeme aj tento ukazovateľ z dôvodu samostatného hodnotenia digitalizácie. Rebríček je pravidelne vyhodnocovaný od roku 2016.

V roku 2020 sa na prvých troch miestach umiestnili Spojené štáty americké, Singapur a Dánsko. Do prvej desiatky IMD zaradilo ešte Švédsko, Hong Kong, Švajčiarsko, Holandsko, Kóreu, Nórsko a Fínsko. Lídrmi v celosvetovom meradle sú teda aj krajiny, ktoré sú veľkostne a počtom obyvateľov podobné Slovensku.

Tabuľka č. 29: Postavenie vybraných krajín v rebríčku WDCR v r. 2020

Poradie krajín	Krajina	Medziročná zmena (v poradí krajín)
1.	USA	0
2.	Singapur	0
3.	Dánsko	+1
4.	Švédsko	-1
5.	Hong Kong	+3
6.	Švajčiarsko	-1
7.	Holandsko	-1
8.	Kórejská republika	+2
9.	Nórsko	0
10.	Fínsko	-3
32.	Poľsko	+1
35.	Česká republika	+2
47.	Maďarsko	-4
50.	Slovenská republika	-3

Zdroj: vlastné spracovanie, spracované na základe ročenky World Competitiveness Yearbook 2019, 2020

⁶⁶ Tlačová správa IMD World Competitiveness Yearbook 2020. Svetová ročenka konkurencieschopnosti 2020 (Slovenská republika).

Ako môžeme vidieť z údajov ostatných krajín V4, Slovensko nielen pokleslo ale výraznejší pokles zaznamenalo len Maďarsko. Napriek tomu sa všetky krajiny v rebríčku umiestnili lepšie ako Slovensko, pričom hodnotenie Slovenska patrí medzi hlboko podpriemerné.

Tabuľka č. 30: Celkové postavenie SR v rebríčku WDCR v r. 2014 - 2020

World Competitiveness Yearbook	2016	2017	2018	2019	2020
Poradie SR	41	43	50	47	50
Hodnotená oblasť: Znalosti	41	43	49	48	51
Hodnotená oblasť: Technológie	41	43	47	44	51
Hodnotená oblasť: Pripravenosť na budúcnosť	43	46	53	47	51
Celkový počet hodnotených krajín	59	63	63	63	63

Zdroj: SBA, spracované na základe ročeniek World Digital Competitiveness Ranking 2014 – 2020

V roku 2020 skončilo Slovensko v hodnotení na 50. mieste. Od roku 2016 však Slovensko v celkovom hodnotení postupne klesá. Prepád oproti roku 2019 je „len“ o tri priečky, avšak oproti roku 2016 ide o prepád o 9 miest. V oblasti „znalosti“ sa Slovensko prepadlo o 10 miest, v oblasti „technológie“ rovnako a v oblasti „pripravenosť na budúcnosť“ ide o prepád o 8 miest. Slovensko sa vo všetkých troch ukazovateľoch prepadlo aj v medziročnom porovnaní.

5.4 Index ekonomickej slobody

Americká organizácia The Heritage Foundation v spolupráci s denníkom The Wall Street Journal každoročne vypracúvajú analytickú štúdiu Index ekonomickej slobody, v ktorej je skúmaná úroveň ekonomickej slobody v jednotlivých krajinách. Skúmaný index poukazuje na väzbu medzi ekonomickou slobodou a prosperitou ekonomík. Index definuje ekonomickú slobodu ako „obmedzenosť vládneho vplyvu na rozhodovanie o produkcii, alebo spotrebe tovaru a služieb nad rozsah nevyhnutný na zachovanie slobody“.⁶⁷ Úroveň ekonomickej slobody je hodnotená na základe 12 oblastí ekonomickej slobody, ktoré sú zoskupené do nasledovných štyroch pilierov:

- uplatňovanie zákona (ochrana vlastníckych práv, integrita vlády, efektivita súdnictva),
- veľkosť vlády (vládne výdavky, daňové zaťaženie, fiškálne zdravie),
- efektívnosť regulácie (sloboda podnikania, sloboda pracovného trhu a menová sloboda),
- otvorenosť trhov (sloboda obchodovania, investičná sloboda a finančná sloboda).

Každá z dvanástich oblastí ekonomickej slobody je hodnotený na škále od 0 (minimálna ekonomická sloboda) do 100 (maximálna ekonomická sloboda), pričom výsledné skóre krajiny je vypočítané ako priemer zo sledovaných 12 oblastí ekonomickej slobody. Celkové hodnotenie je aritmetickým priemerom hodnotení jednotlivých oblastí, pričom každej z oblastí sa prisudzuje rovnaká váha, pričom hodnotených bolo celkovo 180 krajín sveta. Výsledné hodnotenie ekonomickej slobody zodpovedá úrovni hodnotiacej škále, pričom krajina môže byť považovaná za: slobodnú (100-80), prevažne slobodnú (79,9-70), mierne slobodnú (69,9-60), prevažne neslobodnú (59,9-50) alebo môže byť považovaná za krajinu, v ktorej je potláčaná sloboda (49,9-40).

⁶⁷ Prevzaté zo stránky Nadácie F.A. Hayeka. Dostupné na: <<https://www.hayek.sk/index-ekonomickej-slobody-2014/>>

Medzi desať ekonomicky najslobodnejších krajín v roku 2020 patril: Singapur (1.miesto), Hongkong (2.miesto), Nový Zéland (3.miesto), Austrália (4.miesto), Švajčiarsko (5.miesto), Írsko (6.miesto), Veľká Británia (7.miesto), Dánsko (8.miesto), Kanada (9.miesto) a Estónsko (10.miesto). V rámci najslobodnejších krajín sveta došlo v sledovanom roku 2020 k viacerým zmenám v rebríčku desiatich najslobodnejších krajín. Najvýraznejšie zmeny v medziročnom porovnaní dosiahlo Dánsko, ktoré si v rebríčku zlepšilo svoje postavenie o 6 miest v tabuľke. Aj Estónsko si zlepšilo svoje postavenie (posilnenie pozície v tabuľke o 5 miest).

Tabuľka č. 31: **Postavenie a hodnotenie vybraných krajín v rebríčku IEF v r. 2020**

Poradie krajín	Krajina	Dosiahnuté skóre	Medziročná zmena v bodoch
1.	Singapur	89,4	-
2.	Honkong	89,1	-1,1
3.	Nový Zéland	84,1	-0,3
4.	Austrália	82,6	1,7
5.	Švajčiarsko	82,0	0,1
6.	Írsko	80,9	0,4
7.	Veľká Británia	79,3	0,4
8.	Dánsko	78,3	1,6
9.	Kanada	78,2	0,5
10.	Estónsko	77,7	1,1
23.	Česká republika	74,8	1,1
46.	Poľsko	69,1	1,3
60.	Slovenská republika	66,8	1,8
62.	Maďarsko	66,4	1,4

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o IEF 2020, 2019

V roku 2020 sa Slovenská republika v hodnotenom indexe ekonomickej slobody umiestnila na 60. mieste (mierne slobodná). V medziročnom porovnaní ide o posilnenie pozície Slovenska o 5 miest. Aj z pohľadu regiónu V4 sa zmenilo postavenie Slovenska v porovnaní s rokom 2019. V roku 2020 zastávalo predposledné miesto z krajín Vyšehradskej skupiny. Česká republika si udržiava svoju dominantnú pozíciu v rámci regiónu V4, za ktorou nasledovalo Poľsko. Aj napriek celkovému zlepšeniu pozície v rámci hodnoteného ukazovateľa (zlepšenie o 2 miesta) sa Maďarsko umiestnilo v monitorovanom roku až za Slovenskom. V rámci porovnania krajín EÚ zastáva Slovensko 22. miesto. Medziročne ide o posilnenie pozície (posun o 2 miesta v rámci krajín EÚ 27).

Z pohľadu vývoja úrovne ekonomickej slobody, tak ako v prípade hodnotenia ostatných ukazovateľov, ktoré posudzujú úroveň konkurencieschopnosti krajiny, vyplynulo medziročné posilnenie postavenia Slovenska. Napriek tomu zo strednodobého hľadiska, nedošlo k výraznejšiemu zlepšeniu pozície. V porovnaní s rokom 2015 je postavenie Slovenska horšie o 10 miest. Vo všeobecnosti je možné konštatovať, že v sledovanom období 2014 – 2020 dochádza k miernemu poklesu, najmä v oblasti slobody podnikania, slobody na pracovnom trhu a menovej slobody. V medziročnom porovnaní okrem toho dochádza najmä k miernemu rastu v oblasti efektivity súdnictva a slobody obchodovania a výraznému posilneniu vládnej integrity.

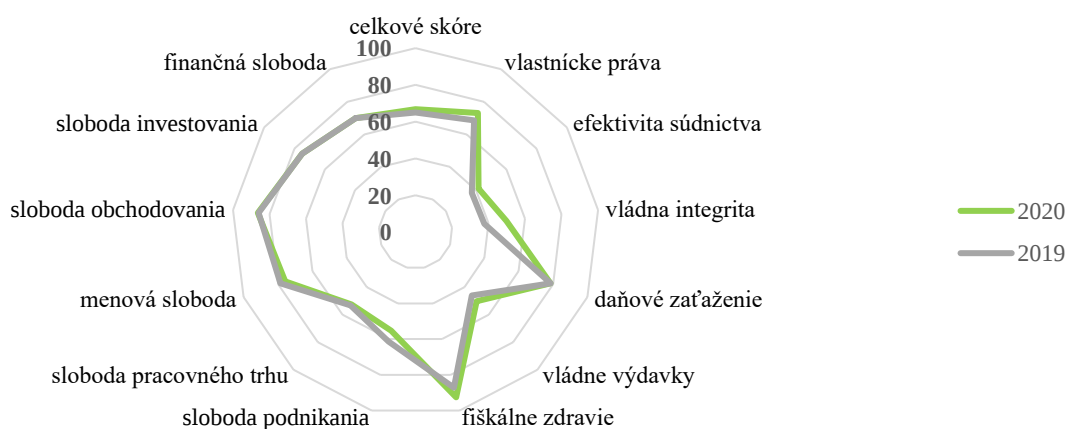
Tabuľka č. 32: Celkové postavenie SR v rebríčku IEF v r. 2014 - 2020

Index of Economic Freedom	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Poradie SR	57.	50.	56.	57.	59.	65.	60.
Celkový počet hodnotených krajín	178	178	178	180	180	180	180

Zdroj: SBA, spracované na základe Správy o IEF 2014 – 2020

Najlepšie hodnotenie dosiahlo Slovensko v roku 2020 v rámci oblasti fiškálneho zdravia (92,6). Relatívne vysoké hodnotenie bolo zaznamenané aj v oblasti slobody obchodovania (86,4) a v oblasti slobody investovania (75,0). Na druhej strane Slovensko dosahuje relatívne vysoké daňové zaťaženie (78,5). Kontinuálne medzi slabo hodnotené oblasti patrí efektívnosť súdnictva (41,7), vládna integrita (49,7) a oblasť vládnych výdavkov (50,2).

Graf č. 6: Postavenie SR v jednotlivých oblastiach IEF v r. 2019-2020

Zdroj: SBA, spracované na základe údajov IEF 2019 - 2020

6 Návrhy a odporúčania

Iniciatíva Small Business Act bola prijatá v roku 2008. Pozitívnu správou je, že uplatňovanie viacerých ukazovateľov na Slovensku zaznamenalo výrazný progres takmer vo všetkých hodnotených oblastiach. Rozdielna ostáva miera a rýchlosť uplatňovania jednotlivých princípov.

Od roku 2014, ktorý predstavuje východiskový bod hodnotenia auditu došlo na základe vývoja hodnôt jednotlivých ukazovateľov k významnému posunu v podpore podnikania MSP na Slovensku predovšetkým v uplatňovaní princípov „podnikanie“, „najsôr myslieť v malom a ústretová správa“, „štátna pomoc a verejné obstarávanie“ a „prístup k financiám“. V medziročnom porovnaní zaznamenali zlepšenie v hodnotených parametroch princípy „štátna pomoc a verejné obstarávanie“, „prístup k financiám“ a „zručnosti a inovácie“ a „digitalizácia“. Napriek pozitívnemu trendu v uvedených oblastiach je však potrebné priznať, že v mnohých prípadoch bol progres v ostatných krajinách markantnejší, čo sa prejavilo nielen v postavení SR v uplatňovaní princípov SBAfE, ale aj v medzinárodných indexoch hodnotiacich stav podnikateľského prostredia. V záujme zlepšenia postavenia SR v uplatňovaní princípov iniciatívy SBAfE sme na základe výsledkov auditu za rok 2020 navrhli niekoľko odporúčaní, ktoré by mohli významnou mierou prispieť k zlepšeniu podnikania MSP na Slovensku:

Princíp č. 1 – Podnikanie

- čiastočne sa podarilo znížiť daňovo-odvodové zaťaženie podnikateľov, avšak odporúčali by sme v trende pokračovať, daňový systém sprehľadniť a znížiť niektoré priame sadzby daní;
- legislatívne vymedziť definíciu rodinného podniku a prijať opatrenia zabezpečujúce ľahšiu prevoditeľnosť rodinného podniku;
- zabezpečiť, aby vzdelávací systém bral do úvahy nielen výchovu zamestnancov ale tiež rozvoj mäkkých a podnikateľských zručností;
- zavádzať podnikateľské vzdelávanie do učebných osnov a podporovať rozvoj podnikateľského myslenia a podnikateľských zručností na všetkých stupňoch škôl;
- povzbudzovať a rozvíjať podnikateľský potenciál žien a migrantov;
- znižovať regionálne rozdiely;
- prehľbovať spoluprácu medzi MSP a špecializovanými inštitúciami – Slovak Business Agency, Združenie podnikateľov Slovenska, Slovenský živnostenský zväz a pod.

Princíp č. 2 – Druhá šanca

- zjednodušiť podmienky pre urýchlené ukončenie podnikateľskej činnosti a vysporiadanie všetkých záväzkov;
- znížiť čas a náklady súvisiace s ukončením podnikateľskej činnosti;
- zaviesť legislatívne opatrenia umožňujúce podnikateľským subjektom verejne pristupovať k informáciám o bonite a podlžnostiach obchodných partnerov;
- zefektívniť systém súdnych rozhodnutí v obchodných sporoch a konkurzných konaniach;

- implementovať systém včasného varovania zabráňujúci potenciálnemu bankrotu podniku.

Princíp č. 3 – Najskôr myslieť v malom

- zvyšovať kvalitu doložiek vplyvov pre MSP;
- zamedziť nezrozumiteľnej a náročnej formulácii regulácií;
- pokračovať v znižovaní byrokratickej záťaže;
- znížiť legislatívny chaos, zavádzať jednotlivé opatrenia k určitému dátumu, dať podnikateľom dostatočný čas pripraviť sa na prípadné zmeny;
- vo väčšej miere implementovať MSP test do procesu posudzovania dopadov regulácií;
- implementovať princíp „najskôr myslieť v malom“ nielen do legislatívnych predpisov, ale aj administratívnych postupov;

Princíp č. 4 – Ústretová správa

- zlepšiť vzájomnú komunikáciu medzi orgánmi verejnej správy, ktorá by viedla k zníženiu potreby predkladania množstva požadovaných dokladov zo strany MSP;
- pokračovať v zavádzaní komplexného systému elektronickej verejnej správy znižujúci administratívnu náročnosť procesov;
- zlepšovať služby e-governmentu, napríklad v širšom zapojení firiem do vyplňania niektorých formulárov online (daňové priznanie);
- podporovať vzájomné konzultácie medzi verejnou správou a podnikateľským prostredím;
- zefektívniť a zrýchliť proces založenia spoločnosti (napr. prostredníctvom online udeľovania licencií na podnikanie);
- zabezpečiť zjednodušenie a sprehľadnenie legislatívy;
- podporovať a naďalej rozvíjať implementáciu zásady „len raz“;
- znížiť byrokratickú záťaž MSP;
- pokračovať v aplikácii prístupu „1 in 2 out“.

Princíp č. 5 – Štátna pomoc a verejné obstarávanie

- pokračovať v úplnej elektronizácii procesu verejného obstarávania – t. j. zabezpečiť služby elektronickej aukcie, elektronickeho výberového konania, povinného elektronickeho oznámenia a elektronických ponúk;
- skrátiť lehoty na vybavenie žiadostí o štátnu pomoc;
- skvalitniť vládne podporné programy pre MSP;
- zvýšiť informovanosť o formách štátnej pomoci pre MSP.

Princíp č. 6 – Prístup k financiám

- zvýšiť informovanosť o alternatívnych zdrojoch financovania pre MSP;
- zvýšiť informovanosť o existujúcich finančných schémach a podpore pre MSP na miestnej, regionálnej a národnej úrovni;
- umožniť MSP žiadať o európske, národné alebo miestne dotácie priamo v centre „one-stop-shop“;
- zjednodušiť proces získania finančných prostriedkov zo štrukturálnych fondov;
- zaviesť prísnejšie sankcie za oneskorené platby s cieľom zmierniť riziká, ktoré môžu priviesť MSP do platobnej neschopnosti;
- prehodnotiť možnosť umožniť podnikateľským subjektom vyplácať mzdu vo forme akciových opcií, ktoré by boli zdaňované nižšou daňovou sadzbou ako príjem;
- zvýšiť povedomie o možnosti financovania MSP prostredníctvom grantov a zvýhodnených úverov.

Princíp č. 7 – Jednotný trh

- podporovať a rozvíjať osvetu v možnostiach prieniku MSP na trhy EÚ;
- znížiť počet oneskorených netransponovaných smerníc EÚ;
- stimulovať MSP k využívaniu expertov poskytujúcich poradenstvo v oblasti prieniku MSP na trhy EÚ;
- zabezpečiť poradenstvo a vzdelávanie zamerané na možnosti uplatnenia sa MSP na trhoch EÚ;
- ďalej podporovať elektronický predaj výrobkov a služieb;
- podporovať variabilitu exportu nielen z pohľadu tovarov a služieb, ale aj teritoriálnej štruktúry;
- zapájať MSP do propagácie produktov na medzinárodných výstavách.

Princíp č. 8 – Zručnosti a inovácie

- podporovať a motivovať MSP k realizácii inovačných aktivít;
- propagovať inovatívne produkty na prezentačných podujatiach;
- podporovať regionálne samosprávy v oblasti podpory inovácií, inovatívnych nápadov a šírenia dobrých skúseností;
- vo väčšej miere prepájať MSP, výskumné inštitúcie a univerzity;
- finančne podporovať výskumné projekty s medzinárodne akceptovateľnými a reálnymi výsledkami;
- poskytovať elektronické poradenstvo v oblasti možností využitia nástrojov verejnej podpory týkajúcich sa zavádzania inovácií v podniku;
- zavádzať problematiku digitalizácie do učebných osnov;
- skvalitniť vzdelávanie odborníkov v oblasti IKT.

Princíp č. 9 – Životné prostredie

- zvýšiť informovanosť MSP v oblasti ochrany životného prostredia a využívania energeticky úsporných opatrení;
- podporovať projekty zamerané na zvýšenie povedomia o eko-podnikaní;
- podporovať znižovanie energetickej a surovinovej náročnosti výroby;
- implementovať systém podpory energetického manažmentu pre MSP;
- motivovať MSP do využívania verejných podporných opatrení na výrobu ekovýrobov;
- pokračovať v podpore MSP využívajúcich obnoviteľné zdroje energie;
- motivovať a viesť MSP k udržateľnému podnikaniu;
- klásť zvýšený dôraz na zelené verejné obstarávanie.

Princíp č. 10 – Internacionalizácia

- poskytovať expertné poradenstvo MSP v oblasti prieniku na trhy mimo EÚ;
- podporovať účasť MSP na medzinárodných obchodných podujatiach;
- prepájať MSP a veľké podniky, ktoré sú už etablované na zahraničnom trhu;
- vo väčšej miere zapájať obchodné komunity;
- znížiť vplyv regulácií na priame zahraničné investície;
- zvýšiť efektívnosť colného odbavovacieho procesu.

Princíp č. 11 – Digitalizácia

- zvyšovať informovanosť o možnostiach a benefitoch digitalizácie, napríklad aj v širšej spolupráci neziskového sektora a štátu;
- vytvoriť špecifické podporné nástroje pre zavádzanie digitalizácie v podnikaní (poradenstvo, vzdelávanie pre zamestnancov, finančná podpora..);
- zrýchliť budovanie a prevádzku siete digitálnych inovačných HUB-ov v regiónoch SR;
- urýchlenie budovania siete vysokorýchlostného pripojenia k internetu a 5G sietí;
- zvýšiť digitálne schopnosti pracovnej sily na Slovensku, najmä v pokročilejšej práci s počítačom (programovanie a pod.),
- vytvoriť a sfunkčniť koordináciu prijatých opatrení a ich impementáciu do praxe,
- pokračovať v politike, ktorá zabezpečí pokrytie internetu pre 100 % populácie, aj v zaostalejších regiónoch.

Záver

Vláda SR v zmysle Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2020 – 2024 označila za základný cieľ hospodárskej politiky zvýšenie konkurencieschopnosti slovenských podnikateľov. Vláda sa zaviazala vytvárať priaznivé prostredie pre rozvoj MSP (ako aj veľkých podnikov). Hlavným cieľom je zlepšenie legislatívnych a administratívnych podmienok pre zlepšenie podnikateľského prostredia ako celku.

K dosiahnutiu hlavného cieľa si stanovila nasledujúce parciálne ciele:

- vytvoriť lepšie podnikateľské prostredie, čo by sa malo prejavíť aj na vyššom hodnotení v rebríčkoch konkurencieschopnosti;
- znížiť daňovo – odvodové zaťaženie a zavedenie jednotného daňovo – odvodového paušálu pre živnostníkov a malé podniky;
- zaviesť alternatívu ku gastrolístkom vo forme finančného príspevku;
- zaviesť univerzálnu voľnú živnosť;
- vykonať audit všetkých hlásení a výkazov vyžadovaných štátom;
- zaviesť všetkých 12 odporúčaní OECD pre lepšie vládnutie;
- zaviesť princíp „1 in 1 out“, neskôr princíp „1 in 2 out“;
- podporovať inovácie.

Keďže vláda mala na uplatnenie niektorých zámerov vytýčených v Programovom vyhlásení len krátku časť roka 2020, podarilo sa jej naplniť len niektoré. Bol prijatý balík antibyrokratických opatrení pod názvom „Kilečko“, či prijatá nová regulácia v oblasti gastrolístkov. V postavení Slovenska sa však tento balík opatrení v roku 2020 zásadne neprejavil.

V roku 2020 boli pozmenené niektoré rebríčky. Avšak na základe dostupného hodnotenia môžeme konštatovať, že došlo iba k minimálnym posunom Slovenska. V rebríčku World Competitiveness Yearbook od švajčiarskeho Inštitútu pre rozvoj manažmentu sa Slovensko spomedzi 63 hodnotených krajín umiestnilo na 57 mieste, pričom zaznamenalo zhoršenie o 4 priečky. Od roku 2014 ide o najhoršie umiestnenie v tomto rebríčku.

V rebríčku Index ekonomickej slobody sa Slovensko umiestnilo na 60 mieste spomedzi 180 hodnotených krajín, pričom ide o zlepšenie o päť miest oproti predchádzajúcemu roku. Uvedené výsledky potvrdzujú výsledky auditu uplatňovania princípov SBAfE za rok 2020, ktoré hovorí, na základe dostupných informácií o stagnácii väčšiny ukazovateľov, resp. len miernom zlepšovaní.

Stagnácia sa prejavuje dlhodobo v rovnakých ukazovateľoch, pričom sa síce darí zvyšovať podnikateľskú aktivitu, či prístup k financiám, problémom ostáva najmä riešenie druhej šance pre podnikateľov, ktorí zlyhajú, nízka miera inovácií, či zaostávanie v ochrane životného prostredia.

Iniciatívy vlády by preto v budúcnosti mali byť zamerané práve na odstraňovanie problémových oblastí, ktoré sme zistili aj v rámci Auditu hodnotenia uplatňovania princípov SBAfE 2020.

Použité zdroje

Agenda's en verslagen ISO 2019 en 2020, dostupné online na: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/vergaderstukken/2020/11/12/agenda-en-verslagen-internationaal-strategisch-overleg-nl-2019>

Akčný plán v oblasti európskej obrany: na ceste k Európskemu fondu na obranu.

Akčný plán v oblasti DPH. Komisia predkladá opatrenia na modernizáciu DPH v EÚ. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_16_1022>

Analytické štúdie Indexu ekonomickej slobody 2015-2020

Audit hodnotenia uplatňovania princípov 2019, Small Business Act for Europe, Bratislava: Slovak Business Agency, dostupné online na: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:klFQiBt7LGcJ>

Daňové podvody a úniky – akčný plán v oblasti daňového systému, dostupné online na: https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12233-Danove-podvody-a-uniky-akcny-plan-v-oblasti-danoveho-systemu_sk

Dohoda o lepšej tvorbe práva, dostupné online na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/better-regulation/>

EaSI. Nový zastrešujúci program EÚ v oblasti zamestnanosti a sociálnej politiky. Dostupné na: <<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=11158&langId=sk>>

ECO-INNOVATION at the heart of European policies, dostupné online na: https://ec.europa.eu/environment/ecoap/denmark_en

EÚ prijala nový balík daňových opatrení na oživenie ekonomiky po koronakríze, dostupné online na: <https://www.epi.sk/clanok-z-titulky/eu-prijala-novy-balik-danovych-opatreni-na-ozivenie-ekonomiky-po-koronakrize.htm>

Euractiv.sk Dva pohľady na plán EÚ pre biodiverzitu: Ochránari ho vítajú, farmári budú žiadať viac peňazí, dostupné online na: <https://euractiv.sk/section/ekonomika-a-euro/news/dva-pohlady-na-plan-eu-pre-biodiverzitu-ochranari-ho-vitaju-farmari-budu-ziadat-viac-penazi/>

European Payment Practices 2019

Európska komisia spustila verejné konzultácie k Zelenej knihe o starnutí populácie, dostupné online na: <https://www.slord.sk/aktuality/europska-komisia-spustila-verejne-konzultacie-k-zelenej-knihe-o-starnuti-populacie/>

Európska komisia. Nové pravidlá štátnej pomoci: Komisia zvyšuje maximálnu vnútroštátnu podporu pre poľnohospodárov na 25 000 eur. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_19_1332>

Európska komisia. USMERNENIE K VEREJNÉMU OBSTARÁVANIU PRE ODBORNÍKOV Z PRAXE. Dostupné na: <<https://www.opvai.sk/media/100980/usmernenie-ek-k-vo-pre-odbornikov-z-praxe.pdf>>

Európska rada. Rada EÚ. DPH na elektronický obchod. Prijali sa nové pravidlá. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2017/12/05/vat-on-electronic-commerce-new-rules-adopted/>

Európska rada. Rada EÚ. Investičný plán pre Európu. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/investment-plan/>

Európska rada. Rada EÚ. Stratégia jednotného trhu pre tovar a služby. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/deeper-single-market/>

Európska rada. Rada EÚ. Únia kapitálových trhov. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/capital-markets-union/>

Európske fondy rizikového kapitálu. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/LSU/?uri=CELEX:32013R0345>

Európske fondy sociálneho podnikania. Dostupné na:

Európsky orgán práce začína svoju činnosť: otázky a odpovede. Dostupné na: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/qanda_19_6056

Európsky výbor regiónov. NÁVRH STANOVISKA. Správa o vykonávaní smerníc v oblasti verejného obstarávania, 2019.

Factual Summary report1 SME Panel for the Study supporting the Evaluation of Food Contact Materials (FCM) legislation - (Regulation (EC) No 1935/2004), dostupné online na: https://ec.europa.eu/food/system/files/2019-07/cs_fcm_20190616_summary-report-sme-panel.pdf

France's recovery and resilience plan, dostupné online na: https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/recovery-coronavirus/recovery-and-resilience-facility/frances-recovery-and-resilience-plan_en

Global Competitiveness Report Special Edition 2020: How Countries are Performing on the Road to Recovery, dostupné online na: <https://www.weforum.org/reports/the-global-competitiveness-report-2020>

<http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2018/chapter-3-benchmarking-competitiveness-in-the-fourth-industrial-revolution-introducing-the-global-competitiveness-index-4-0/>

http://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2018-0352_SK.html

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/sk/ip_19_225/IP_19_225_SK.pdf+%&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_15_4653

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/IP_19_1480

https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/1212-Evaluation-of-Food-Contact-Materials-FCM-_sk

https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation-why-and-how_sk

<https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=326&langId=sk>

<https://ekonomika.sme.sk/c/22242014/priemerna-splatnost-faktur-na-slovensku-je-35-dni.html>

https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv%3AOJ.C_.2019.353.01.0006.01.SLK&toc=OJ%3AC%3A2019%3A353%3AFULL

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:32019R1149&from=ES>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0614&from=EN>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0394&from=EN>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019DC0190&from=EN>

[https://eurovolby2019.sk/rada-europskej-unie-jednomyselne-hlasovanie-ochrana-slovenskej-suverenity/?doing_wp_cron=1605021024.3948400020599365234375>](https://eurovolby2019.sk/rada-europskej-unie-jednomyselne-hlasovanie-ochrana-slovenskej-suverenity/?doing_wp_cron=1605021024.3948400020599365234375)

<https://visiidid.ee/>

<https://www.alianciapas.sk/2019/10/09/sr-na-42-mieste-v-rebricku-konkurencieschopnosti/>

https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/resources/docs/a_eesc-2014-00376-00-00-decl-tra-sk.pdf

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0019_SK.html

<https://www.eurorespekt.sk/plastovy-odpad-europska-strategia-na-ochranu-planety-nasich-obcanov-posilnenie-europskeho-priemyslu/>

<https://www.hayek.sk/index-ekonomickej-slobody-2014/>

Informácia o celkovom štatistickom vyhodnotení procesu verejného obstarávania za rok 2019, Úrad pre verejné obstarávanie. Dostupné na: <<https://www.uvo.gov.sk/informacny-servis/statistika-procesu-verejneho-obstaravania/2019-633.html>>

Informačné listy o EÚ. Vzdelávanie a odborná príprava. Dostupné na: <<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sk/sheet/139/onderwijs-en-beroepsopleiding>>

InnoNews.blog. Dostupné na: <<https://innonews.blog/2018/05/04/seal-of-excellence-co-to-je-a-ako-funguje-sanca-dobre-hodnotene-no-neuspesne-projekty-z-programu-horizont-2020/>>

Komisia predkladá novú stratégiu na zvýšenie udržateľnosti finančného systému EÚ, dostupné online na: <https://www.partnerskadohoda.gov.sk/komisia-predklada-novu-strategiu-na-zvysenie-udrzatelnosti-financneho-systemu-eu/>

Legislation to rescue indebted SMEs to be fast tracked, dostupné online na: <https://www.independent.ie/business/irish/legislation-to-rescueindebted-smes-to-be-fast-tracked-40416436.html>

Malé a stredné podnikanie v číslach, Bratislava: Slovak Business Agency, dostupné online na: <http://monitoringmsp.sk/2021/07/13/aky-bol-rok-2020-z-pohladu-malych-a-strednych-podnikov-na-slovensku-v-cislach/>

MH SR. Program REFIT – platforma REFIT. Dostupné na: <https://www.economy.gov.sk/podnikatelske-prostredie/lepsia-regulacia/lepsia-regulacia-na-medzinarodnej-urovni/program-refit-platforma-refit>

Ministerstvo investícií, regionálneho rozvoja a informatizácie Slovenskej republiky. Akčný plán digitálnej transformácie Slovenska na roky 2019 – 2022. Dostupné na: https://www.mirri.gov.sk/wp-content/uploads/2019/07/Akcny-plan-DTS_2019-2022.pdf

MŽ SR. Obehové hospodárstvo. Dostupné na: <https://www.minzp.sk/obehove-hospodarstvo/obehove-hospodarstvo/>

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o Európskom sociálnom fonde plus (ESF+)

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o európskych poskytovateľoch služieb kolektívneho financovania (ECSP) pre podnikanie

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zavedení a fungovaní názvu domény najvyššej úrovne.eu, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 733/2002 a nariadenie Komisie (ES) č. 874/2004

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zavedení európskeho elektronického preukazu služieb a súvisiacich administratívnych prostriedkoch

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o zosúladení povinností podávania správ v oblasti environmentálnej politiky a o zmene smerníc 86/278/EHS, 2002/49/ES, 2004/35/ES, 2007/2/ES, 2009/147/ES a 2010/63/EÚ, nariadení (ES) č. 166/2006 a (EÚ) č. 995/2010 a nariadení Rady (ES) č. 338/97 a (ES) č. 2173/2005

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa mení nariadenie Rady č. 1224/2009 a ktorým sa menia nariadenia Rady (ES) č. 768/2005, (ES) č. 1967/2006, (ES) č. 1005/2008 a nariadenie (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady č. 2016/1139 týkajúce sa kontroly rybolovu

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Európske centrum odvetvových, technologických a výskumných kompetencií v oblasti kybernetickej bezpečnosti a sieť národných koordinačných centier

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Európsky obranný fond

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje program Digitálna Európa na obdobie 2021 – 2027

Nariadenie vlády č. 272/2020 Z. z. ktorým sa mení nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 83/2017 Z. z. o podmienkach poskytovania podpory v rámci spoločnej organizácie trhu s vínom v znení nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 77/2019 Z. z.

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 253/2020 Z. z., ktorým sa predlžuje trvanie dočasnej ochrany

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 324/2019 Z. z., ktorým sa ustanovuje suma minimálnej mzdy na rok 2020

Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 83/2017 Z. z. o podmienkach poskytovania podpory v rámci spoločnej organizácie trhu s vínom

Návrh SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorou sa menia smernice 2006/43/ES, 2009/65/ES, 2009/138/ES, 2011/61/EÚ, 2013/36/EÚ, 2014/65/EÚ, (EÚ) 2015/2366 a (EÚ) 2016/2341, dostupné online na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/ALL/?uri=CELEX:52020PC0596>

Novelizácia: Zákon č. 127/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Novelizácia: Zákon č. 95/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Nový strategický program na roky 2019- 2024. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>

OECD (2020), *Financing SMEs and Entrepreneurs 2020: An OECD Scoreboard*, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/061fe03d-en>.

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, rade, ECB, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Stratégia pre jednotný digitálny trh v Európe. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52015DC0192&from=SK>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, rade, ECB, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov - Únia kapitálových trhov - urýchlenie reformy.

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Akčný plán pre podnikanie 2020. Opätovné stimulovanie podnikateľského ducha v Európe. V Bruseli 9.1.2013. COM(2010) 795 final. s. 5. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52012DC0795&from=SK>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov „Najskôr myslieť v malom“ Iniciatíva „Small Business Act“ pre Európu, Brusel, 25.6.2008, KOM(2008) 394, s. 4. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52008DC0394&from=SK>

Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov. Nový program v oblasti zručnosti pre Európu. Dostupné na: <<https://www.minedu.sk/data/att/10781.pdf>>

Pracovný program Komisie na rok 2017 – kľúčové dokumenty. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/cwp_2017_annex_i_sk.pdf>

Procedure 2018/0230/COD COM (2018) 440: Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL establishing the European Solidarity Corps programme and repealing [European Solidarity Corps Regulation] and Regulation (EU) No 375/2014, dostupné online na: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/HIS/?uri=CELEX:52018PC0440R\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/HIS/?uri=CELEX:52018PC0440R(01))

Procesné pravidlá v oblasti štátnej pomoci: Dostupné na:

Program Záruka 2015 až 2023, dostupné online na: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/narodni-programy-na-podporu-msp/zaruka/program-zaruka-2015-az-2023--249745/>

Ročenky Svetovej banky Doing Business 2015-2020

ROZHODNUTIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY, ktorým sa stanovuje špecifický program na vykonávanie programu Horizont Európa – rámcový program pre výskum a inovácie

SBA Fact Sheet, dostupné online na: https://ec.europa.eu/growth/smes/sme-strategy/sme-performance-review_sk

SLORD. Digitalizácia európskeho priemyslu. Dostupné na:

Slovak Business Agency. Sprievodca iniciatívami. Dostupné na: <http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprievodca-iniciativami_2016_0.pdf>

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o aproximácii zákonov, iných právnych predpisov a správnych opatrení členských štátov, pokiaľ ide o požiadavky na prístupnosť výrobkov a služieb

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o interoperabilite elektronických cestných mýtnych systémov a uľahčení cezhraničnej výmeny informácií o nezaplatenom cestnom mýte v Únii (prepracované znenie)

Smernica Európskeho parlamentu a rady o kvalite vody určenej na ľudskú spotrebu (prepracované znenie)

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o nekalých obchodných praktikách vo vzťahoch medzi podnikmi v potravinovom dodávateľskom reťazci

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o opakovanom použití informácií verejného sektora

SMERNICA EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY o určitých aspektoch týkajúcich sa zmlúv *o dodávaní digitálneho obsahu

Smernica Európskeho parlamentu a Rady EÚ o rámcach preventívnej reštrukturalizácie, druhej šanci a opatreniach na zvýšenie účinnosti postupov reštrukturalizácie, platobnej neschopnosti a oddĺženia a o zmene smernice 2012/30/EÚ. Dostupné na:

SMERNICA RADY, ktorou sa mení smernica 2006/112/ES spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty

Smernice 82/891/EHS, 89/666/EHS, 2005/56/ES, 2009/101/ES, 2009/102/ES, 2011/35/EÚ, 2012/17/EÚ, 2012/30/EÚ.

SPRÁVA o návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje prostredie centrálného elektronického priečinka Európskej únie pre colníctvo a ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 952/2013 (COM(2020)0673 – C9-0338/2020 – 2020/0306(COD)), dostupné online na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0279_SK.html

Správa o stave implementácie iniciatívy SBA pre rozvoj sektora MSP na Slovensku, s. 1. Dostupné na: <<https://www.economy.gov.sk/uploads/files/vLbgiwWq.pdf>>

SPRÁVA o stratégii EÚ v oblasti biodiverzity do roku 2030 – Prinavrátenie prírody do našich životov (2020/2273(INI)), dostupné online na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2021-0179_SK.html

Správa o vykonávaní smerníc v oblasti verejného obstarávania. Dostupné na: <<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iUqHqEo3BfoJ:https://memportal.cor.europa.eu/Handlers/ViewDoc.ashx%3Fdoc%3DCOR-2019-01136-00-00-PAC-TRA-SK.docx+&cd=1&hl=sk&ct=clnk&gl=sk>>

Správa o stave malého a stredného podnikania v SR 2019. Dostupné na: <http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/10/Sprava-o-stave-MSPvSR_2019.pdf>

Správa o stave malého a stredného podnikania v SR 2020, Bratislava: Slovak Business Agency, dostupné online na: http://www.sbagency.sk/sites/default/files/sprava_o_stave_msp_2020_final.pdf

Správa z kvalitatívneho prieskumu „Monitoring uplatňovania princípov SBAfE“. Dostupné na: <<http://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2020/04/Monitoring-uplat%C5%88ovania-princ%C3%ADpov-SBAfE.pdf>>

Svetové ročenky konkurencieschopnosti IMD 2014-2020

Tlačová správa IMD World Competitiveness Yearbook 2018. Svetová ročenka konkurencieschopnosti 2019

Tlačová správa IMD World Competitiveness Yearbook 2020. Svetová ročenka konkurencieschopnosti 2020 (Slovenská republika).

Výchova k podnikaniu v rámci vzdelávania a odbornej prípravy. Dostupné na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:190102_3&from=SK>

World Competitiveness Yearbook 2020, dostupné online na: <https://www.imd.org/research-knowledge/books/world-competitiveness-yearbook-2020/>

Zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 120/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v znení neskorších predpisov

Zákon č. 155/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení zákona č. 92/2020 Z. z.

Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19

Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19

Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19

Zákon č. 198/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v súvislosti so zlepšovaním podnikateľského prostredia zasiahnutým opatreniami na zamedzenie šírenia nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19

Zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov

Zákon č. 233/2019 Z. z. o ukončení niektorých exekučných konaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 250/2007 Z. z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene zákona Slovenskej národnej rady č. 372/1990 Zb. o priestupkoch v znení neskorších predpisov

Zákon č. 314/2012 Z. z. o používaní elektronickej registračnej pokladnice a o zmene a doplnení zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 315/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 316/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 320/2019 Z. z., ktorým sa mení zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 349/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Zákon č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 363/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

Zákon č. 368/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov

Zákon č. 369/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 374/2019 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 112/2018 Z. z. o sociálnej ekonomike a sociálnych podnikoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 390/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 399/2019 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov a ktorým sa dopĺňa zákon č. 57/2018 Z. z. o regionálnej investičnej pomoci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 221/2019 Z. z.

Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov

Zákon č. 455/1991 Z. z. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov

Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodného zákonníka v znení neskorších predpisov

Zákon č. 563/2009 Z. z. o správe daní (daňový poriadok) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby Covid-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov

Zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v znení neskorších predpisov

Zákon č. 63/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19

Zákon č. 67/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach vo finančnej oblasti v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 v znení neskorších predpisov

Zákon č. 68/2020 Z. z., ktorým sa dopĺňa zákon č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky

Zákon č. 71/2013 Z. z. o poskytovaní dotácií v pôsobnosti Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov

Zákon č. 73/2020 Z. z., ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v súvislosti s ochorením COVID-19

Zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov

Zákon č. 92/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 62/2020 Z. z.

Zákon č. 92/2020 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 62/2020 Z. z. o niektorých mimoriadnych opatreniach v súvislosti so šírením nebezpečnej nákazlivej ľudskej choroby COVID-19 a v justícii a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

Zelená kniha o starnutí, Podpora medzigeneračnej solidarity a zodpovednosti, dostupné online na: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-5827-2021-INIT/sk/pdf>

Zelený akčný plán pre MSP – príležitosti a bariéry implementácie. Dostupné na: <https://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Adamisin2/subor/Leskova.pdf>

<<https://eur-lex.europa.eu/legal content/SK/LSU/?uri=CELEX%3A32014R0651>>

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:2405_3&from=HU>

<<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:52016PC0723&from=EN>>

<https://slord.sk/sk/aktuality/digitalizacia-europskeho-priemyslu-1.html?page_id=3244>